

Muusikaleht

Nr. 3
Märts
1999
Hind 9.-

PEAKORTER EESTIS, KULTUURITÖÖ KOGU MAAILMAS

On ainult üks rahvusvaheline organisatsioon, MILLE PEAKORTER PAIKNEB JUBA POOLTEIST AASTAT EESTIS — Tallinnas Vene tänav 6 — ja mille tegevus külgepidi puudutab ka Muusikalehe huvivaldkonda. Sõna "peakorter" kõlab uhkelt, tegelikult on tegemist kahetoalise kontoriga, kus töötab vaid üks inimene — ainuke administraatori ametinimetuse all organisatsiooni palgal olev inimene **KAJA PÖLD**. Ülejäänud juhtkond on üle maailma laiali ning tegutseb n-ö ühiskondlikus korras.

Tegemist on Ülemaailmse Harrastusteatri Liiduga, inglise keeles International Amateur Theatre Association, lühendatult IATA. Organisatsiooni ametlikus nimetuses on aga esikohal prantsuskeelne Association International du Théâtre Amateur, mille lühend AITA kõlab eesti keeles suupärasemalt ja seda võib isegi sümboliliselt tõlgendada —

eks ta ju aita oma organisatsioonilise tegevuse ning ka üle kogu maailma levitatavate bülletäänide kaudu kaasa taidlusteatrite tegevusele ja arengule.

Nagu selgub organisatsiooni bukletist, on ta sidemais UNESCOga ja ta on Rahvusvahelise Teatriorganisatsiooni Alalise Komitee liige ning koordineerib taidlus-

teatrite tegevust kogu maailmas. Mõned festivalid ja muud ettevõtmised toimuvad regulaarselt — Amatööreteatrite Festival Monacos, Toyama Jaapanis ning Chunchou Lõuna-Koreas, Laste- ja Noorteteatrite Festival Saksamaal Lingenis, iga 3 aasta järel Teatriolümpiaad Indias, üle 2 aasta festivalid Austrias, Nova Scotias Kanadas, Arubal Ladina-Ameerikas jt.

Kuna tänapäeva Eesti ajakirjandust iseloomustavad eredalt kaks tendentsi — tähelepanu koondamine ebaharilikule ja Eesti-välismaa seoste —, võiks eeldada, et nii Kaja Põllu töö kui ka isiklik elu on kümnetes olukirjeldustes, artiklites ja värvipiltides toodud lugejateni. Imelikul kombel on aga Muusikaleht esimene, kes pürib tema jutule. Püüame selle veidra loo tagapõhja avada Kaja Põlluga vesteldes. (Järg 2.lk.)

Austriast...

...Hiinani.

VEEL NUMBRIS

Analüüs ka taidluskooride Niguliste laupäevahommikuste kontsertide kohta
Miks **Miliza Korjuse** tütre ei saanud lauljatar?
Võru sündroom
Kalle Tamra — mees eriarvamusega Venekeelsete koolide laste integreerimisest **muusika kaudu** Eesti ühiskonda

Tallinna Filharmooniast
Palju juubilare, sh **Muusikaleht** ise
Välismaal töötav eesti noor muusik
Raamat **Helmi Puurist**
Shakespeare Elleri-koolis
Lehekülg **elektroonmuusikast** ja ...nekrolooge
Euromaania vastu **Lätis**
Flamenco töödeldud rahvamuusikast

JÄRGMISES NUMBRIS

Muusika, muusikatööstus, muusikasaast
Erki-Sven Tüüri loomingust
Kammerkoorid Eesti koorimaastikul
Kuidas möödusid Eesti **Muusika Päevad**?
Kandlefestival Pärnus
Välislavastajad Eesti muusikateatris
Klaverikonkursid

Milline organisatsioon on AITA/IATA?

Tavaline valitsusteväline rahvusvaheline organisatsioon. Tal on ligi 50 rahvuslikku keskust, tekkimas on 4–5 uut. Peale selle veel 140 väikest liiget — truppi või üksikisikut. Juhatas käib erinevates maakera piirkondades koos 3 korda ja nõukogu, kus on esindatud 7 regionaalset alaliitu, 2 korda aastas. Iga kahe aasta tagant on kongress. Järgmine kongress on selle aasta juulis El Jadidas Marokos — muide esmakordselt Aafrika mandril.

AITA/IATA püüab oma geograafilist haaret üle maailma pidevalt laiendada, kuid on ikkagi jäänud veel mõneti Euroopa-, võiks isegi öelda Põhja-Euroopa keskseks. Euroopas on kaks regionaalset liitu — Kesk-Euroopa ja Põhja-Euroopa oma, viimasesse on nüüd lülitunud ka Balti riigid. Kuid otsest riiklikku toetust saab meie suhteliselt vaene organisatsioon vaid Põhjamaadelt — Taanilt, Rootsilt, Norralt, pisut ka Islandilt. Praegune president Thomas Hauger on taanlane. Taanist kolis peakorter üle Tallinna ka sellepärast, et siin on odavam.

Üks põhjus, miks Eesti ajakirjandus ei tunne huvi ainsa siinse peakorteriga rahvusvahelise organisatsiooni vastu, on niisiis käes — ta pole rikas. Ega ka mitte päris pätt. Põnevusega endale lugejat võita püüdvat ajakirjandust huvitavad vaid need kaks poolust, mitte see, mis on nende vahel.

Ja mis on veel põhjused, miks peakorter toodi just Eestisse?

Eestis on väga tugev rahvuslik organisatsioon. On palju isetegevuslikke näite- truppe, regulaarselt toimuvad festivalid. Enne peakorteri Eestisse ületoomist käisid siin AITA/IATA juhid ning olid vaimustatud nii Eesti taidlusliku kui ka professionaalse näitekunsti kõrgest tasemest ning ka riigi huvist selle taseme säilitamise vastu. See käib mitte ainult Eesti, vaid kõigi Balti riikide kohta. Muide, Lätis Jurmalas toimuvad rahvusvahelised teatrifestivalid. Käesoleval aastal on kolmas.

Riiklik huvi Skandinaavia maades isetegevusliku teatritegemise vastu on ka arvestatav ega piirdu vaid AITA/IATA toetamisega. Kes näiteks Taanis tahab isetegevusteatrina midagi teha, saab riigilt nii palju raha, et võib palgata professionaale lavastajaks, kostümeerijaks jne. Meil on toetused väiksemad.

Nii, nüüd on ka vist teine ajakirjanduse väikse huvi põhjus välja selgitatud. Eestlustest

Kaja Pöld.

küll räägitakse ajakirjanduses palju, aga tähelepanuta jääb meie rahva üks kõige positiivsem joon — põhimõttel "Ma ise ilutegija" tahe taidluse kaudu end vaimset rikastada. Pigem vastupidi — selle väärtusliku omaduse aluseid õõnestatakse. Kui isegi selline eesti rahva unikaalne ettevõtmine, nagu seda on laulupeod, Eesti pressis praegu ei huvita, mis siis rääkida isetegevuslikust teatritegemisest ja selle ülemaailmse peakorteri paiknemisest Tallinnas.

Kui veidra loo põhjused on selgeks saanud, võib hakata huvi tundma selle vastu, milleks ma siia Vene tänava algusse tuln.

Pr. Pöld! Te olete Eestis ilmselt kõige kompetentsem inimene vastama küsimusele, milline on taidlusteatrite tase kogu maailmas ja millist osa nende tegevuses mängib muusika?

Eesti Harrastusteatri Liidu inimesed ja trupid on viimastel aastatel palju maailmas ringi rännanud. Aga minu kätte jooksevad muidugi niidid kokku. Ise olen ma käinud samuti kolmel festivalil: Benton Harboris USAs Michigani osariigis, noorsoofestivalil Saksamaal ja Aruba festivalil FITA.

Mis koht see on? Kõlab kuidagi ladinaameerikalikult.

Aruba ongi väike, pisut Ruhnust suurem saar Antillides, Hollandi asumaa. Elatub turismist ja on kuulus selle poolest, et taifuunid seda ei puuduta — ranniku lähedal. Mulluse festivali ajal tegi taifuun Puerto Ricol ja mujal Kariibi mere piirkonnas suurt hävitustööd, Arubal aga oli vaikne. Isetegevuslik teatritegemine on seal kõval järjel.

Mulle on jäänud mulje, et Eestis on isetegevuslikku muusikataidlusteatrit rohkem kui mujal — AITA/IATA rõhub ka rohkem

draama peale. Mu suurim elamus ongi Arubal esinenud Venetsueela draamatrupist. Mäng oli niivõrd ilmekas, et kuigi ma keelest aru ei saanud, oli sisu täiesti selge. Meelde on jäänud üks põhiliselt muusikalavastus — Peruu tükk Arubal Garcia Lorca tekstile. Jaapanlased armastavad esitada balletti ja oskavad leida rikkaid sponsoreid, võivad lennukiga saata teise maailma äärde 100 inimest.

Rahvusvahelistel festivalidel esitatavatesse tükidesse siiski muusikat lükitakse ka keelebarjääri ületamise eesmärgil, kuna muusika on n-ö rahvusvaheline keel. Soomlaste poolt Arubal esitatud Maiju Lassila tuntud näidend "Tuletikke laenamas" oli isegi muusika autor kavas ära märgitud, tavaliselt seda pole. Ja lindimuusika kasutamine on taunitav, tavaliselt püütakse laval kasutada elavat muusikat! Mõnikord, kui mängitakse halvasti, tahaks silmad kinni pigistada ja kuulata ainult muusikat. Aga on ka täielikku mõõdalaskmist. Näiteks ühel noorteetendusel Lingenis olid lindilt mängitavad poplood lükitud täiesti mehaaniliselt vahele, polnud tükiga üldse seostatud.

Korraldajate statistikat pole AITA/IATA isegi selle kohta, milline protsent mängitavatest lugudest kantakse ette laste ja noorte poolt, kuigi on spetsiaalsed noorsoofestivalid, muusika osakaalu kohta ammugi mitte. Ja ma pole tähele pannud, et festivalidega koos korraldatavatel seminaridel oleks spetsiaalselt juttu olnud muusikalise kujundamise probleemidest.

Arubal oli aga sümpaatne see, et festivalil oli oma hümn — laul, mida lauldi iga etenduse eel ja lõpul inglise, hollandi ja kohalikus papamento keeles. Sõnad olid trükitud paberile ja osalejatele laiali jagatud.

Milline on Vene ja üldse SRÜ maade tase teiste riikide näetruppidega võrreldes?

Vene teater on alati olnud tugev ja on seda ka praegu. Mõned kahtlustavad, kas isetegevuslaste sildi all ei esine venelastel professionaalid. Moskvas viiakse läbi rahvusvahelisi Stanislavski seminare — see on üks hinnatumaid.

Rõõmus üllatus oli mulle, et Benton Harboris esitas ukraina trupp pantomiimina Tuglase "Popi ja Huhuu". Nad tegid seda hästi, ka tagasihoidlik muusikaline kujundus oli omal kohal. Kuid minu arvates pingutasid nad mõistetavuse saavutamiseks üle sümbolite rõhutamisega.

Mis on lähemal ajal veel kavas?

Palju mitmesuguseid festivale, millest me oma bületäänis kogu maailma teavitame. Spetsiaalselt taidlusmuusikateatrite festivale ette nähtud pole, kuid augustis tuleb Venetsueela pealinnas Caracases rahvusvaheline taidlusnukuteatrite festival. Midagi tööpoolest grandioosset ja laiahaardelist on aga kavas 1.–4. juunini 2000. Üle kogu maailma toimuvad samaaegselt rahvusvahelised festivalid, kuhu kutsutakse ka truppe välismaalt. Täpset informatsiooni annab AITA/IATA oma peakorteriist Tallinnast. Loodame, et ka Eesti trupid sellest laialdaselt osa võtavad. Kui ise korraldada, pole rahvusvahelisest suurüritusest osalemiseks pole vaja raha kulutada kaugele sõitmiseks.

Aitäh intervjuu eest. Loodan, et Muusikalehe algatus toob kaasa ka teiste Eesti ajakirjandusväljaannete huvi teie ülemaailmse haardega tänuväärse töö vastu.

Eks ma peaks ise ka olema aktiivsem, kirjutama ja tutvustama rahvale AITA/IATA tegemisi. Aga neid tegemisi on nii palju, et selleks ei jää aega.

Intervjuueeris ja mõtiskles
HERBERT VAINU

aita/iata newsletter

PUBLISHED BY THE INTERNATIONAL AMATEUR THEATRE ASSOCIATION

October 1998

Goodbye NAR, Hello NEATA

AITA/IATA welcomes

NEATA (North European Amateur Theatre Alliance)

At a meeting in Harstad, Norway, in August 1998, a new AITA/IATA Region was born — NEATA — North European Amateur Theatre Alliance. The new region consists of the 5 Nordic National Committees previously in NAR — Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden; and the three Baltic National Committees, Estonia, Latvia and Lithuania. The highest decision-making body of NEATA is the Regional Assembly, which consists of delegates from member countries to the AITA/IATA General Assembly. The first full meeting of the Regional Assembly will be in

Morocco in July 1999. A Steering Committee, consisting of the presidents of the National Centres, has elected Villy Dall, president of the Danish National Centre, as the first president of NEATA. Jaan Urvet, the president of the Estonian National Centre, was elected vice-president. NEATA's representative on the AITA/IATA Council is Merja Laaksovirta, the president of the Finnish National Centre.

NEATA has immediately taken over the responsibilities and rights of NAR as an AITA/IATA region. NAR will continue to exist as the representative Nordic body for

dealing with Nordic authorities and sources of finance.

The Steering Committee is planning the first official NEATA Regional Amateur Theatre Festival, to be held in the summer of 2000. This festival will follow the remarkable tradition of festivals that began in 1971 in Gothenburg with the first Nordic Amateur Theatre Festival, through to the 1994 Nordic-Baltic Amateur Theatre Festival in Tønder, Denmark, and the 1998 North European Amateur Theatre Festival in Harstad, Norway.

Sõna on aastapremia saajal

Kui hing läbi kõiksuse kumab...

Jõgeva Gümnaasiumi kooliteater Liblikapüüdja alustas oma tegevust 1990. aastal. Meie nimi kätkeb endas kauni, kättesaamatu ideaali poole püüdlemise mõtet. Kui igatsetud liblikas laskubki hetkeks su peopesale, siis lendab ta kohe jälle ära, et sina, igavene liblikapüüdja, võiksid talle järgneda, ise oma ilusa unistuse läbi aina paremaks saades.

Esimeseks etenduseks oli muusikal "Mary Poppins", mis tagasi mõeldes tundub hulljulgeusena, alustades kooliteatri tegevust lastega, kellel puudus täielikult eelnev lavakogemus ja enamusel ka muusikaharidus. Kuna kõik esimesed liblikapüüdjad olid tõelised LIBLIKAPÜÜDJAD (eelkõige töö, õppida tahtmine ja üksteisest hoolimine), siis kujunes ka sellest hulljulgusest sündmus. Kogu edaspidisele andis väga tugeva positiivse impulsi see, et meie esimene etendus muutus kiiresti populaarseks.

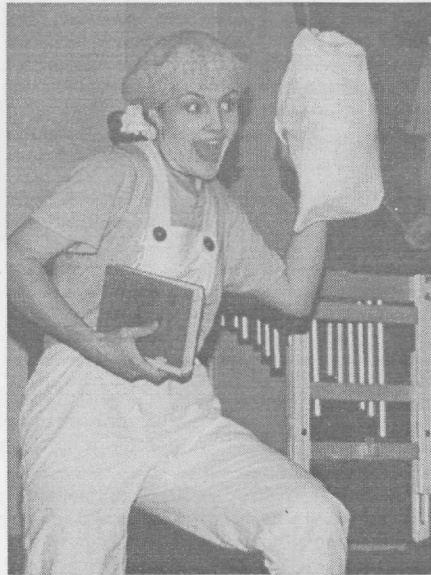
Kõigil teatritel, ka kooliteatritel on igaveseks probleemiks repertuaar. Oma valikul oleme lähtunud eelkõige iseendast, sellest, mis on endale lähedane, mitte spekuloides olupoliitika ja päevasündmustega. Nii nagu on oelnud üks meie lemmikuid Juhan Viiding: ...ainult seda omaks hüüa, mis su hinge puudutab.

Liblikapüüdja ei ole kaugeltki mitte muusikateater. Me kasutame ära parajasti olemasolevate laste oskused ja anded. Heade lauljatega teeme etenduse, kus kandev osa on muusikal ja laulul.

Juba esimese etendusega saime aru, et sõna peab toetama muusikat ja muusika sõna. Kui on olemas piisav hulk väga musikaalseid lapsi, siis saame mõelda muusikalisele etendusele, kui aga mitte, siis toetab muusika etenduses eelkõige sõna, mis ei tähenda, et üks või teine oleks vähem tähtis.

Draamaetenduste puhul kulub tohutu hulka tunde sobiva muusika leidmiseks. Mõnel korral annabki just õige muusikalik lavastusele omapärase ja ootamatu raami või isegi idee ja lahenduse. Siinkohal mõned näited:

1995. aastal etendunud A. Kitzbergi "Libahundis" kasutasime kahte teost — A. Mattiiseni "Igaviku meelt" ja T. Mäe laulu "Elutants". Esmapiilgul täiesti sobimatu

"Muumitrollid".

kooslus, ometi mõjus see muusika koos tekstiga imetabaselt — see etendus tõi meile vabariiklikul kooliteatrite festivalil *grand prix*, sealhulgas ka parima muusikalise kujunduse preemia.

1997. aastal tõime lavale Muumitrollide lood, kus muusikaelemendina kasutasime Orfi pille. Kogu etenduse jooksul helises erinevates kohtades mõni pillidest — mängijateks tegelased ise. Sellestki kujunes vaatajale imeline emotsioon, seda enam et igal etendusel oli muusika erinev, kuna tegelaste liikumised, sealhulgas ka pillidega heli tekitamine, olid üles ehitatud improvisatsioonile. Sedagi etendust kroonis igakülgne tunnustus.

"Mamzelle Nitouche".

Kolmandaks näiteks üks niinimetatud eelkõige sõnale baseeruv etendus, mis omas ajas tekitas poleemikat nii sõna- kui ka muusikaliku poolest. Selleks oli 1996. aastal etendunud A. Puškini "Jevgeni Onegin". Läbiva muusikalise mõtena kasutasime laulu "Ära salga armastust" Alla Pugatšova esituses. Üllatus oli publikule see igal juhul — kellele pettumus, kellele rõõmus äratundmine, kellele lihtsalt ehmatus...

Muusikaetenduste lavalettoimine, nagu juba mainisin, oleneb eelkõige olemasolevatest tegijatest. Teine oluline moment on muusikalide ja operettide partituuride ja tekstide leidmine. Selleks kasutame otsestideimel professionaalsete teatritega. Kõige keerulisem on aga nende teoste kohandamine kooliteatritele — puudub ju reeglina orkester, sageli tuleb palju arranžeerida. Näiteks eelmisel aastal tegime omapoolse variandi Hervé operetist "Mamzelle Nitouche". Peategelase laulud olid kirjutatud sopranile, meil aga laulis-mängis hoopis alt.

Üks meie erilisemaid ja armsamaid etendusi on muusikaline muinasjutt-ballaad "Väike merineitsi", mille kirjutasid spetsiaalselt meie teatritele Alo Mattiisen ja Jüri

Leesment, kes on meie kooli vilistlased. See on imeilus lugu imeilusa muusika ja laulustekstidega kõikevõitvast armastusest.

Kaks korda oleme seda lugu juba erinevates variantides lavale toonud, kuid tundub, et seda etendust tahavad meie lapsed ikka ja jälle laulda ja mängida. On see ju pühendatud meile ja miks ei võiks ta nüüd kõlada igavese tänujumardusena sõpradele Alole ja Jürile...

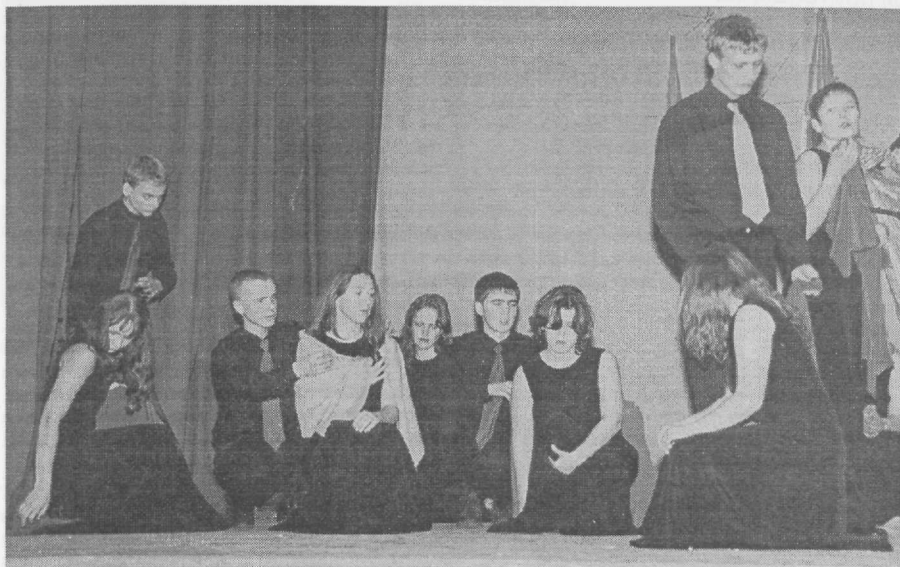
Kõike eelnevat kokku võttes — kui meil poleks neid lapsi, kes meil olid ja kes on, poleks meil, õpetajatel ju mõtet...

Ei heliseks ja säraks meie etendustes muusika ning laul, kui poleks minu kõrval olnud Kersti Varrakut ja praegu Maret Oja - tõelisi muusikuid, tõelisi õpetajaid, tõelisi sõpru ja muidugi oma kooli tõelisi patrioote.

Kui hing läbi kõiksuse kumab —
siis oled Sa soovinud Head —
on Armastus ainuke Jumal...

(Fraas "Väikesest merineitsist".)

LIANNE SAAGE-VAHUR,
Jõgeva Gümnaasiumi kooliteatri
Liblikapüüdja juht

Luuleetendus "Peaproov" (J. Viidingu ja W. Shakespeare'i põhjal, kasutatud Pink Floyd'i muusikat).

Valimiskampania Muusikalehe tellimise veduriks!

Kunagine suurejaanilane, hilisem kauaaegne tallinlane, nüüdne Paide elanik, elektriinsener ja ärimees JAAN KUNDLA on elu-aeg olnud suur muusika- ja lauluhuviline, laulnud mitmes kooris ja esinenud juba noore poisina Suure-Jaani pritsimeeste orkestris. Perekindlikel pidudel on ta tihti mänginud akordioni. Tema esimene pilliõpetaja oli poliitilistel põhjustel Suure-Jaani pagendatud kornetiprofessor Julius VAKS.

Kuulnud Riigikogusse kandideerijana Muusikalehe olemasolust ning saanud seda näha ja lugeda, leidis Jaan Kundla, et sellist väljaannet tuleb tingimata toetada. Ta otsustas oma öla alla panna ning tellida Muusikalehe nii Viljandimaa kui Järvamaa kõikidele koolidele käesoleva õppeaasta lõpuni. Kui sellisele ideele oleksid tulnud veel 5–6 erineva valimisringkonna saadikukandidaati, oleks kogu Eesti koolivõrk Muusikalehega ning väljaanne ise täiesti piisava arvu tellijatega varustatud!

Et minu sõnad hariduse ja kultuuri toetamisest ei jääks tühjadeks lubadusteks, kingin igale Järva- ja Viljandimaa (valimisringkond nr. 7) koolile ajakirja «Muusikaleht» tellimiskviitungi kuni poolaasta lõpuni. Kutsun üles kõiki poliitiliste võimaluste piires osutama praktilist abi neile, kes seda kõige rohkem vajavad.

Valimisplakati lõpp.

Jaan Kundla on väga rahul, et suutis teha Eesti muusikapealinna Suure-Jaani vääriliselt midagi vajalikku ühtaegu nii hariduse kui kultuuri heaks. Ta kutsub ka teisi saadikukandidaate üles sama-laadsetele praktilistele tegudele.

Kas valijad Mõõdukate erakonna meest nr. 732 vääriliselt hindavad ja ta Riigikokku valivad, seda näitab märtsikuu. Kui see juhtub, oleks see Muusikalehele veel üks lugupidamisavaldus. Paraku peavad

Suure-Jaani Keskkooli VII lennu (1955) vilistlane Jaan Kundla jaanuarikuu Muusikalehega 1940. a. valminud koolihoone ees, milles tema lend ja veel kuus lendu lõpetasid keskkooli.

valijad tunnustama põrsast kotis, sest Muusikalehe märtsinumber ilmub alles PÄRAST VALIMISI!

Tekst ja foto
ANNE-MALLE HALLIK

P.S. Sügisel on kohalike omavalitsusorganite valimiste käigus veelkordne võimalus valimiskampania hobujõud rakendada MUUSIKALEHE kultuurimissiooni ette. Loodetavasti on lugejate hulgas piisavalt neid, kes aitavad seda teha.

Regionalia

Veebruaris jätkusid jaanuaris alanud laulupeo eelproovid maakondades, millega korraldajad jäid üldiselt rahule, samuti laste-laulusolistide maakondlikud ülevaatused, tähistati Eesti Vabariigi 81. aastapäeva, mõned erakonnad seostasid oma valimiseelset agitatsiooni muusika-üritustega, peeti vastlapäidusid jne. Toimusid Eesti Kontserdi väljakuulutatud kontserdid (vt. ML, nr 1, lk 23).

Harjumaalt

* 12.–14. veebruarini toimusid Kose-Uuemõisa lasteaed-alkoolis Harjumaal rahvaliku viulimängu päevad 30 osalejale. Külalissolistide oli Tartust, Võrust, Haapsalust ja Tallinnast.

* 19. veebruaril Harjumaast sai Muusikaleht teada, et Ilmar Moss on korraldanud ajakirjanikele laulupeo eelset pressikonverentsi.

Hiiuimaalt

* Veebruari algul formeerus igaaasta mais Rudolf Tobise päevi korraldava toimikond ümber Tobiase Seltsiks, millel esialgu 7 liiget, 28.–29. mail Käinas toimuvaks klaverikonkursiks on registreerunud 2 osalejat ka Soomest.

Järvamaalt

* 1. veebruaril peeti Türi Majandusgümnaasiumis maha korvpallimängu mullu suvel omavahel koostööd teinud RAM ja Edelaraudtee vahel. Laulumehed said napi kaotuse 55:56.

* 5. veebruari Järva teatajas kirjutati, et Vändrast tulnud Paide Muusikakooli uus direktor A. Põder tahab panna õpilasi rohkem esinema, õpetajatest moodustada ansambli ja tuua õppima ka täiskasvanuid Selleks taotleb ta lisaraha maakonna kultuurikapitalilt.

* 22. veebruaril juhatas Järvamaa sümfooniaorkestri kogu pere kontserti

Paide kultuurikeskuses kohalike dirigentide Eve Luha ja Ants Oldekivi kõrval samuti Peeter Saul. Esinesid ka Sirje ja Väino Puura.

Jõgevamaalt

* Maakonna omavalitsuste liit eraldas Põltsamaa kultuurimaja renoveerimiseks 3 miljonit krooni. Ülejäänud 3,5 miljonit tuleb hankida mujalt.

* Põltsamaa linnavalitsuse ja muusikakooli esindajad käisid 81. sünnipäeval õnnitlemas praegu Kivi-Vigalase elavat kauaaegset Põltsamaa kultuuri-elu juhtivat tegelast, sealsel muusikakoolile alusepanijat ja kauaaegset direktorit Voldemar Lemmikut.

Põlvamaalt

* 25. veebruaril otsustas Põlva linnavolikogu taotlema maavalitsuselt pensioniameti ümberpaigutamist Maapanga hoonesse, selle ruumidesse Võru t. 1 II korrusele viia muusikakooli sama maja väiksemalt I korrusel, sinna aga ümber kolida linnavalitsus. Linnavalitsuse praegune hoone kavatsetakse maha müüa ja saadud raha kulutada linna tänavate parandamiseks.

* 25. veebruaril laulsid Himmaste kooli 2.–4. klassi õpilased Jakob Hurda lauluga “Karjapoiss on kuningas” lahti tema 150. sünniaastapäeva pühendatud ürituste sarja, kokku on neid planeeritud 10.

Pärnumaalt

* 6. veebruaril esines Agape keskuses üle-eestiline neidude koor Leelo T. Volli ja L. Jõela taktikepi all. Kuulajaid oli vähe, arvustus Pärnu Postimehes aga väga kiitev.

* 14. veebruaril esitasid Tanel Joamets ja Mergus Vahemets Cl. Debussy rapsodia klaverile ja klarnetile ning teisi teoseid.

* 17. veebruari Pärnu Postimehes kiidab USAs õppiv ja praegu Pärnus loeng-kontserte pidav Diana Moik Pärnu klavereid lugedes neid üldiselt

paremateks Tallinna omadest.

* Chaplini keskuses esinesid vennad Jaak, Mart ja Ants Johanson.

* 20. veebruaril esitasid Vahur Luhtsalu ja Toomas Kuter Pärnu Rae-kojas Ungari muusikat.

Raplamaalt

* 13.–14. veebruaril Raplas ja Raikkülas toimunud festivalil Mitte-Teater esitati mitmeid pilalugusid. Parimaks tunnustati Leedu taidlus-teater.

Saaremaalt

* Veebruari algul Sõmeru klubis peetud koorilaulupäeval tunnistas žürii 4 koorist parimaks kammerkoori Eysysla (dirigent Helle Raud).

* 14. veebruaril tähistas kontserdiga oma loomise 25. aastapäeva Kuressaare Muusikakooli viuldajate ansambel (looja ja juhendaja Laine Sepp).

Tartumaalt

* 9. veebruaril Miina Härma 135. sünniaastapäeval pandi Tartu temanimelise kooli ette taas üles M. Härma pronkskuju. Kuju sai kannatada, kui utiliivargad püüdsid seda 3 aastat tagasi ära viia. Nüüd on kujud kinnitatud kõvasti aluse külge.

Valgamaalt

* Tõrva kiriku kammersaalis jagas peredele korraldatud kontserdi organiseerinud Helgi Hanioja sõnas ja paberil tervise hoidmise õpetusi, laulis Tartu segokoor Tarbatu Lauri Breede juhatusel. Oma 45. aastapäeva tähistas kontserdiga Tõrva naiskoor Heli (dir. Imbi Umbleja). Algas see koorile Sven Malmi poolt loodud moto esitamisega.

Viljandimaalt

* 15. veebruaril andsid Neeme Punder, Marge Loik ja Sander Udikas Ugala teatri fuajees kontserdi “Vabadus muusikas”, mis sai Sakalas 18. veebruaril Andres Laansalult kõrge hinnangu. Ta kirjutas, et “Viljandi linnkapell on Eesti muusikasse tagasi ilmumas”.

* 20. veebruari Sakala avaldas katkendeid Leo Normeti päevikust, mis puudutavad ta viibimist Viljandis aastail 1983–84 ja surma eel.

* 23. veebruari Sakalas kirjutas, et energiline noormees Kalle Gaston hakkab 3 aastat tagasi loodud ja seejärel varjusurmas olnud Mulgi Instituudile elu sisse puhuma.

Lääne-Virumaalt

* Lääne-Virumaa muusikakoolide igaaastane kohtumine toimus seekord jällegi Tapal, kust see traditsioon sai viis aastat tagasi alguse. Seal esines ka Virumaa kammerorkester Hendrik Vestmanni juhatamisel.

Ida-Virumaalt

* 6. jaanuaril andsid Narva linnuses kontserdi kohalikud tatarlased. Üks neist, Izaida Selimova, on 1997. a. Kaasanis toimunud tatar rahvalaulu konkursi laureaat.

* 10. jaanuaril lõppes kontserdiga Narva linnuses Puškini 200. sünniaastapäeva pühendatud koolinoorte festival. Kõik soovijad esinema ei mahtunud, järgmisel päeval jätkusid kontserdid erinevates Narva koolides.

* Tooni Krooni 90. sünniaastapäeva puhul näitas oma temast 1993. a. valmistatud filmi T. Krooni kauaaegne tuttav Õie Orav. Filmi pealkirjaks on T. Krooni üks lemmiklaule “Küll on ilus mu õieke”, mida ta on esitanud ka ETV-s.

* Narva linna juhtkond avaldas tänu Chopini konkursi korraldajatele. Edust tiivustatuna leidsid osalised, et analoogilisi konkursse oleks vaja teha tihedamini kui varem planeeritud. Oigkomitee istungil otsustati seejärel järgmine konkurs korraldada jaanuaris 2000.

Võrumaalt

* 6. veebruari Võrumaa Teatajas avaldatud materjalidest selgub, et sealsed firmajuhid eelistavad kultuuri asemel teetada sporti ja lastega peresid.

Eestist

Vabariigi aastapäeva tähistamine

Põlvamaa Koit pühendas Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamisele juhtkirja. Selles kirjutatakse, et paljudes teistes maades ollakse rahvuspuhade ajal lõbusad, tantsitakse ja peetakse koguni mitmepäevaseid karnevale, Eestis on lugu aga teistsugune. "Sõjaväelasklikult range-pidulik lipuheiskamine, sõjaväeparaad, murelikud jumalateenistused ja pärjapanekud, surmõised aktused ning magustoiduks mitu tundi televiisori ees istumist, jälgimaks, kuidas 800 väljavalitud pigistavad presidendi käsi, ja mis väljavalitud prouadel sel aastal seljas on."

Ning nii see ka üldjoontes oli maakonnalehtedes kirjapanekute põhjal. Eriti põhjalik Valga aastapäevapidustuste kirjeldus Valgamaalases on Koidu stsenaariumi algusosa üsna täpne konkriseering. Üht-teist omapärast siiski oli, ka seal-samas Valgamaal. Otepääl andsid 24. veebruaril Rackojas kontserdi kohaliku muusikakooli õpilased ja vilistlased, nende hulgas Evelin Saul, kes õpi praegu Viini Muusikaülikoolis laulmist. Kuressaares tehti 24. veebruaril algust Laurentsiuse Kiriku Orelit Taastamise Sihtasutuse korraldatavale iga kuu toimuma hakkavate kontsertidega. Taastamine tahetakse läbi viia juba eeloleval suvel, selleks on pööratud Saksamaa saatkonna poole. Narvas tähistasid EV aastapäeva ka vähemusrahvuste seltsid. Üks nooremaid neist, alles mullu loodud Valgevene Svjatogor ühendas selle sünnimaa riigipühaga — kodumaa kaitsjate päevaga.

Suuremates keskustes olid suuremad kontserdid. Pärnus esines kohalik linnaorkester koos TTÜ nais- ja meeskooriga ja mitme laulusolistiga: Pille Lill, Urve Tauts (mõlemad Pärnust pärit), Ivo Kuusk. Esitati Beethoveni 9. sümfoonia. Tallinnas ja Jõhvis kandsid RAM ja Narva Linna Sümfooniaorkester ette sama U. Sisaski "Reekviemi Eesti Vabariigi eest langenute mälestuseks", mille nad olid esitanud juba mullu novembris seoses Vabadussõja alguse aastapäevaga.

Miks Miliza Korjuse tütre ei saanud lauljannat?

13. veebruaril avaldas Põhjarannik pikema jutujamamise Miliza Korjuse tütre, praegu Eesti USA suursaadikuks oleva Melissa Webbsiga. Selgub, et algselt oli tal kaks esinemat, neist esimene ema oma, teine Elisabeth, topeelnimi lühene aga hiljem kirjalikul vormistamisel Melissaks. Eestis sündinud tüdruk lahkus siit koos vanematega aastaseks.

Melissa Webbs

Tal on meeles, kui isa näitas talle, viieaastasele tüdrukukesele, oma Kalifornia kodus ühte kohta gloobusel: "See on Eesti, siit me tulime." M. Webbs kommenteerib: "Sellest ajast alates teadsin ma alati, kust seda täppi gloobusel või kaardil leida." On mällu sõõbinud ka 1936. aastal vanema poolt saadetud postkaart Tallinna siluettiga. Ja mullu oktoobris tuli Melissa Tallinna laevaga, et näha sama Tallinna siluetti, mida ta oli imetlenud üle 60 aasta tagasi sellelt postkaardilt.

Lõpuks küsib interjueeri Maria Knjazeva: "Kas Te laulate?" Vastusena soisab kirjas: "Kogu anne läks emale. Kui ausalt öelda, siis ema proovis mind ja kõik olid illatunud, miks see mul ei õnnestu. Mul on kõrge hää, ja keskmist registrit pole üldse. Kui olin 15–16-aastane, siis ütlesin emale lõpuks: "Ma ei taha sellega tegelda. Mul on kõrvad ja ma kuulen, kuidas ma laulan. Ma ei taha minna lavale, kus mind pidevalt võrreldakse sinuga, ma ei taha, et see võrdlus oleks halvustav." Ja ta mõistis mind."

"Anne Veski on Venemaal endiselt populaarne."

Nii on Põhjarannikus pealkirjastatud 6. veebruaril tuntud lauljatarilt võetud pikem intervjuu.

Ta jutustab, kuidas kunagi, kui Eesti ja Venemaa suhted pingestusid, talle öeldi, et nüüd on sealsed esinemised läbi, tema aga vastas, et need jätkuvad.

Ja ongi jätkunud, tänu ka abikaasast mäenedzerile Benno Beltšikovile. "Pingutasin palju aastaid, et endale seal kuulajaskonda võita, tean, et mind seal oodatakse. See pärast käin Venemaal meeldi esinemas, ehkki iga aastaga muutub see üha raskemaks." 1998. a. II poolel esineski ta seoses majanduskriisiga Venemaal rohkem Eestis. "Vähemalt ei saa nüüd keegi ette heita, et Anne Veskit üldse kodupubliku ees ei näe. Kuid Venemaal on siiski 250 miljonit inimest, Eestis ainult 1,5 miljonit. Ning tohtu auditoriumi celised on ilmsed."

Keeleprobleeme ei ole — Eestis laulab Anne Veski eesti keeles, Venemaal vene keeles ja kõik paistavad rahul olevat. Vene kuulajale esitab ta ka mõned eesti laulud. Ning kui kuulajad Venemaal mõnikord küsivad, kas Anne Veski elabki seal, vastab ta, et cluhoht on ikkagi Eesti.

Läänes läbilöömist peab Anne Veski nüüd võimatuks. See oleks pidanud juhtuma siis, kui ta võitis kaks korda Sopot festivali. Nüüd aga on lauldud juba 20 aastat. Ja sellist mäenedperi pole, kes looks talle Läänes renomee. Ükski Vene estraadilaulja, ka mitte Alla Pugatšova, pole suutnud seal läbi lüüa.

Eesti noorte estraadilauljate kohta arvab A. Veski, et nad võivad Läänes läbi lüüa tänu Eurovisioonile. Ning lauluvõistluse "Kaks takti ette" raames võib kuulda üsna huvitavaid ja andekaid noori esitajaid.

Kuhu panna laulma J. Carreras?

Postimes-Tartu andmeil ei korraldata José Carreras kontserti 13. juulil mitte Rackoja platsil, kus mullu esines Montserrat Caballé. Kuna esimesel päeval bronceriti 5000 piletit hinnaga 200–1000 krooni, leiti, et 7000 inimest mahutav Rackoja plats jääb väikeseks ja üritus korraldatakse Tartu lauluväljakul, kus on 2000 kohta rohkem. Selle eest tuleb küll renti maksta, kuid majanduslike arvestuste kohaselt on see siiski tasuv. Muret teeb aga laululava elektrialajaam, mis on läinud korduvalt rivist välja. Kuigi alajaam remonditakse, pole täielikku garantiid, et seda ei juhtuks kontserdi ajal.

Lätlased domineerisid

Valga klaveriansamblite festivalil.

13.–14. veebruaril oli Valga Muusikakoolis järjekordne klaveriansamblite festival. Kui 1. festivalil 1996. a. oli esindatud 10 Eesti kooli, siis nüüd, neljandal ainult 9. 10 kooli oli aga ühest riigist seegi kord — Lätist. 1 kool oli ka Venemaal — Ivangorodist.

Rahvusvaheliseks pole muutunud mitte ainult festival, ka õpetajad on rahvusvahelised. Ivangorodi klaveriduod diplomini eduka esinemise eest on viinud nimelt Kreenholmi muusikakooli õpetaja Ljudmila Bezzaborkina, kuid veel paremini — väga hea esinemise diplomini — oli ta välja treeninud oma kreenholmilased. Teine nii kõrge diplomini jõudnud Eesti duo oli samuti Narvast, kuid Narva muusikakoolist ning äratas tähelepanu veel selle poolest, et koosnes poistest — Pjotr ja Pavel Markov on veel nii väikesed, et nad mängisid peaaegu püsti seistes. Neli väga hea esinemise diplomit kuuest läks Lätti ning seejuures eri paikadesse — Madonasse, Gulbenesse, Lielyärdesse ja Daugavpilsis.

Žüriis istunud Nata-Ly Sakkos ja Toivo Peäske andsid ka ise kahe klaveri kontserdi, mille lõpul kõlas Valga Muusikakoolis esmakordselt "Braavo". Meie teenekas duo kavatabse tulevase aastal korraldada oma koosmängimise 25. aastapäeva tähistamiseks Tallinnas klaveriduode festivali ning kutsuda sinna ka Valga festivali parimad.

"Rannap on Rannap"

Muusikalehe celmises numbris avaldasime Valgamaalases retsensiooni Rein Rannapi hamletlikust draamatamisest mõõda Eestit. Siinkohal lisame lühikokkuvõtte paarist tema antud intervjuust.

Virumaa Teataja kultuuriimetaja Aarne Mäe küsimustele vastates ütles R. Rannap, et oma tuuritamist korraldab ise, edaspidi loodab abilisi juurde hankida. Efektitsemist põhjendas ta püüdega muusikale midagi rahvast köitvat juurde anda.

R. Rannap ütles, et ta pole leidnud aega doktoritöö kirjutamiseks, et viia lõpule oma õpingud Los Angeleses, lisades, et selleks pole olemas ka mingisugust tähtaega. Oma plaadi väljaandmine celdaks R. Rannapi sõnul raha kerjamist, mida ta küll vahetevahel teeb, kuid tal polevat "andekust sponsorite leidmiseks". Tulevikus loodab ta siiski oma plaadi välja anda, esmajoones improvisatsioonilisest klaverimuusikast.

Järva Teataja Arnika Tegelmännile intervjuud andes ütles Rein Rannap:

"Lavastan ja toon tüki tänapäeva. See eristab mind teistest, kelle puhul on tegu rohkem arhiivari või museoloogiga heas mõttes. Minu natuur on laiem, metsikum ja kirglikum."

200 aastat vana nooditeksti mahamängimine mind ei rahulda, see pole kogu tõde. Näen neid tähekesi valgel lehel, mida helilooja on teinud, ja tean, mida mina tahan nendega teha. Samal ajal kui teised lülitavad välja kõik selle, mida nad tahavad teha, selleks et päävida kriitikute tunnustust.

Leian, et interpreedil on teiste kunstnikega võrreldes võrdsed õigused. Kui lavastaja Mati Unt võib klassikalises teoses mõne tegelase ära koristada, mõne juurde tuua, miks mina ei või seda teha heliteostega... Igal õhtul esitan selle tüki erinevalt, nagu ka näitlejad."

Konkursid R. Rannapile ei sobi, kuna "konkursidel mängides pead end täiesti maha salgama, mängima täpselt nagu robot väljakujunenud võltsmallide järgi. Mulle sai omanäolisus takistuseks".

See pärast ei salli R. Rannap ka kompromisse, kuid leiab, et elus tuleb neid siiski teha. Kui hästi makstaks, oleks ta nõus hakkama ka kultuuriministriks.

Visa Valdur Liivi mammutprojekt

18. veebruaril avaldas Virumaa Teataja kohaliku kultuurijuhhi Valdur Liivi artikli "Virumaa — orkestrite maa". Päev varem oli Ida-Virumaa Põhjarannik ära toonud temalt võetud samateemalise intervjuu. Mõlemas keerleb jutt selle ümber, kuidas Valdur Liiv toob Virumaaale süvamuusikat, konkreetselt loob sihikindlalt Viru oma süvamuusikaorkestrite võrku.

Algus tehti 8. veebruaril 1997 Virumaa Noorteorkestri loomisega, mille esimeseks dirigendiks sai juba varem Rakvere tšellokooli rajanud Peeter Paemurru. Nüüd on see esinenud mitmete dirigentide, sh Peeter Sauli ja Paul Mägi taktikepi all juba 16 korda ning on loodud võimalusi koosmängimiseks ka vanemate, sh tippmuusikutega, k.a. ansambliga Villa Musica Saksamaalt, mille koosseisus on ka Kalle Randalu.

Nüüd on orkester endale juuri ja oksa juurde kasvatanud, juurteks lastevanematest moodustatud MTÜ Virumaa Noorteorkestri Selts, kes on endale paljuski võtnud finantsprobleemid, ja oksaks noorteorkestri keelpillikvartett, kes on jõudnud juba esineda 5 korda iseseisvalt. Keelpillide baasil on moodustatud Virumaa Kammerorkester, kes esmakordselt astus kuulajate ette 22. veebruaril Nõmme Linnaorkestri dirigendi Hendrik Vestmanni juhendamisel ja tippmuusikutega osalusel, selle järel aga toimus samas Rägavere esimene talvekol, kus õpiti uut kava. Plaanis on veel paljuski, sh esinemised Norra dirigendi Espen Selviki ja rootsi professori Sven Sjögreni taktikepi all. Ainult Rägavere mõisa vaevalt enam pääsetakse, sest see müüakse maha.

Ida-Virumaa ajakirjanikule joonistas Valdur Liiv kõik selle (ajakirjaniku sõnul "mammut-

projekti") nii struktuurilt kui ka ajalisel koguni graafiliselt paberile, mainides ühtlasi, et probleemidest, mis tekkisid Lääne-Virumaal seoses idanaabrite Anatoli Štšura taolise dirigendi suudumise, on üle saadud ja tõmmatakse Ida-Virumaaltki kaasa Kiviõli muusikakool. Lõppeesmärgiks on suure sümfooniaorkestri loomine.

Lääne-Virumaal muudki huvitavat

Kunda klubijuhataja Natalie Veigla loob klubi maakonna muusikutele, et nad ei nokitseks omaette ja esineksid mitme põlvkonnana koos. Esimest korda kohtuti eelmise aasta lõpul Kundas, 18. veebruaril Rakvere trahteris Berlin ja kuu aega hiljem jällegi. Plaanitakse ka elava muusika baari ja muusikamuuseumi loomist.

Äsja tekkis Rakveres džässkvartett, mis seadis endale eesmärgiks lõbusama muusika mängimise. Selle järel on suur vajadus, kvartett on juba esinenud ka Tallinnas, sh televisioonis, ning rakverelaste mänguoskust on kiidatud.

Avo Tamme laulud

Kunagi Tallinnas, nüüd Hiiumaal Emmaste vallas clav muusik Avo Tamme andis veebruarikuus endast mitmet moodi teada. Oma Saaremaal avatud fotonäituse puhul antud intervjuus rääkis ta muuhulgas, et kunagi vedanud ta oma tollase naise Heidi Tammea kihla, et teeb tunni aja jooksul valmis 10 laulu. Kihlveo ta kaotas, kuna jõudis komponeerida ainult 8 laulu, neist kaks aga said ülipopulaarseks. Hiljem proovis ta omaette veel kord, aga üle 8 ikka valmis ei jõudnud.

Selle aasta 16. veebruaril lõi ta aga neljarealise ja neljasalmlise valimislaulu, mille teksti ja noodi ära tõi Hiiu Leht. Laul algab sõnadega:

Oh tule, oh tule üks
aatamees
ja seisa otse
rahva ees.

Sellele on lisatud võrdlemisi satiiriline "Mõlgutus", milles A. Tamme muuhulgas väidab: "Kui leiduks aatamees, kes kuulutaks, et tema oleks valmis teenima eesti rahvast Riigikogus, keeldudes suuremast tasust, kui eesti keskmine töötasu, saaks ta tugeva poolthääle."

"Mõlgutuses" pole märgitud, palju Avo Tamme kulus aega valimislaulu kirjutamiseks.

Üheksa ametit, kümnes preemiasaaja

27. veebruari Oma Saares on intervjuu-olukirjeldus sel aastal Kuressaare Kaunite Kunstide preemia saanud Johan Tõhkist. Mees, kes pole ühtegi muusikalist õppeasutust lõpetanud (metsasarvõepingud Otsa-koolis jäid pooleli, praegugi õpib Tallinna Pedagoogikakoolis puhkpilliorkestri juhtimist), on 10 aastat olnud Kuressaare muusikakoolis puhkpillilõpetaja, on neid kõiki omal käel mängima õppinud. Lisaks mängib ta orkestris kitarri ja klaverit ning teib klavipille, on hinnatud klaveriparandaja. Ja ka dirigent. Kolmandat suve Kuressaare Kammerorkestri dirigeerimise eest ta esmajoones preemia saigi.

Olukirjeldus algab teatega, et mullu suvel õppis J. Tõhk ka ära piibusuitsemise. Seda oskust saab ta aga kasutada harva, kuna piibutäie tõmbamiseks kulub 40 minutit, nii kaua pole tal aega paigal istuda.

Saaremaa folkloristide uudsed ettevõtmised

18. veebruaril loodi Orissaares Saaremaa Pärismuusika Sihtasutus, algatajateks Orissaare muusikakooli rahvapillide õpetaja Aleksander Sünter. Eesmärgiks on luua infokogum, kust kõik asjastuhvatatud saaksid ühest kohast kätte kogu Saaremaad puudutava pärimuskultuurilase teabe, esialgu informatsiooni, kust seada leida. Alustati Tartu Kirjandusmuuseumi Saaremaa-alase üldkartoteegi Saaremaa arhiiviraamatukogu arvtutse sisestamisega. Seega sai ka võimalikuks kartoteeke elektrooniliselt korrastada esitaja, koguja, esitusaaja või mõne muu tunnuse järgi. Abiks olid Tartus õppinud Saaremaalt pärit tudengid. Mõte

sai alguse seoses A. Sünteril tekkinud raskustega diplomitöö kirjutamisel tuntud Saaremaa pillimehest Vassili Sepast. Mitmele poole laialipillatud materjale oli raske kätte saada.

Sihtasutusena formeeritult loodetakse kergemini saada rahalist abi. Eesti Kultuurkapitali toel luuakse Saaremaa pärimuskultuuri käsitlev interneti-kodulehekülj ja CD-ROM, mida demonstreeritakse esmakordselt märtsis koduloolaste konverentsil Orissaares. Samuti hakatakse Saaremaal leiduvat materjali kopeerima Tartu Kirjandusmuuseumis, sidemed luuakse ka teiste teadusasutustega, sh Soome Kalevala Instituudiga.

Sihtasutus osaleb ka juunikuus toimuva Läänemere Saarte Folkloorifestivali ettevalmistamisel ja kavatseb sellele saabujatele tutvustada Saaremaa pärimuskultuuri.

17. veebruaril võeti jällegi Saaremaal ette midagi folkloristlikult omapärast. Kuressaares Kapteni kõrtsis korraldati tuhkapäevaga seoses rahvalike laulude ja vanade kommete õhtu. Õnnestumise puhul planceriti sellega alus panna niisuguste ürituste regulaarsele korraldamisele ja oma lauluklubi loomisele. Kuna ettevõtmine õnnestus, siis...

Eksootiline salongikülastamine Viljandist

Suure-Jaani Kappide muuseumis oli 21. veebruaril salongikülastamiseks **Guldžahon Jussufi**, Viljandi pianist, muusikateadlane ja Kultuurikolledži õppejõud (vt. temast pikemalt ML 1998 nr 5, lk 24 — toim). Ta on uurinud, kogunud ja salvestanud oma rahva, pamiirlaste rahvamuusikat. Muusika on põnev ja rahvas ise küllalt väike, vaid sada tuhat. Nõukogude ajal ei tohtinud nad üldse pead tõsta, pidid sulama märkamatult tädipikkide hulka. Nüüd on neil ärkamisaeg. Ent G. J. mängis suurejaanlaste seekord hoopis Lääne ja Vene kantsikat — Chopini, Brahmsi, Francki, Prokofjevi ja Skrjabini klaverimuusikat.

Guldžahon Jussufi (paremal) ja Eda Saaremets.

Suure-Jaani Kultuurimaja kunstilise juhi Eda Saaremetsa sõnul oli rahvast seekord parajalt, olemine salongiõhtul seetõttu mugav ja kodune. Kõige erilisem oli esineja ise — oma idamaise välimuse ja temperamendiga, jõulise mängumaneeriga ning sügava kaasaclamisega. Kava oli küllalt pikk ja raske, õhtu lõpul mängis pr. Jussufi vaid ühe lisapala. Salongiõhtu külastused jäid õhtuga väga rahule. Seekord salongiõhtute korraldamise idee autorit Johannes Jürissoni kohal ei olnud, õhtu juhi rollis oli Eda Saaremets.

ANNE-MALLE HALLIKU tekst ja foto

Lapsed õpivad rahvapille

1993. aastast peale korraldavad Viljandi Kultuurikolledži õppejõud kaks korda aastas — suvel ja talvel — kogu Eestist kogunenud lastele laagereid rahvapillide õppimiseks. Pillid — torupill, kannel, hiiu kannel, lõõtspill, plokkflöö, viul jne — ei pea endal kaasas olema. Ka eelnev muusikaõppus pole oluline. On tulnud lapsi mitmelt poolt, ka Kihnu saarelt, märk, et seal tahetakse oma traditsioone ülal hoida.

Kohad püütakse valida looduslikult kaunid, soovivatalt isolceritud, et lastele linnaskäimise isu peale ei tuleks. Seekordne talvelaager oli Võrumaal Rõuge lähedal Kiidi puhketalus keset pakse

metsti. Osales 39 last 8-aastastest keskkooliealisteni. Suvelaager kavatsatakse 1.–8. augustil korraldada Lääne-Eestis kuskil saarel. Huvilistel ühendust võtta Ülle Jantsoniga Viljandis telefonil 8 251 63 133.

Veebruarikuu tormiline lõpp Läänemaal

Lääne Elu põhjal otsustades oli veebruarikuu Läänemaal muusika poolelt täiesti vaikne, kuu lõpp aga läks tormiliseks.

Reedel toimus juba kuendat aastat järjest Haapsalu kultuurimajas **Vähegi viitsijate päev**, kuhu kogunevad ka need taitlejad, kes aasta jooksul ei jõua olla aktiivsed. Et seekord kukuks asi huvitavamalt välja, oli palutud teha midagi teistiti või äraspidiselt.

Kuigi kõik polnud seda soovitud tähele pannud, oli nalja laialt. Täiskasvanud olid rietatud lasteaialastena, koorid tantsisid jne. Üks levinud võte oli meeste ja naiste rollide vahetamine. Eriti õnnestunult tuli see Lääne Elu arvates välja naiskooril Kaasike, kes "marssis lavale mehise meeste lauluga. Esitus oli nii hea, et Eesti Meestelaulu Selts võiks kaaluda Kaasikese kutsumist järgmisel aastal Haapsalus peetavatele meeskooride laulu-päevale".

Järgmisel päeval tõi 1994. aastast Haapsalu muusikakooli juures tegutsev ja aastas ühe ooperi lavastav stuudio Jüri-Ruut Kanguri taktikepi all lavale kolmevaatuselise **lasteooperi "Hunt ja seitse kitsetalle"**, millega minnakse esinema ka mujale Eestisse. Sama lugu on 26 aastat tagasi juba mänginud Haapsalu 1. keskkooli muusika-teater.

Samal õhtul korraldasid Haapsalu kultuurikeskuses heatgevuskontserdi **Möödukad vähemusrahvaste hääle püüdmiseks**. Möödukate juhid tegid kihutustööd, kontserdi andis internationaalne seltskond Haapsalust ja Tallinnast.

Lääne-Nigula kirikus **lindistasid** veebruarikuu kahel viimasel pühapäeval EELK Misjonikoor ja Tallinnfilmi helistuudio Pekka Simojoe "Vaikuse laulu".

Rahvale meeldib tobe lugu

13. veebruari Vooremaas on pikem lugu 23-aastasest **Aimar Pihlakust**, kes 9 aastat mängis elektrikitarr ja laulis ansambli Ubinaad koosseisus. Nüüd esineb ta üksinda mitmekesise repertuaariga — rahvalikest lauludest tänapäeva diskommuusikani, peo algul rahulikumas, lõpu poole särtsakamas laadis.

"Viimasel ajal on sageli palutud laulda "Sõbralaulu", mille on kuulsaks laulnud Martin Müürsepp," räägib Aimar Pihlak. Ja lisab: "See on heas mõttes tobe lugu, mis sel põhjusel inimestele meeldibki."

Õnnelik, et ei pääsenud konservatooriumi

Lääne-Harju Ekspressi 27. jaanuari numbris on pikem olukirjeldus Eesti ühest staapikamast basskitarristist **Margus Minnist**. Ta on esinenud bändides Laine, Ruja, In Spe, samuti paljudes eksperimentaalkoosseisudes, praegu on õppejõuks Otsa-koolis ning käib mängimas Hansateelaevadel.

M. Minn on õnnelik selle üle, et ta konservatooriumisse sisse ei saanud, pedagoogilises instituudis võis ta omatahtsi vabamalt tegutseda. Oma elu parimateks aastateks peab ta esinemise isamaaliste kavadega suurte rahvahulkade ees 80-ndate aastate lõpul — 90-ndate algul. Praegu loeb ta halvaks kogu maailmas, sh Eestis laialt levinud tava, et vokaalsolisti saatemuusika tuleb lindilt ja pillimehed ainult markeerivad mängu. Ka väidab M. Minn, et Eestis ei või pillimees rikkaks saada, kuna publikut on liiga vähe. On välja arvestatud, et muusikabisnis hakkab meestele tasuvaks muutuma alates miljonilisest auditooriumist. Ka väidab M. Minn, et paljud fantastilised lood on tekkinud narkootikumide mõju all, kuid ei soovita neid siiski tarvitada.

Eesti Muusikaakadeemias

Veebruaris käivitus järjekordne (Eesti Muusikaakadeemia jaoks juba neljas!) Euroopa Liidu PHARE-TEMPUS ühisprojekt *Development of Administration and Management at Estonian Art and Music Academies*. Selles osalevad Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Muusikaakadeemia, *Kent Institute of Art and Design*, *London Royal College of Music* ja *Utrecht School of Arts*. Projektis on ette nähtud ulatuslik koolitusprogramm ja tehnilise keskkonna uuendamine nii Eesti Muusikaakadeemias kui ka Eesti Kunstiakadeemias kahe aasta jooksul. Esimesel aastal on kavandatud EMA üldise arenguplaani väljatöötamine, teine projektaasta on suunatud õppeosakonna struktuuri ühtlustamisele muude Euroopa kõrgkoolidega.

Esmakordselt osales Eesti Muusikaakadeemia haridusmessil "Teeviit" 25.–27. veebruaril. Eesti Näituste messikeskuses. Tutvustamiseks olid välja pandud nii info sisseastujatele kui EMA õppekavad, õppeteatmikud, aastaraamatud ja muud trükised ning Eesti Muusikaakadeemia CD-plaadid. EMA esindajatel tuli vastata arvukatele küsimustele. Huvi muusikahariduse vastu oli suur.

10. veebruaril toimus järjekordne EMA nõukogu koosolek. Kinnitati 1998. a. eelarve täitmine, 1999. a. eelarve, tehti kokkuvõtte talvise eksamisessiooni tulemustest ning jagati välja stipendiumid kevadsemestriks. Et tagada õppekavade ja -ainete sisu korreerimiseks vajalikku tagasisidet, otsustati taas sisse viia üliõpilaste küsitlemise süsteem. Nõukogu poolt kinnitatud küsitluslehe alusel viib õppeosakond iga ainekursuse lõpus läbi anonüümse küsitluse.

Keelpilliosakonnas käis kaks külalisprofessorit Moskva Konservatooriumist. 19.–23. veebruarini toimusid Aleksander Bobrovski konsultatsioonid vioola eriala ning 25.–28. veebruarini Zarius Sühmurzajeva konsultatsioonid viiuli eriala tudengitele.

Kõrgema Lavakunstkooli III kursus töi 14. veebruaril Eesti Draamateatris vaatajate ette oma esimese diplomilavastuse, Jim Cartwright'i "Tee", lavastaja Hendrik Toompere.

15. veebruaril meie hulgast lahkunud ühe EMA legendaarsema õppejõu, organisti ja helilooja prof. Hugo Lepnurme (1914–1999) ärasaatmine oli 27. veebruaril Tallinna Toomkirikus, muldasängitamine Pärnamäe kalmistul.

M. KASEMA

Hugo Lepnurme jätvad Pärnamäel jumalaga tema õpilased (vasakult) Ene Salumäe, Kadri Ploompuu, Tiit Kiik, Kristiina Hoidre, Marelle Siitas, Andres Uibo, Helen Tammiste, Urmas Taniloo, Tiia Tenno, Pille Metsson, Piret Aidulo ja Maris Oidekivi-Kaufmann. Pildilt puuduvad Ines Maidre ja Rolf Uusväli.

Anne-Malle Halliku foto

TMKK-s

Veebruari esimesel nädalavahetusel sõitis meie kammerkoor Kurgjärvele suusa-laululaagrisse. Lisaks sellele, et kõik proovid väga hästi korda läksid, olid ka lausa piltpostkaartilikult ilusad talveilmad. Ning nagu öeldakse — hea oskus on oskus ühendada töö ja lõbu. See õnnestus täiesti!

Veebruaris on aga üks eriti tähtis päev, millega seotud üritused haarasid kaasa pea kõiki meiegi kooli kollektiive. Nimelt tähistati 23. veebruaril väga pidulikult Eesti Vabariigi 81. aastapäeva — kooli aulas toimus aktus, kus päevakohase kõne pidas hr. Lauri Vahtre Isamaaliidust; esinesid kammerkoor ja Aavo Otsa Puhkpillisümfooniad. Meie puhkpillimängijatel olid ka päris õiged aastapäeva kuupäeval käed tööd-tegemist täis. Hommikul mängiti pidulikult jumalateenistusel Kaarli kirikus ning õhtul Estonia Teatris EV presidendi vastuvõtul, kus peale puhkpillisümfooniakute esines ka Eesti Poistekoor Venno Lauu juhatusel.

Samuti oli küünlakuu, nagu igal aastal, täis igasuguseid tehnilisi arvestusi, etüüdid konkursse. Üldklassid tegid eksami, keelpillid arvestuse. Kooli sümfooniaorkestril aga toimusid rasked proovid enne 6. märtsi esinemist Estonia Kontserdisaalis.

TRIIN VALLASTE

"Kohtumised 1599"

Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli õpilastel, õpetajatel ja teistel asjahuvilistel oli selle aasta algul võimalus muusikakooli saalis kohtuda Shakespeare'i ja renessansiga — kooli näitetrupp oli lavale toonud järjekordse tüki.

Õpetaja Mari Karmi eestvedamisel tegutseb Elleri juba üsnagi staažikas ning võistunäitlemistekli osa võtnud trupp, mille tegutsemisraadius on vägagi lai: kaks aastat tagasi esitati Juhan Smuuli "Pingviinide elu", eelmisel aastal võis laval näha hullumaja asukaid, narkosõltlasi ja püstoliga vehkivaid teiste rasside esindajaid — etendus kriminull. Seekord tehti pööre 180 kraadi — lavale tuli

Otsa-koolis

...toimus 1999. a. veebruaris palju põnevaid. Sõbrapäeva-paiku sõitsid Soome esinema Aleksander Rjabovi 2 õpilast: DMITRI FEFILOV (altsaksofon) ning ARTJOM RODITŠENKO (klarnet). Kontserte anti kokku 3. Soolokontsertidega esineti Kaarina kirikus Muusikainstituudile Arkipelag ning Kauniaise Muusikakooli ja gümnaasiumi õpilastele, kus kuulajaid koguni üle 150. Kontsert oli ka Matiné Sibeliuse muuseumis, kus võis kuulda peale Otsa-kooli noormeeste ka sealseid lauljaid ning (improviseerimas) A. Rjabovi ennast, õpetajat ja muusikut, keda tunnustati Eesti Vabariigi 81. aastapäeval Valgetähe V klassi teenetemärgiga. Kõikidele esinejatele oli klaverisaatjaks Evi Ross, kelle sõnul ei olnud soomlased mitte vaimustunud, vaid hoopis üllatunud, kuidas keskastme õpilased nii hästi suudavad mängida. Imestada pole siin aga midagi, sest just need 2 noormeest tulid võitjateks keskastme muusikakoolide puhkpillimängijate konkursil, üks vanemas, teine nooremas grupis.

22. veebruaril külastas Otsa-kooli Kirile Loo. Põhjuseks tema äsjajilmunud folklooril põhinev plaad "Lullabier for Husbands" ("Hällilaulud abikaasadele"). Üritusel tutvuti nii uue plaadi kui ka laulja endaga. Nagu selgus, on Otsa-kool laulja elus mänginud üpris suurt rolli. Rahvamuusika juurde juhatasid teda vanaema ning just Anti Marguste rahvaloomingu tunnid. Lisaks äsjajilmunule kinkis Kirile Loo koolile veel ka oma 1994. a. ilmunud esimese plaadi "Saatus".

28. veebruaril oli kooli saalis Igor Brilli meistrkursus jazzpianistidele. I. Brill saabus Tallinna Moskvast. Ülemaailmse kuulsusega jazzpianisti vastu huvitundjaid jätkus ning üritus kestis mitu tundi. Kohale oli tulnud huvilisi teistelki erialadelt. Kogu asja organiseeris õpetaja Aldo Meristo.

Eelmisel aastal esitasid pop-jazz osakonna lauljad Estonia Talveaias J. Bocki muusikali "Viuldaja katusel", mille publik võttis hästi vastu. Selle jätkuks valmis nüüd muusikalisi visandeid F. Loewe muusikalist "Minu veetlev leedi". Kaheteistkümneme noore laulja tegevuse seadis lavale tuntud näitleja-lavastaja Ivo Eensalu. Liikumise etenduse jaoks seadis esimest aastat meie koolis töötav noor tantsujuht Alar Kaasik. Tükis puuduvad kindlad tegelaskujud, on vaid muusikalised numbrid.

TRIINU VIILUKAS

näidend Shakespeare'i "Kaks veroonlast" ainetel, pealkirjaks "Kohtumised 1599". Näidendisse oli põimitud renessansstantse, mis jätsid väga eheda mulje. Pealegi oli muusika, mis Elleri mudugi omast käest võtta, loomulikult live. Kostüümid-soengud ei jäänud Vanemuisele alla. Näideldi renessansile omase vaoshoitusega, ent mõnigi karakter oli üsna eredalt välja mängitud. Kiiresti tekkivaid ja ootamatuid pööranguid võtavad armuintrüügid saavutasid lõpus ootamatu, kuid õnneliku lahenduse. Lavakujunduse seisukohalt aeti läbi väga minimalistlikult — nt torni kujutav klapprel olid leidlik, ehkki tekitas publiku hulgas lõbusat elevust. Valgustusega oli vaeva nähtud. Ja kuna Elleri saal muutub näite-seltskonna esinemiste ajal tohtu publiku tõttu üsna pisikeseks, on alati võimalik mängida pigem helide ja valguse kui ruumiga.

Harrastusteatri tasemel on tegemist huvitava ja mitmekülgse trupiga. Kui tekib võimalus näitetrupi pakutavaga lähemalt tutvuda, soovitan soojalt. Igav igatahes ei hakka!

ANU SÕORO

ERIARVAMUSEGA MEES

30. jaanuari Sakala pühapäevanumbris on avaldatud Jaanika Kressa jutuajamine Viljandi Muusikakooli direktori KALLE TAMRAGA. Reporterit vastu võttes ütles Kalle Tamra: "Te olete võtnud endale raske ülesande. Ma ei ole standardinimene."

Peale eluloost ja hobidest rääkimist alustab K. Tamra muusikat puudutades sellest, et soovib meil solfedžoõpetuse rajada eesti runolauludele. Ning edasi: "Minu kujutlustes käivad paljud asjad teist rada ja ma jään tihti ka muusikakooli direktorite hulgas oma arvamusega üksi. Samuti olen ma muusikakoolide liidu juhatuses jäänud sageli üksi eriarvamusega."

Edasise jutu muusikast toome siinkohal ära minimaalsete kärbetega.

Suured ja väiksed asjad

"Sageli on suured asjad puhutud teenimatult suureks ja väikesed asjad, mis on inimesele väga olulised, jäänud hoopis varju. Inimesi saab mõjutada karjakaupa, loeb masside maitse. Kuulatakse suuri interpreete. Sageli makstakse tohutu raha ja minnakse kontserdile inertsist või psühhoosist.

Kui Kalle Randalu Viljandis esinemas käis, oli Ugala saal peaaegu tühi. Tuli mõne kuu pärast tagasi ja rahvast oli murdu. Ta ei olnud vahepeal paremini mängima hakanud, küll aga oli ta rahvusvahelise konkursi laureaadi sildi külge saanud. Ise ta tunnistas, et esimene kontsert oli palju parem ja teisel oli ta hoopis väsinud. Aga publikule see ei loe.

Muusikamaailmas on sageli ette tulnud sedagi, et kuulsa helilooja nime all mängitakse vähem tuntud komponisti teoseid. Bachi nime all Melchior Hoffmanni, Mozarti nime all Fliesi teoseid. Suhtumine on lihtsalt niisugune, et kes seda Leopold Mozartit ikka teab, aga Haydni tunnevad ju kõik. Minu meelest on see ebaõiglane."

Ometi ei pruugi massipsühhoos alati negatiivne olla. Muusikas on tuntud Richard Wagneri fenomen. Kõikidest muusikutest kõige rohkem mõjutas tema oma aega ja tulevikku. "Wagner liikus oma liini mööda. On oluline, et inimene liigub mingis liinis lõpuni. Ka eestlastel on oma fenomen, Arvo Pärt, kelle muusika mõjub hästi ainult siis, kui seda esitavad maailma tipud. Tavaliste inimeste mängituna pole Pärdi muusika üldse kuulatav.

Tippe mööda käimine võib aga viia äärmusesse, nii et väikseid asju enam ei näegi. Ükski suur interpret näiteks ei võta ette mängida lühikese kestusega palasid. Mängitakse ainult hirmraskeid asju. Ma ei jaga spordist küll midagi, aga sageli mõjub see nii, et kõrgushüpet õppima hakates pannakse latt kohe kahe meetri peale ja harjutatakse kogu aeg. Ja kogu aeg aetakse latt maha.

Enamik kõrgkooli lõpetanutest

Ka Kalle Tamra hobid on originaalsed.

mängib niisugust repertuaari, et piltlikult öeldes ajavad nad pidevalt lati maha. Nad ei saavutagi küpsust, sest kergemaid asju mängida uhkus enam lihtsalt ei luba."

Vajadus silte panna

Probleemidest pole puudust ka Viljandi Muusikakoolis... "Meil valitseb klassisüsteem. Me võtame vastu eri vanuses õpilasi. Konkursid on aga vanuseastmete järgi. See tähendab, et laps peaks juba viieaastaselt kindlasti muusikakooli tulema. Kes jääb hiljaks, sellel ei ole lootustki konkursil läbi saada, sest ta peab seal esinema koos nendega, kellega ta on ühepalju aastaid ilmas elanud, aga mitte nendega, kellega ta on samakaua muusikat õppinud," peab Kalle Tamra niisugust suhtumist ebaõiglaseliseks.

"Konkursid on üldse julm nähtus. Seal saavad tavaliselt läbi need, kes on universaalsed, kes mängivad oma pala tehniliselt hästi ära. Aga kas nad ka midagi tunnevad..."

Konkursile sobib mees, kellel on suur mehelik jõud ja samas ka äärmiselt

naiselik paindumus. Või väga suurte ja tugevate käte ja hirmsa jõuga naine. Isiksust ei arvestata vähimalgi määral. Keegi ei luba mängida seda, mida hing ihkab, kõik on ette ära määratud. Sel aga, kes kõikidele parameetritele vastab, kaob isikupära ära. Ilma säärase standardiseerimiseta tänapäeval suurde muusikasse pääsu ei olegi — inimesele pannakse lihtsalt silt külge."

Kunstiinimesed ja vihmametsad

Loovnimene jääb tihti materiaalse maailma hammasrataste vahele. "Ega kunstnikku saagi kaitsta," arvab Kalle Tamra. "Vihmametsade raiumist ei saa ka takistada. Samamoodi ei saa takistada kunstnikule haiget tegemast, sest tema valulävi on nii madal. Loovus ise võib ühtaegu olla nii hea kui halb. Loovimisesel on raske elada, sest tema märkab ümberringi kõike, mille suhtes teiste silmad on suletud. Ta tahab rohkem elu muuta. Ma ei mõtle selle all mingit tobedat progressi, et ikka rohkem ja rohkem. Ma mõtlen võitlemist selle nimel, et elu püsiväärtused paika jääksid.

Massipsühhoos on võimas vahend loovimise vastu. Raske on sellele vastu seista.

Ma eitan osaliselt lapse valikuõigust. Laps saab ju valida ainult nende asjade vahel, mida ta teab ja tunneb. Kui laps ei tea, mis on oboe, siis ta ei saa ka otsustada, kas ta tahab seda mängima õppida või mitte.

Algõpetuses, kui lapsel ei ole veel teadmisi ega paralleelnäiteid, jääb õpetajale alati võimalus talle neid anda ja ette mängida. Muusikakoolide õnnetus on sageli see, et lapsed ei saa kunagi kuulata küpses esituses neidsamu palu, mida nad õppima peavad. Sest suur kunstnik neid ei mängi ja väikesed veel ei oska.

Ma pean oluliseks seda, et õpilasele antakse niidiotsad kätte. Kui ta on millekski võimeline, tuleb seda arendada. Arendada saab aga ainult seda, mis on sisimas olemas. See ongi kunstikoolide ülesanne: välja selgitada, millisel alal õpilane andekas on.

Mõned üksikud inimesed siiski suudavad lapsi ja üldse inimesei juhtida, et nad ka alternatiive nägema hakkaksid. Mul on endal konkreetne kogemus. Jaan Kaplinski kutsus mind kunagi metsa linnuhääli kuulama. Kuigi ma armastasin metsa varemgi, ei tundnud ma linde laulu järgi ära. Nüüd aga kuulen ma linnuhääli hoopis teisiti. Nüüd on metsast läbiminek mulle nagu partituuri keskel olemine.

Kui ma õpingute ajal kaua Bachi fuugakunsti olin analüüsinud, alles siis sain aru, missuguse geeniusega on tõesti tegemist. Missugune matemaatika! Ja nii keerulise süsteemiga on saavutatud nii kuulatav tulemus! Kuid metsapartituuris peitub samaväärne sõnum."

Välismaalt

Bosnia saab hünni

Pärast ägedaid mitmetunnilisi vaidlusi kinnitas Bosnia 42-liikmeline parlament häälteenamusega riigi hünni. Kolm versiooni oli parlamendile Bosnia muusikute ettepanekute hulgast välja valinud ÜRO esiesindaja. Hispaania diplomaadi Carlos Westendorpi moodustatud sõltumatu komisjon. Otsus vajab veel kinnitamist kahe Bosnia autonoomse üksuse — kroaatide-moslemite ja serblaste esindajate poolt.

Siiski tähendab see teatud rahunemist kodu-sõjajärgses riigis. Varem ei suutnud parlament lahendada riigi rahaühiku, lipu ja passi küsimust ning otsuse tegi laialdaste volitustega Westendorp. Reuters-ETA

Gershwini vastus küsimusele

"Milline peab olema Ameerika muusika"

Gershwini "Rapsody in Blue" kanti esmakordselt ette New Yorgis 12. veebruaril 1924. Nüüd, kui sellest on möödunud 75 aastat, tuleb meelde, et see toimus tollal ägeda vaidluse tingimustes selle üle, milline peab olema Ameerika muusika. See oli ka moto-küsimuseks sellele kontserdile, kus esitati teisigi teoseid.

Gershwin, tollal juba kuulus muusik, on öelnud, et ta komponeeris selle teose džässbändile ja klaverile ligi kuu aja jooksul, asudes tööle ilma kindla plaanita, kuid esmäärgiga murda džässmuusikale tollal asetatavad raudsed reeglid.

Leonard Bernstein, New Yorgi Filharmooni- kute kuulus dirigent 60-ndaal aastail, on öelnud, et "Rhapsody in Blue" "pole üldse mingi tervik, vaid ainult komplekt ühele nõõrile lükitud erinevaid palu, õrnalt jahu ja vee pastaga üle valatud". Kuid seejuures on see lugu "perfektselt harmooniseeritud, ideaalsete proportsioonidega, täis laulu, selge, rikas ja liigutatav".

Gershwini elust raamatut kirjutanud Charles Schwartz leiab, et see Gershwini teos mängis suurt rolli Ameerika muusika muutmisel elujõuliseks kaubaks, oli eeskujuks mitte ainult Ameerika, vaid kogu maailma muusikule rahvalike elementide toomisel kontserdisaalidesse ja ooperiteatritesse. dpa-ETA

Elton John teeb plaadi oma Verdi "Aida" töötlusest

Ajalche The Sun andmeil on Elton John kirjutanud Time Rice'i libreto alusel uue variandi Verdi "Aidast" ning kavatab selle jäädvustada plaadile. Ta on veennunud kaasa tegema ansambli Spice Girls (Vürtsitudrukud) ning Sting ja Janet Jacksonid.

Elton John kavatab ise kaasa laulda kahes duetis. Sting Jackson esitab uue laulu "Teine päramiid" reggae-stiilis.

Reuters-ETA

Covent Gardeni piletid odavamaks

Pankroti piiril olev Briti Royal Opera House (ROH) kavatab alandada oma piletite hindu Covent Gardenis, kui see pärast remonti uuesti avatakse 1999. aasta detsembris.

Kallimad piletid Pavarotti-taoliste kuulsuste kontsertidele hakkavad maksma senise 250 naelsterlingi asemel 150 naelsterlingit, odavamad 6 naelsterlingit. Esimesele kontserdile on kutsutud tänuks kuulama ooperi rekonstrueerimisel ametis olnud ehitajad.

See samm võetakse mõnede teiste kõrval ette vaesema publiku ligiõmbamiseks paljuski praeguse Inglismaa leiboristliku valitsuse survel, kes vastutasuks lubab jätkata ROHi finantsilist toetamist.

Ajalche Guardian sõnul jääb hinnaalandusele vaatamata Briti esiooper siiski maailma üheks kalleimaks — Pariisi ooperis maksavad kalleimad piletid 60 naelsterlingit.

Reuters-ETA

Pavarottilt nõutakse 7 miljonit dollarit senimaksmata makse

Itaalia maksuorganid kavatsavad Luciano Pavarottilt sisse nõuda 10 miljardit liiri (7 miljonit

USD) selle eest, et ta ei maksnud mitu aastat makse temale kuuluva kinnisvara, sh. Monte Carlo asuva korteri pealt. Pavarotti esitas kaebuse selle otsuse peale Modena maksukomisjoni. Modena on tema kodulinn ja ta on andnud seal igal aastal heategevuskontserdi. Kuid sellele vaatamata lükati Modenas tema apellatsioon tagasi.

RIA-Novosti-ETA

Robertino Loretti laulis Liepajas

Robertino Loretti andis 13. veebruaril kontserdi Liepaja teatris. Teatri administraator Ilge Erta ütles enne etendust toimunud pressikonverentsil, et poisina end selliste lauludega nagu "Jamaica" ja "O Sole Mio" kogu maailma muusikaarmastajate südamesse laulnud Loretti on nüüd peagi 50-aastaseks saava meheana jäänud suuresti truuku oma kunagisele repertuaarile.

Itaalia suurepärase bel canto-stiili esindaja esitab põhiliselt klassikat, Napoli laule, aga ka laule, mida ta ise on enda jaoks komponerinud. LETA-ETA

Peterburi tippballet Moskvas

Märtsis annab Moskvas etendusi Peterburi Maria Teatri balletitrupp. Esitatakse praegu Taani Kuningliku Balleti solistina töötava korograafi Aleksei Ratmanovski kahte ühevaatuselist balletti "Haldja suudlus" ja "Ekstaasi poeem". Moskvalastel on esmakordselt võimalik näha selliseid praegu ülemaailmselt kuulsust võitvaid tantsijaid, nagu on Uljana Lopatkina, Diana Višneva, Julia Mahhalina, Faruk Ruzimatov ja Igor Zelenski.

Peterburi Maria Teater on praegu tõusnud maailma üheks hinnatumaks ja Venemaa parimaks ooperi- ja balletiteatris tänu paljuski oma juhile, väljapaistvale dirigendile Valeri Gergijevile.

RIA-Novosti-ETA

Palvetamine laserkiirte

Saudi-Araabia riigi 100. aastapäeva tähistamiseks valmis seal muusikaline multimeedialik dramatiseering laser-, pürotehniliste ja muude üli- moodsate efektidega. Selles kujutatakse kuningas Ab-al Azizi sõjakäiku feodaali alistamiseks Riijaadis, praeguses pealinnas, mida loetakse Saudi-Araabia riigi loomise alguseks.

Printsi Badr din Abdul Mohsemi libreto baasil lavastatud lugu kujutab seda 1000 mehe sõjakäiku ning ka tolleaegset elu-olu. Filmilinal näidatakse Omari ja al-Aksa mošeed Jeruusalemas sõnade saatel: "Palvetagem! Me palvetame Jeruusalema vanas mošees."

Etenduse esmäärgiks on noorusle (alla 16-aastased moodustavad poole Saudi-Araabia praegusest 12 miljonist elanikkonnast) näidata, kuidas elasid ja võitlesid nende isaisad riigis, mis on tänapäeval kõige suurema naftaekspordijana tõusnud maailma rikkimate hulka. Ning seejuures kasutatakse emotsionaalse mõju suurendamiseks ning praeguse rikkuse demonstreerimiseks kõige moodsamaid tehnilisi vahendeid.

Reuters-ETA

Vastu Savonlinna ooperifestivalile '99

Savonlinna ooperipidustuste juhid Paavo Suokko, Jorma Hynninen jt väljendasid pressikonverentsil rahulolu ettevalmistuste kulgemise üle. Kolm neljandikku piletitest on müüdnud. 23,5 miljoni margasest eelarvest tulb 4,2 miljonit erasponsoritelt.

3. juulist 1. augustini 1999 toimuvate pidustuste Soome-poolseks uuslavastuseks on Ch. Gounod' "Faust", laulmas rahvusvahelised tähed. Margarita osas Saile Isokoski, lavastajad Vilppu Kijunen ja Kimmo Viskari, dirigent Vello Pähn. Taasesitatakse juba 1998. a. lavastatud Mascagni "Talupoja au" ja Leoncavallo "Nöidkütt", dirigeerimas jällegi Eri Klas.

Mitmeid Savonlinnas soomlaste jõududega etendatud ooperid näidatakse lähemal ajal välismaal, sh E. Rautavaara ooperit Aleksis Kivist Strabourgis Reini rahvusoperis. See teater omakorda tuleb Savonlinna ooperipidustuste oma kade lavastusega — Fr. Poulenci "Karmenitide kahkõned" ja C. M. von Weberi "Nöidkütt".

Kavas on palju teisi üritusi. Muuhulgas tähis-

tab festivali kunstiline juht Jorma Hynninen kontserdiga oma 30. lavategevuse juubelit.

On alustatud ettevalmistusi suurteks ümber- chitusteks festivali tarvis aastal 2000, kui Olavil- linna saab 525-aastaseks.

STT-ETA

Muusikal Jeffersoni armuloost neegritariga

New Yorgi Broadway Castillo Theater'is lavastus sama teatri kunstilise juhi Fred Newmani libretol kirjutatud Annie Roboffi muusikal "Sally ja Tom" (Ameerika clulaad). See jutustab Ameerika iseseisvusdeklaratsiooni koostaja ja kolmanda presidendi (1800-1808) Thomas Jeffersoni 30 aastat kestnud armuloost neegerorja Sallyga (Hemings), millest sündis viis last. Esmakordselt publitseeriti andmeid sellest armuloost juba aastal 1802, kuid siis eitasid teadlased kategooriliselt seda, püüdes alal hoida müüti presidendi etnilisest ja eetilise puhtusest. Nüüd aga võib seda sidet lugeda Sally järeltulijatega tehtud DNA testide põhjal tõestatult. Newman väidab, et see polnud mingi erandnähtus, vaid rassidevahelised seksuaalsed suhted on Ameerikas olnud üldine nähtus, mida aga on peetud maha vaikida.

Muusikal on andnud ameeriklastele, kes seni- maani olid uskunud juttu, et rassiline eraldatus on olnud Ameerika elulaadi lahutamatu osa, palju kõnainet. Meenutatakse ka Jeffersoni enda elu kahepäikust. Ühel pool algab tema kirjutatud Ameerika iseseisvusdeklaratsioon sõnadega: "Kõik inimesed on võrdsed", teisalt oli ta Monticello mõisa omanikuna ise orjapidaja.

dpa-ETA

Väikeste lastega kontserdile

Londoni Filharmoonia orkester otsustas ker- gendada väikeste lastega klassikalise muusika austajate elu. Nad võivad kontserdile tules oma jõnglased kaasa võtta. Sel ajal, kui vanemad kuulavad kontserti, jutustatakse lastele selleks eraldatud toas muinasjutte ning nad võivad teha oma muusikat.

Reuters-ETA

Rostropovitš Samaaras

Rostropovitš valmistab dirigendina Samaara akadeemilises ooperi- ja balletiteatris ette Sergei Slominski ooperi "Ivan Julma nägemused" uut varianti, püüdes koos kaaslastega sellest teha üle- maailmse tähtsusega muusikasündmuse. Vestluses korrespondentidega väljendas Mstislav Rostropovitš veendumust, et XXI sajandil läheb kultuur pealinnast üha enam provintsi ning see lavastus peab saama niisuguse tendentsi eeltaktiks. "Ma ei ole Samaaras mitte vähem püüdlik kui La Scalas," ütles Rostropovitš.

RIA-Novosti-ETA

Parim laul oma eluseiklusest

58-aastasena suri vähki 58-aastane kuulus Itaalia laululooja ja laulja Fabrizio de Andre, kes 60-ndatel — 70-ndatel aastatel saavutas üle- maailmse kuulsuse oma sõjaväelaste ja elu läbi ühiskonna põhjakihi vaatavate lauludega. Genova sündinud de Andre elas Sardiinias ja ei lahku- nud sealt ka pärast seda, kui röövlid ta kinni võtsid ja üle 3 kuu kinni hoidsid. Tema laul oma sellest elujuhtumist pealkirja all "Hotell Supramonte" sai eriti kuulsaks.

Reuters-ETA

Oulu muusikapühad keskenduvad kammermuusikale

12.–19. märtsini juba 9. korda toimuvad Oulu muusikapühad keskenduvad seekord kammer- muusikale. Sibeliusi viiulikonkursi võitja Pekka Kuusisto, Virtuosi di Kuhmo kammerorkester jt esitavad selliseid klassikalise muusika nurga- kivisid, nagu on Vivaldi "Aastaajad", Beethoveni Kuupaistesonaat, Mozarti sonaadid klaverile, Schuberti vokaalsarja "Kena mõldrincei" jt. Lastekontserdi kapellmeistriks on kogu Euroopas tuntud tsirkuseartist Melwin Tix. Ta paljastab ka oma kaksikrolli — esineb samuti Norra kapell- meistri, helilooja, solisti ja arranžööri Petter Vaborgina.

STT-ETA

Laupäevahommikuti Nigulistes

Veebruaris võis Niguliste kirikus kuulata viit koori, sest esimese, 6. veebruari kontserdi jagasid **Eesti Energia meeskoor** ja **Klementi naiskoor** omavahel pooleks. Kavad sobisid hästi kokku — lauldi kooriklassikat, juhatasid Aime Pärissalu ja Tarmo Kivisilla.

Eesti Energia meeskoor on keskmise suurusega koor, mille dünaamiline diapasoon pole väga lai, kuid selle puudujäägi saab tasa teha nõrke fraseerimisega. Tugevad on bassi- ja baritonirühm, I tenor jääb kõlaliselt vähe- musse ning kohati on probleeme intonatsiooniga. Koor oskab laulda ilusat *piano*'t — seda võiks rohkemgi ära kasutada.

Meeskoori kavas olid väga erinevate karakteritega lood ning igäühe omapära suudeti välja tuua: P. Sarapiku "Ta lendab mesipuu poole" lüürika, G. Ernesaksa "Päike vajuks pärnapuule" mõtlik staatilisus (viimast kohati ülearugi!) ja R. Tobiase "Eks teie tea" mehine kindlus. Kohati jäi ehk vajaka vaid *forte* kõlajõudu.

Mendelssohni "Lahkumine metsast" paistis silma muusikaalse fraseerimisega, värvi ja kontrasti aga soovinuks ehk pisut rohkem.

Händeli "Dank sei dir Herr" esitas meeskoor koos solisti Maila Ploomaniga klaveri saatel. Kolme erineva üksuse saavutatud kõlaline tasakaal ning üksteisemõistmine aitasid kaasa muusikalise terviku tekkimisele. Samas oli aimatav, et solist kuulis klaverit kohati halvasti — tekkisid mõned laharvamused intonatsiooni osas.

N. Luzzi "Ave Maria" algus M. Ploomani esituses oli harjumatu agressiivne, südamlikumad toonid leidis solist teises pooles ("Santa Maria..."). Hea oli koostöö kontsertmeisteri Tiina Renseriiga, kes oskas suurepäraselt arvestada ka ruumi akustika omadustega.

Huvitaval kombel on ka Klementi naiskooris tugevamaks pooleks madalad hääled. Rheinbergeri "Salve Regina" paistis silma just ilusa aldisoolog. Ladina keele häälduse osas aga tuleks jõuda ühisele otsusele — kui valitud on saksa hääldus, tuleks seda järgida kogu laulus ja kõigis sõnuses.

Kaljo Raidi "Maarja kiitustlaul" on küllalt raske teos: tempo hoidmine, rütmi- ja intonatsioonitäpsuse saavutamine ning kohati küllalt tülika faktuuri täislaulmine on peavalu valmistanud juba paljudele kooridele. Ei pääsetud sellest selgi korral, kuid energiline karakter meeldis.

Tõeliselt õnnestusid aga inglise rahvalaul "Laula veel" ning Gustav Ernesaksa "Kojugatus" ja "Sireli". Lüürika ja väljendusrikkus on kindlalt Klementi naiskoori tugev pool.

Ernesaksa "Muusikale" esitasid kaks koori koos, saavutades seega ka ühendet kõlajõu. Harjumatu oli kuulda segakoori, kus mehed naistest kohati üle laulavad. Selgelt tuntav oli KAHE koori lavalolek — ühtseks kollektiiviks on lühikese ajaga raske sulada. Taas aga tuletas see esitus meelde, et meil ei ole kahjuks suuri segakoore, kes seda laulu esitada võtaksid vajaliku vokaalse jõu, tiheduse ja värvikusega nii, nagu seda tehti 6. veebruari hommikul.

TTÜ vilistlaste naiskoori kontsert toimus nädal hiljem, 13. veebruaril, osalisteks koor ise, dirigendid Marge-Ly Rookäär ja Mait Männik, solist Annika Matvejeva ja kontsertmeister Eugenia Kirss.

Esimene mulje koorist oli: oi kui palju naisi! Valdavalt kammerlike koorikoosseisude kõrval mõjub lauljate rohkus positiivse üllatusena. Kõlajõudu on vähem, kui võiks nähtava põhjal eeldada ning hääled vajavad veel ühtlustamist. Kahtlemata on kooril aga küllalt lai dünaamiline diapasoon

ning kõik eeldused fantastiliseks fraasikujunduseks.

Kava oli mitmekülgne, sisaldades nii naiskooriklassikat (J. Rheinberger, K. Türrpu, T. Kiilaspea) kui ka nüüdisaega (L. Veevo, O. Sau — viimase üks laul oli esiettekandel).

Dirigendid on omanäolised ja -kälised. Mait Männik armastab kujundusvahendina tempovabadust, mis suurepäraselt sobis enamikult lugudest: K. Türrpu "Uinu" (väga ilus piano koorilt!), T. Vettiku "Nokturn", U. Naissoo "Luulet sinu süles", J. Arcadelti "Ave Maria" puhul on see sobivus aga küsitav, kuigi sellel loos oskas dirigent anda muusikale piisavalt aega.

Hästi kõlas Aarne Männiku seatud segakooriklassikasse kuuluv "Nokturn". Puudu jäi küll segakoori mahust ja sügavusest, kuid dünaamilise fraseerimisega saavutati hea tulemus. Eriti tubli oli aldirühm.

Marge-Ly Rookäärü dirigenditöö on emotsionaalne ja hetkeimpulssidest lähtuv. Vahel tuleb see muusikalise terviku kujundamisel kasuks, vahel mitte. Väga hästi õnnestusid T. Kiilaspea kaks laulu J. Liivi tekstidele — väga hea diktsioon ja dünaamika. Vaid unisoonis laulmine tahaks veel pisut treenimist ning sopranirühm ütsitamist intonatsiooniteemal.

Ka Olev Sau "Vanad valud" jättis väga hea mulje oma kujundlikkuse ja emotsionaalsusega. Rolf Lukowsky tsükkel "Abend, mein gutes Freund" aga jäi muusikaalsest kujundusest hoolimata pisut rahutuks ja rabedaks. Väga ilusa terviku moodustas teine osa, kus kooriga liitunud solist (Annika Matvejeva hääle sobis siia suurepäraselt) ja klaver: saavutati pehme lüüriline kõla.

Hea meel oli selle kontserdi üle mitmel põhjusel. Sellepärast, et meil on suuri ja elujõulisi koore, kellele ka muusikat kirjutatakse — seekord oli esiettekandel Olev Sau "Ma sind vangistan, öö". Ning muidugi sellepärast, et on võimalus ja koht niisuguste kontsertide kuulamiseks ja andmiseks.

Koolimuusika Instituudi naiskoori võib pidada professionaalseks kooriks — on ju kõik sealsed lauljad omandamas muusikalist kõrgharidust. Koori häälematerjal on tõepoolest fantastiline ja kõla väga hea õrnast *piano*'st massiivse *forteni*.

20. veebruari kontserdi kavas oli muusikat Händelist Ernesaksani, juhatasid üliõpilased. Oreil oli kaastegev Pille Metsson, kontsertmeisteriks N.-I. Reintamm, T. Öun, Ö. Roosvee ja L. Kadarpik. Kaasa tegid veel L. Järvet flöödil, A. Annus ja E. Kopli viiulitel ning I. Liiv (laul). Niisiis oli koosseis suur ja mitmekesine.

Lauludki olid väga erinäolised — ka sõltuvalt dirigendist. Esimesed lood: Haaghi "Ave Maria" ja Händeli ooperikoore "Eschlagten freudig" (esitas ansambel) jäeti natuke oma elu elama — dirigendid neisse kuigivõrd ei sekkunud. Ilmselt oli põhjuseks ka kontserdialguse rambipalavik, sest juba järgmine teos — Reschi "Proprium ad Festum Sacratissimi Cordis Jesu" — oli tunduvalt rahulikum ja keskendumis. Kuna selle esimest ja teist poolt juhatasid eri dirigendid, oli kujunduski paratamatult pisut erinev. Hanna Renter-Reintamm juhtis muusikat väga aktiivselt, kohati isegi agressiivselt, Pilvi Karu aga rahulikult, lauljatele ja muusikale vabadust andes. Siin tuli see variant isegi rohkem kasuks.

Huvitava triptühoni moodustasid kolm kõrvuti asetsevat looduspilti: Märt Rataspea "Ennäe", G. Ernesaksa "Väheke vikerkaart" ja Edward Elgari "The snow". Hästi toodi välja nende erinevad karakterid: esimese tujukas reipus, teise õrn lüürika ning kol-

manda täiskõlaline ja -vereline romantism. Värvet lisasid erinevad instrumendid (flööti ja viiulid, klaver).

Strohbach'i "Ave Marias" tegi dirigent palju tsesuure, mille rohkuse ja põhjendatuse vahekind olid aga küsitav — üldmulje jäi segane ja "hakitud".

Rossini "Dolcissimo Maria" suutis dirigent aga suurepäraselt liikuma panna — laul kukkus välja ladus, reibas ja peaaegu naljakalt rosinalik. Stiilselt täitis oma osa ka solist Ingrid Liiv.

Kontserdi lõpetas hoopis tõsisemavärviline teos — Bizet' "Agnus Dei". Kontrast oli suur, aga mitte täielik — teksti tõsidus ja sisuline külg ei jõudnud publikuni. Kiire ümberhäälestus ongi aga sellisel kontserdil kõige raskem.

Kindlasti oli seekord tegemist väga hea kooriga, rahvast oleks aga kontserdile mahutunud tublisti rohkem. Tõepoolest, isegi laupäeval tasub vahel kontserdiikämimiseks tõusta enne lõunat.

Tallinna Kammerkoor on tegutsenud juba ligi 40 aastat erinevate dirigentide käe all. Praegu juhatavad seda Aivar Leštšinski ning Margit Võsa.

27. veebruaril toimunud kontserdil esitatud kava oli laihaaruline — vanamuusikast nüüdisaegseni välja, nii saksa-, ladina-, prantsuse-, vene- kui ka eestikeelset laulu.

Koori head taset näitas kavva valitud teoste raskusaste. Kenasti kõlas H. Schütz'i "Psalm nr. 98" kahele koorile. Kuigi tenori soolod jätsid kohati intonatsiooniliselt soovida, saavutati siiski kena muusikaline tervik. A. Bruckneri teost "Os justi" ning F. Poulenci tsükli kolmest laulust juhatas Margit Võsa. Tundus, et need teosed ei ole koori repertuaaris olnud väga kaua — kõik häälerühmad ei olnud täielikus balansis. Ka eines mitmel pool intonatsioonilist ebakindlust.

Seevastu H. Gorecki "Totuus tuus" jäi meelde erakordselt kauni ja pika lõpudiminoendoga. Koor kõlas pianos väga hästi ja kandvalt. Ka Durighello "Gaudens Goudebo" oli kooril sisselauldud ning mõjus kauni tervikuna. V. Šebalini ning R. Štšedrini lauludel jäi pisut puudu massiivsusest *fortes*, kuid koori kaunis kõla ning puhas intonatsioon löid teoses meeldivad looduspildid.

Kontserdi lõpetasid Ernesaksa "Sügis" ja "Päike vajuks pärnapuule". Kui esimene jättis meeldiva ja mõtliku mulje, siis teine laul, mis oma karakterilt on eelnevaga sarnane, vahest veelgi mõtlikum, esitati liialt tormakas tempos, unelauluna see igatahes ei mõjunud.

Tegemist on üsna tugeva tasemega kooriga, kes on võimeline esitama väga erinevat ja keerulisema raskusastmega repertuaari.

Diapasoon on ulatuslik, puhtalt kõlavad nii kõrged kui madalad registrid. Veidi nõuaksid tasakaalustamist häälerühmad, ka võib norida saksa ja vene keele häälduse kallal. Dirigendid on suutnud aga luua suhteliselt kompaktsed kollektiivi, kus ei tegelda pelgalt nootide laulmisega. See kõik löi meeldiva atmosfääri terveks laupäevaseks päevaks.

**KAIE TANNER
KADRI KANTER**

NIGULISTE KIRIKU KONTSERDID APRILLIS

3. IV — meeskoor RUNO.

10. IV — EKE Inseneride Meeskoor.

17. IV — naiskoor Virvik.

24. IV — EMA Segakoore.

Tallinna kontserdielu · VEEBRUAR

X Barokkmusika festival

on saanud minevikuks, aga püsib kui suursugune, erutavalt elamuslik kunstinädal ikka veel elavalt meeles. Tahaksin väita, et see oli parim festival, hoolimata isegi faktist, et osa esinejaist ehtisid mõnd eelmistki. A. Mustoneni sõnul oli seekord tehtud valik ühes suunas: loomingulisus, andekus, ideerikkus, mis tähendas teadagi oma koolkondade parimate esindajate kutsumist. Eks kinnitas öeldut ka publiku enneolematult suur huvi - kord tuli koguni nn kammerlava asendada "suurega" ja paigutada Nigulistesse "seadusvastasel" kümneid lisatoole.

Avalööök oli mõneti vastuoluline, kuid **Barokkorkester Concerto 91 Amsterdam** ja lumuvad solistid **Emma Kirkby** ja **Michael Chance** viisid siiski meie mõõduka publiku taas endast välja.

Juba Vivaldi Sinfonia "Al santo sepolcro" esimeste poognatõmmetega loodi eriline kõlamaailm, mis ei sünni üksnes barokkpillide kasutamisest, vaid ka selle ajastu muusika interpreteerimisprobleemide uurimisest,

Emma Kirkby.

millele on dirigent Ricardo Kanji pühendunud alates varasest noorusest Brasiilias. Nüüdseks on tema tegevust paljudes barokkansamblites, ka flötistina, hinnatud kõrgelt kogu maailmas. Ometi osutus orkestri mäng kohati vähehülevaks, isegi eksivaks.

Kui vanamuusika laulmise traditsioonide parima tundjana kuulsaks saanud Emma Kirkby kaunis hää ja sügav intelligents jäi siiski kogetu piiresse, siis Michael Chance'i harukordne mees-aldihäääl väljus sealt ja lausa hullutas oma kummastava ilu ja meisterlikkusega. Kava oligi peale eelnimetatud Sinfonia üles ehitatud vokalistide osalusele — Vivaldi Nisi Dominus aldiga, Pergolesi Salve Regina sopraniga ja sama autori Stabat Mater mõlemaga —, võimaldades nautida nende vokaalsete võimete maksimumi sulnist voolavusest peadpöörivate fiorituurideni, millede esituskergeus ja täpsus lausa hämmastasid.

Concerto 91-ga sarnases, kuigi veidi väiksemas koosseisus esinenud **Ensemble Baroque de Nice** mängis samuti autentsetel, ühtlaval häälestamist nõudvatel (kuid ometi mitte järgitult häälestuvatel) barokkpillidel. Neid juhtis viiuldav Gilbert Bezzina, sooleerides muide vaimustavalt Vivaldi kontserdis "Ekstravagantsused". Prantslaste suhe vanamuusikasse oli hollandlastest tuumakam, täpsem ja aktiivsem.

Viimane jaanuariõhtu Estonia kontserdisaalis kujunes nii lõbusaks ja vallatuks, et pani lausa kadestama meie kaugete celkäijate elurõõmsat vaimukust. Banchieri hilisrenessansiaega kuuluvat madrigalikomöödiat "Vanadusõtrus" etendasid ülima mõnuga Inglise varajase tantsu ansambel **Timedance**, kuhu sobitusid kenasti ka kolm eestlast, ja Hortus Musicus.

Küllalt banaalseid armuintrige vahendati instrumentaalmuusika, laulmise (hortuslastele toeks ka kontratenor Michael Bellini), miimika, tantsu ja spontaanse häälitustega. Seitsmeteistkümne persooni ja personifitseeritud tegelasega tulid toime seitse tantsijat, pisut abi pakkusid ka hortuslased. Tänu **Timedance**'i juhi Jane Gingelli põhjalikele teaduslikele uuringutele on lavastus üksikasjadeni läbi töötatud, vastavuses — usutavasti! — Banchieri-aegsete muusikute ja komöödiante teatritegemisega. Näiteks laulis mõne näitleja teksti koguni mitu vokalisti, loomaks tollase arvamuse kohaselt dramaatilisemat muljet! Kahju, et teadaolevat õige koolkonnale — laulsid **Concerto of Musicke** neli vokalisti lautomängija Anthony Rooley juhendamisel-saatel Dowlandi, de Sermisy, Th. Tomkinsi, Th. Morley jt. kurbi laule koos minimaalsete lavastuslike striihidega. Kui traagiline oligi M. Locke'i "Break distracted heart" lõpupilt neljast enesetapu sooritanud "laibast", ajas stseen publiku ikkagi naerma — ei lähe meile eriti korda 400 aasta tagused tragöödiad!

Kui itaallane Banchieri pidas õigekehtselt kajastada 17. sajandi algust koomilise etendusega, siis inglane Dowland ja tema kaasagedes kirjutasid just samal ajal õige süngetes toonides meeleheitel olevatest ahastavatest armastajatest, murelikest leinajatest jne. Pealkirja all "Maa, vesi, õhk ja tuli — uus lähenemine John Dowlandile ja tema koolkonnale" — laulsid **Concerto of Musicke** neli vokalisti lautomängija Anthony Rooley juhendamisel-saatel Dowlandi, de Sermisy, Th. Tomkinsi, Th. Morley jt. kurbi laule koos minimaalsete lavastuslike striihidega. Kui traagiline oligi M. Locke'i "Break distracted heart" lõpupilt neljast enesetapu sooritanud "laibast", ajas stseen publiku ikkagi naerma — ei lähe meile eriti korda 400 aasta tagused tragöödiad!

Veerand sajandit eksisteerinud Consort of Musicke näol on taas tegemist kogu maailmas tuntud varajase muusika spetsialistidega, kes hoolika uurimise varal on jõudnud mõnigi kord selle interpreteerimisel senisest erinevate arusaamadeni. Erilist intiimsust lisas nende esinemisele vahetu suhtlemine — nii omavahel kui ka publikuga — ja häälele täiuslik valitsemine isegi pianissimo.

Ilusamat kooslust kui **haamerklaver, Aleksei Ljubimov ja Schubert** on raske ette kujutada. Pianist nihutas tõlgitsuses esile ootamatult malbed ja sisimad plaanid, see oli endassevaatav, natuke nukker ja väga tagasihoidlik Schubert. Teises pooles kõlanud Beethoveni kontsert nr 1 V. Lachneri transkriptsioonis klaverile ja keelpillikvartetile võinuks ehk pakkuda sama suure elamuse, kui saateansambel häälestunuks (otseses ja üle kantud tähenduses) A. Ljubimovi kammerlikult hillitsetud tõlgitsuslainele. Aeg-ajalt summutas viiulite terav kõla klaveri erandliku pehmuse; kohatud olid ka Mustoneni kärsitud (rütmi?) trampimised.

Korsika vokaalansambel **Tavanga** meelitas Niguliste, nagu öeldud, puupüsti täis mitte kuidagi küllastuvat publikut. Kuigi tsükkel "Mälestuste süda" hõlmas esmapilgul õige ühelaadset ülesehitatud ja monotoonsevõitu laule, küttis neis peituv ürgne energia kuulajaid üha rohkem üles. Oldi valmis aina veel nautima seda parajalt eksotiilist, samas komponenditi isegi väga tuttavat muusikat: gregooriuse laulu idamaises ornamendatsioonis mõjutustega gruuasia mitme-häälsusest ja kes teab veel kellelt.

Tekstist vaid lühikeste lausete abil aimu saanu adus vaevata neid looduskaunil saarel

isolatsioonis elava rahva tundesfäärist läbi-kurnatud üldnimilikke sõnumeid ajaloost, kommetest, rõõmust, valust...

Seitsme meeslaulja hulgas oli kolm eripärast veeringuga eeslauljat, kellega liitus kord vähem, kord rohkem saatehääli. Kuigi iga salm laskus puhtasse kolmkõlasse, käidi vahepeal läbi üsna originaalsete harmooniate, kus ¼-toonigi omaseks peeti.

Eriti elitaarsena mõjus **Barthold Kuijkeni ja Gustav Leonhardti Bachi-õhtu**. Meid kord juba eraldi alustaladeni vapustanud meistrid kahekordistasid nüüd oma ainupühendumisest, erudeeritusest ja kõrgeimast kunstitasemest lähtuvat joovastust.

Teadagi võib ülimalle kategooriasse jõuda vaid autentsete pillide ja originaalkäsikirjade hoolika uurimise teel; Kuijkeni teaduslike tööde hulgas ongi erilisel kohal just eessõna Bachi flööditeoste urtext'ide uuele väljaandele, Leonhardti sulest on aga ilmunud uurimus Bachi Fuugakunstist.

Galakontsert võttis barokkmusika festivali otsad kokku. Koos Hortus Musicuse Akadeemilise orkestriga esitas üks Soome juhtivad ooperi-, kammer- ja barokklauljaid metsosopran Monica Groop Mozarti ja Händeli aariaid; Aina Kalnciema, Sulev Orgse ja Ivo Sillamaa soleerimisel kõlas Bachi kontsert C-duur kolmele klavessiinile; maailma tippflötist Patrick Gallois' esituses aga C. Ph. E. Bachi Kontsert C-duur. Lõpunumbri Charpentieri — selle kuulsal Eurovisioni tunnusmuusikaga — Te Deumi ettekandmiseks täitus lava otsast otsani orkestri, Ellerheina, Eesti Rahvusmeeskooi ja solistidega: Susanne Rydén, Helena Ek, Teele Jõks, Carl Unander-Scharin ja Andres Mitt moodustasid kokkukõlava ansambli. Aga kõik see jäi barokkstiili tänapäeva tootajatest parima valiku teinud festivali enamiku kontsertide varju. Paika jäi panemata tasakaal klavessiinide ja orkestri vahel, viimistlemata koostöö flöödisolisti peadpööritava virtuositeediga, lõpuni läbi mõtlemata koori ja solistide vahekorid orkestriga jm. Ent suurettevõtmise õnnestumist selle õhtu puudu-jäägid nimetamisväärselt ei kahandanud.

Soome-ugri müütidest

"Müüdid muusikas" on üks Eurooraadio kontserdisarjadest, milles osaleb ka Eesti Raadio. Sarja 20 omanoolist kontserti sisaldavad Euroopa rahvaste muusikasse jõudnud müüte, mis on sageli leidnud väljenduse rahvuslikes intonatsioonides. Klassikaraadio vahendab neid kontserte helilindi kaudu esmaspäeva õhtuti. Siiani on kõlanud kontserdid Islandilt, Lätist, Poolast ja mujalt.

15. veebruaril jõudis järg Eestisse, meie müüdik valiti **Kratt Tubina** tuntu balletisüüdi vahendusel. Üks asi on vaadata balletietendust, hoopis teine kuulata muusikat häirimatult visuaalsetest muljetest. Emotionaalne laeng oli igatahes võimas ja võinuks ehk olla teraks võimsamgi, kui Arvo Volmer kasutanuks järgitult ära kõik selle rahvusromantiliselt sugestiivse, värvi- ja rütmierksa, reljeefelt orkestreeritud muusika poolt pakutud tõlgitsusvõimalused. Tarkade tempovalikute ja ärksate karakterite loomise kõrval häiris kohatine n-ö üleüldine kõlafoon, millest kõrv ei eraldanud üksikute pillirühmade "olulisi sõnumeid" ja harmoonilist peenketud.

Eeskujulikult oli ette valmistatud **Klami "Kalevala süüdi"** esitus. Sibeliuse-järgse Soome orkestrimuusika ajaloos moodustab Klami looming suure ja menurikka lehekülje. Tema vahepeal atonaalsuse levikuga tagaplaanile surutud muusika renessanss algas 80ndatel aastatel. "Kalevala süit" koosneb viiest osast ja paneb kuulama eriti meisterliku harmooniakäsituse ja efektse orkestreeringuga. Asjaolu, et siin-seal vilksatab suurte eel- ja kaaskäijate mõjutusi, ei vähenda teose väärtust.

"Müütiliselt" kulges ka "Kalevala" 150. juubelit tähistanud **Eesti-Soome Sümfoonia-orkestri kontsert** 28. veebruaril, kus tulid ettekandele Tormise kantaat "Kalevipoeg" ja Sibeliuse "Lemminkäise süit".

Kahe riigi tugevatest muusikutest koosnev orkester loodi 1997. a. ja nende debüüdil

Anu Tali ja Mikko Franck.

kõlas muides samuti Tormise ja Sibeliuse looming, dirigentideks, nagu nüüdki, kollektiivi asutaja Anu Tali ja soomlasest noor imedirigent Mikko Franck. Mõlemad on õppinud Jorma Panula juures, aga saanud koolitust mujalt — esimene EMA-s, teine USA-s ja Iisraelis.

Kantaat "Kalevipoeg" on Tormise diplomitöö ja kirjutatud 50-ndate aastate Moskva mõjusfääris. Esituskoskeseis — orkester, kolm koori ja kaks solisti (Mati Turi ja Rauno Elp) — vihjab tollel perioodil moes olnud maksimumaalse "kvantiteedi" taotlusele, mis õnneks pole Tormisele enam ammu vajalik. Siiski leidub kantaadis ka peenemaid ja poeetilisemaid tundetoone.

Habras Anu Tali suutis üllatava üleolekuga talitseda aeg-ajalt perutama kippuvaid lavamasse ja nõudis neilt oma tahte kohaseid kujundusnüansse.

Noor oli oma eepose muusikasse valamise aegu ka Sibeliuse, aga tegi seda küpselt, dramaatiliselt intensiivsete värvitoonide ja tiheda sümfoonilise arendatusega.

Vapustava esmakogemusega võrreldes jäi seekordne kohtumine Mikko Franckiga veidi kahvatumaks, eeskätt istumisvajadusest tingitud liikumispiirangu tõttu. Kuid orkestri pani ta ometi suurepäraselt kõlama ja ei

taandunud hetkekski oma kõikehaaravast imelisest Sibeliuse kontseptsioonist.

...ja muudest kenadest asjadest

Ivari Ilja esinemine Britteni Klaveri-kontserdiga esimesel müüdi-kontserdil oli oodatult perfektne. Autori soov "juhtida tähelepanu klaveri äärmuslikele võimalustele" on millegipärast jätkunud soolopilli ilma pikematest "etteastetest", ent rakendab kuulamapanevalt niisuguse ideaalse tehnikaga pianisti nagu Ilja laialdasi virtuosseid võimeid. Tavalisest suurema osatähtsusega orkestri mäng oli täpne, dünaamiliselt paindlik, ühtaegu nii solisti toetav kui ka "ettevõtlik".

Kogu kontserdiõhtust jäi ilus ja turvatunnet sisendav teadmine, et meie muusikajõud oskavad teha väikesi imesid — pakutagu neile vaid rohkem innustavaid situatsioone.

Mälestus **Šostakoviči-nim. keelpilli-kvarteti** suurepärasest esinemisest kaks aastat tagasi sai rikkalikku lisa 16. veebruaril. Nii nagu tookord, oli nüüdki kavas üks Šostakoviči kvartetidest. Üle 30 aasta koos püsinud ansambel toetub oma loojate alusammastele, tunnustatud solistidele ja pedagoogidele Andrei Šišloville (I viiul) ja Aleksandr Kortšaginile (tšello), 70-ndail liitusid kvartetiga Sergei Pištšugin (II viiul) ja Aleksandr Galkovski (vioola). Šostakoviči-nimelist iseloomustab väga tõsine suhe esitavasse, loovus ja meisterlikkus.

Tugevaim elamus lähtus just Šostakoviči 8. kvartetist, omamoodi autobiograafilisest teosest, kus vilksatab hulk tsitaate autori varasematest helitöödest. Fašismi- ja sõjahvritele pühendatud teosest pole mõtet otsida eriti helgeid mõtteid, see on üleni kurb ja valuline. Neid tundetoone rõhutas ka ansambli kirglik mängulaad.

Raveli esimene katse luua selgete kontuuridega klassikalist suurvormi andis tulemuks nooruslikult siira, tundepehta ja peene mõttekäiguga Keelpillikvarteti F-duur. Šostakovičlaste esituses löid erilisel särke finaali lakkamatu värele ja I osa innukus. Imetlust väärns ansambli nautlev üleolek aina vahelduvate karakterite kujundamisel.

Oma 2. kvarteti kirjutas Prokofjev sõja algusaastatel kaugel Moskvast ja selle helimaterjal toetub kabardiini rahvalauludele. Hoolimata küllalt vaimukast autori- ja esinejatepoolsest vormistusest ei küündinud see oma "näitajatelt" eelkirjeldatuteni.

Täiesti ootamatu "kannapöördena" kõlas lisapalaks "Yesterday" õigegei "sümfoonilises" seades.

Prantsuse muusikute suure hilinemisega Tallinna jõudmine põhjustas küll ebameeldivusi kuulajale, kuid neid ei saanud võrrelda

kunstnike endi läbielamustega. Sisenenuna pärast vaevarikast teekonda kontserdimajja koos publikuga, polnud neil võimalik tutvuda ei klaveri ega lavatingimustega, ammu mitte end korralikult lahti mängida. Seetõttu algas **Poulenci 100. sünniaastapäevale pühendatud kontsert** natuke rabeledalt ja tututult, kuid sai juba teistest teosest õige ilme.

Poulenc kuulus nn Kuuikusse, kelle tegevusega kaasnesid tähelepanuvad muudatused 20. sajandi muusikas, peamiseks suundumuseks vastandumine romantismile ja impressionismile. Poulenci muusikasse suhtuti kaheselt: kiideti tema kammer- ja vaimulikke teoseid ja kritiseeriti loomingus ilmnunud lihtsat "pariislikku" väljendusstiili.

Kontserdil kõlasid Poulenci kammer-teosed puhkpillidele kõigest kolmest loomeperioodist: 20-ndatest Sonaat klarnetile ja

F. Poulenci juubeli puhuks tulid Prantsuse interpreetid-tähed Tallinna vaid üheks päevaks.

ANNE-MALLE HALLIKU fotod

fagotile ja Trio oboele, fagotile ja klaverile; 30-ndatest Sekstett ning 50–60-ndaist Sonaat flöödile ja klaverile ning Sonaat klarnetile ja klaverile. Kui siia lisada veel Rousseli Diverstiment ja Beethoveni Kvintett, võib kujutleda, kuivõrd mitmekesiseks kujunes programm.

Muusikuist enim võlus flötist Emmanuel Pahud. Rohkest konkursi- ja plaadistuste auhindu pälvinud pillimees evib harukordselt väljendusrikkast tooni, fantastilist virtuositeeti ja prantslaslikku espriid. Tema partner klaveril Eric LaSage — "hetkel enim nõutud prantsuse pianiste" — on hea ansambli-tunnetusega ja tehniliselt võrattu muusik. Sama võis öelda ka Paul Meyeri (klarnet), François Meyeri (oboe), Gilbert Audini (fagott) ja Ab Kosteri (metsasarv) kohta.

Mis seal siis imes-tada, et kogu kontserdi vältel kanti publik ühest tippelamusest teise ja õpetati armastama meil küllalt harvakuuldava muusika võluvaid helimaalinguid.

INES RANNAP

KAHEVAATUSELINE MUUSIKAETENDUS TARTUS

I vaatus —

Tuljaku võistulaulmine

toimus 7. korda 26.–27. veebruaril Tartu Õpetajate Seminari saalis. Võistles 28 segakoori, neist 7 koolikoori.

C-grupis esimest auhinda välja ei antud, II–III kohta jagasid H. Treffneri Gümnaasiumi segakoor Anima (dir. Ülle Keerberg) ja Põltsamaa kirikukoori (Reet Sester), B-grupis oli parim **TÜ kunstilise osakonna kammerkoor** (Seide Mutso), II koht — Tartu Õpe-

tajate Seminari muusikaosakonna kammerkoor (Valdur Helm), III — Võru Segakoor Hilario (Vilja Otsar). A-gruppi olid julgenud end registreerida ainult 2 koori. Napilt loeti paremaks **Tallinna Vanalinna Segakoor** (Lauri Aav).

Temast veidi tagapoolle jäänud **Viljandi Kammerkoor** Ingrid Rammu juhendamisel sai aga peaauchinna "Tuljaku" rändkarika selle laulu esitamisel võistelnud 13 koori hulgas. Rahvariites, pasteldel ja rullisku-

del oli rändauhinda üle andma tulnud selle mullu Pärnusse viinud Ave Canto. Karikas on rännanud läbi Eesti: 1997. a. sai ta Eesti Segakooride Liidu segakoor, 1996. a. Ugandi, 1995 — saarlaste ühendatud segakoor ja 1994. a. graveeriti esmakordselt karikale tollase võitja Paide Kammerkoori nimi.

Žürii esimees Venno Laul märkis, et "noortekoorig astuvad vapralt eelkäijate kandadele". Nendest pälvis esikoha Tartu Noortekoorig (Riho Leppoja).

II vaatus

oli 27. veebruari õhtul pidulikumas kohas — Tartu Ülikooli aulas. Süzeeliselt sidus teda esimesega see, et seal toimus võitjate aasustamine ja mini-kontserdi andsid varasemad Tuljaku võistulaulmise võitjad Paide kammerkoorig ja Ugandi.

Teise vaatuse põhisisuks oli aga plaadifirma Forte poolt hiljuti välja antud kompaktplaadi esitlemine, millele **Eesti Rahvusmeeskoorig on laulnud**

ESTONIA TALVEAED

oli kolmanda märtsi pärastlõunal taas kohaks, kus ristusid mitmed kunstid. Sellest sündmusest talletunud meeldivaid tunderõhkusid tahaksin jäädvustada ka trükisõnas.

Missugused kunstid siis sel tähetunnil kokku said?

Loetleme: balletikunst — sündmuse peategelase Helmi Puuri isikuna ja meenutustena juuresolnute minevikumuljetest; fotokunst ja kunstiks töödeldud foto; kaunis ja valitud sõna, nii kõnes kui kirjas; ja muidugi — muusika. Niihästi “alltekstina” mälestushetkede tervikpildis, s.o. saalisistujate “sisemises kuulmises”, aga ka elavate muusikapaladena Urve Tautsi, Eda Peäske, Jaak Torga, Ivo Juuli ja Ralf Taali ettekandes.

Jüri Kruus esitles oma järjekordset (mitmendat?!) töövilja — kaunist foto-raamatut legendaarsest baleriinist Helmi Puurist. Raamatut “LEGEND, MIS VÄÄRIB LAULU — HELMI PUUR”.

Esitlus ise oli meeldiv tervik sõnast ja muusikast, mida juhtisid Ülle Ulla ja Ago-Endrik Kerge. Estonia Talveaed oli puupüsti täis Estonia veterane, vanu, nooremaid ja noori, tantsulavastustega seotuid ning ooperi-artistide, Helmi Puuri ning Jüri Kruusi sõpru ja austajaid. Ütlen seda suure rõõmuga ühes lauses, sest nii nagu Jüri Kruusist on saanud fanaatiline teatri-korüfeede kunstipärandi jäädvustaja nii sõnas, nüüd ka pildis, ja eriti heliplaatidel, nii on meie kohus hinnata omakorda Jüri Kruusi tööde ja püüdluste väärtust. Mõtelgem! Kui paljuke siis meil üldse on selliseid **pühendunuid**, kes, oma isikut tahaplaanile jättes, tahavad ja suudavad teha nii rasket, täis ettearvamatuid suhtumisi ja takistusi, “kullakaevamistöid” meie kultuuriväljadel?!

Kõik, millele Jüri Kruus oma käe külge paneb, realiseerub suure süvenemisastme, põhjalikkuse ja sisemise soojusega. Ta jäädvustab mitte ainult ühe persooni(korraga), vaid terve tüki orgaanilist teatrimiljööd. Seda tõdevad kõik need, kes pärinevad ise samast tegusast aeg-ruumist. Võibolla on selle tulemuse võti Jüri terve elu kestnud suures

teatrikogemuses, asjatundmises, nähtuna nii siit- kui sealtpoolt rampi. Ta ON oma elu sidunud Estonia teatriga ja teenib seda jumalat kõigi oma annetega. Estonia Talveaed on näinud ja näidanud paljude ooperi-videode esitlusi, mille kirglik *bel canto* armastaja Jüri Kruus on toonud publiku ette KUULAMISEKS, sest jagatud rõõm on paljukordne! Ja Estonia Talveaed on päris regulaarselt ruumi andnud uute laserplaatide esitlemiseks, mille taga on taas Jüri Kruusi nimi, tööprotsess, otsimaks kokku parimaid esitlusi tihti mitmete raadiote helisalvedest ja erakogudestki. Keda ta oma huviorbiiti juba kord on valinud, sellel on ka tõesti see rõõm, et tükk tema loomingulist (aja)lugu on jäädvustunud.

Helmi Puur ja Jüri Kruus.

HARRI ROSPU foto

Kuid tuleme veel kord just selle konkreetse pärastlõuna juurde Talveaias. Ei oskagi lihtsalt SOOVIDA paremat paika sellisteks kultuurisündmusteks. Siin on kõik, mis aitab kaasa niihästi meeoleolu kui mugavusele, loob justkui teatraliseeritud tausta oma looduslike-loomulike “dekoratsioonidega”, valgel ajal ka oma laevalgusega. See inspireeribki iga sündmust käsitama kui tervikut kunstilises mõttes, valides hoolsalt esinejaid, kes SOBIKSID, muusikat, mis siia ruumi MAHUB, isegi AEGA nii päeva kui tunni

mõttes. Helmi Puuri raamatu esitlemine oli leebelt lüürilis-nostalgiline. See sobis nii hästi kunstniku enda natuuriga, tema oma rääkimisviisi ja südamlikkusega. Sama tonaalsust rõhutasid ka sõbralik-kelmikas Ülle Ulla ning mõtisklev-filosoofiline Ago-Endrik Kerge. Ülle Ulla, kes kolleegi ja lähedase koolipõlvesõbrana tundis Helmit juba kaua enne kauniks luigeks kehastumist legendiks-muutunud “Luikede järve” lavastuses, rääkis ka baleriinist Helmi Puurist, kel pehmuse ja sulniduse juures ei puudunud terasest südamik, mis mitmekordsete haigestumiste ja teatrilavalt lahkumise-naasmise-lahkumise valulikkuses ei murdunud, vaid leidis oma tee repetiitorina. Tänu sellele otsusele on Helmi Puur meil ALLES. Ta on elavana kätketud ju igasse balletietendusse ja lava-stseeni. Ago-Endrik Kerge võis täiendada Helmi Puuri olemus-jooni OMA kogemuste najal, mis algasid ühel ja samal ajal Leningradis õppides, kus südamlik ja vanema õena hoolitsev Helmi kehastas 10-aastasele Ago-Endrikule tükikest kodumaad.

Mõlemad saatejuhid tänasid südamlikult ka Jüri Kruusi. Pisut naljagi oli omal kohal.

Jüri öelnud enne esitluse algust: “Ago, mul on vererõhk 500!” Ago vastanud: “See on täiesti normaalne. Niisuguse töö järel see peabki olema 500.”

Esitlus lõppes šampanja-pokaalide, rohkete pildistamiste ning vastastikuste käesurumistega. Esitletav raamat “**Legend, mis väärrib laulu — HELMI PUUR**” oli müügil ka Talveaias.

Veel ahvatleb Talveaed märtsikuus paljude põnevate pärastlõunate ja õhtutega. Vast suurejoonelisemad neist on Eesti Muusikaakadeemia ooperistuudio etendused Georges Bizet “Doktor Miraakel” (20. ja 21. märtsil) ning uus flamenco-tantsu kava Hannele Tuomipuu esituses koos Carlos Saura videofilmiga “Flamenco” näitamiseks. Kuid need on vaid mürdosa võimalustest, mida pakub Estonia Talveaed praegu, märtsis, ning loomulikult üha edasi. Kahe silma vahele ei maksa jätta ka neid kunstiteoseid, mis järjekordselt Talveaia seintelt meeoleolu loomas. Kuid sellest kõigest jälle edaspidi, sest näitused on ja jäävad. Aga HELMI PUUR ja temast sõnas ning pildis pajatav raamat-fotoalbum olid väärt Tervet Lugu.

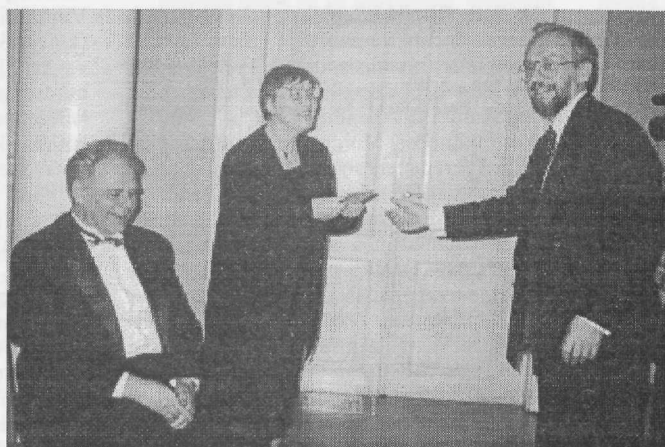
VIRVE NORMET

kõik 17 Eduard Tubina meeskoorilaulu, millest kahe noodid leiti Stockholmis alles pool aastat tagasi. Neist laulis seekord Rahvusmeeskoor Ants Sootsi juhendamisel maha 11.

Enne seda esitas Eduard Tubina elukäiku põhjalikult uurinud **Vardo Rumessen** Tubina 2 talle eriti südame-lähedast klaveripala ning jutustas ta elukäigust. Tubin oli juba Eestis olnud mitte ainult tuntud helilooja, vaid ka väljapaistev dirigent Vanemuise teatris ja mitmete kooride ees, elu lõpuni juhatus ja Stockholmi Eesti Meeskoori.

Esimestel pagulasaastatel oli Tubina looming Eestis keelatud. Läbimurre algas 1956. a., kui

Tuljaku lauluvõistluse ristiema Valli Ilvik saab Tubina meeskoorilaulude plaadi RAMi direktorilt Vello Mäeotsalt. Vasakul Vardo Rumessen.

Sergei Prokofjevi taktikeipi all mängiti Tubina 5. Sümfooniast. Seejärel esitati mitmeid Tubina teoseid sünnimaal. Pärast ta surma keelustati ta looming taas. Tubina teoste esitamine Vilniuses tuli 1984. a. pooleli jätta Tallinnast tulnud keelava telegrammi peale.

V. Rumessen teatas ka, et äsja on Stockholmis ilmunud 3 vihikut Tubina kooriloomingut ja leidis, et Tubina meeskoorilaulude järel võiks laulda CD-le ka tema sega- ja naiskooriloomingu. Ta meeskoorilaulude plaadi said ka Tuljaku lauluvõistluse algatajad ja žürii liikmed.

MALLE ELVETI
tekst ja foto

TALLINNA FILHARMOONIA – MIS SEE ON?

Toompea nõlva all pikas rohelises majas paikneb asutus, mille 5 aastat kestnud toimekast tegevusest teatakse veel vähevõitu. Tallinna Filharmoonia tekkelugu on seotud 1980. a. loodud Tallinna Puhkpilliorkestriga, mida pidas üleval toonane linnavalitsus ja mille peakorter asus samas pikas majas. 1992. aastast alates tegutsesid seal Urmas Kõivu eestvedamisel ka keelpillimängijad, peamiselt Jüri Gerretzi kunagisest kammerorkestrist, ja neid kasutas Tõnu Kaljuste vajadusel koos oma kammerkooriga. Sel moel tekkinud vastuolu nime ja vormi vahel lahendas 1994. a. direktorina tööle asunud dirigent Tarmo Leinatamm: sündis Tallinna Filharmoonia, mis haldab nüüd Linnavalitsuse toel Tallinna Kammerorkestrit, Tallinna Brassi ja Kaunite Kunstide Kooli.

Ühel pakaselisel hommikul rääkisin hubaselt soojas kabinetis **TARMO LEINATAMME** ja **JÜRI LEITENIGA** Tallinna Filharmoonia minevikust, olevikust ja tulevikust. Kuna eelmisel õhtul esitleti Estonia Talveaias **Tallinna Brassi esimest CD-d**, keerles jutt esialgu selle ümber.

J. Leiteni loodud TB on tegutsenud 6 aastat; mõne tuntuma pillimehe — R. Eriksoni, V. Põllu, A. Ausmaa — kõrval mängivad seal peamiselt noored andekad muusikud ja teevad seda hästi.

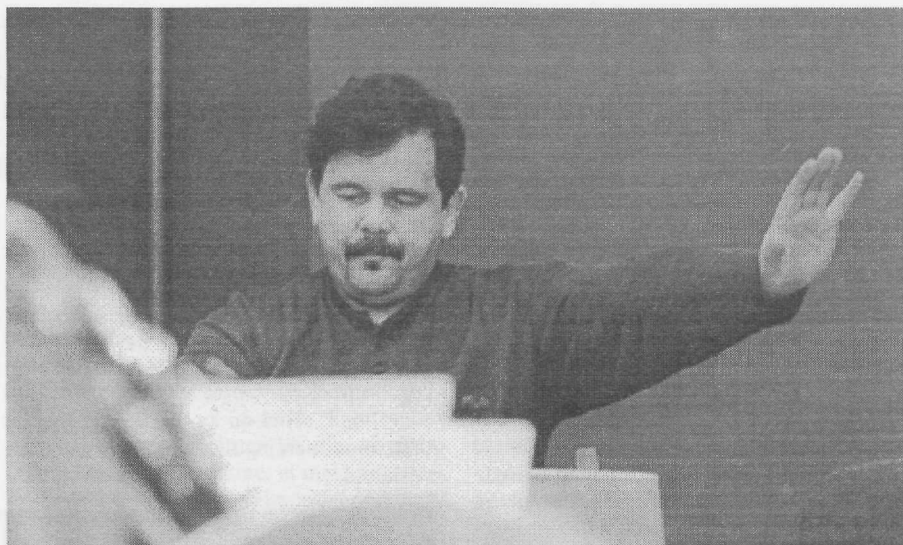
J. Leiten: “Meil on väga professionaalne koosseis, kellega on meie ja külalisedirigentidelgi kerge töötada. Paraku pole teist sellist ansambli puhkpillimängijate järelekasvu nappuse tõttu üldse võimalik luua. Mina alustasin õppimist Kiviõli Lastemuusikakoolis. Juba üksi trompetiklass oli seal niisugune, et kuku pikali — kõik mängisid vahvasti! Mäletatavasti tegutses meil omal ajal koguni vabariiklik noorte puhkpilliorkester!”

Püüdsime brassi algusaastail käia mööda vabariigi muusikakoole, kaasas akadeemia õppejõud, et saada ülevaadet puhkpillide õpetamise-õppimise seisust. Need olid asjalikud ringreisid kontserdi, tundide, õpetajate esinemiste ja muuga, aga katkesid kahjuks akadeemia pedagoogide huvipuuduse tõttu. Essu mõisas korraldatud puhkpillilaste suvelaagrid olid ka marud ettevõtmised; äkki olid need pisutki “süüdi” Virumaa Noorte Sümfooniaorkestri loomises...”

Käesoleva artikli kirjutamise taustaks kuulasin Mussorgski “Pildid näituselt” TB suurepärasel esituses, dirigeerimas Eri Klas.

JL: “Eri Klas on Tallinna Filharmoonia suur sõber ja toetaja. Tema idee mängida “Pilte näituselt” London Brassi orkestreeringus oli meie ansamblile otsekui “suur pauk” tõendamaks, et meestega saab ka midagi õige suurt ette võtta. Põhilise töö tegi ära Tarmo, Eri tuli lindistama üheks õhtuks (!) Hollandist. Tema juba niisuguste kõrvaliste probleemidega, nagu “liiga kõrge” või “liiga kiire” ei tegelnud, lõi lahti ja kõik mängisid just nii kõrgelt ja kiiresti, kui muusika nõudis.”

Brassile on originaalmuusikat õige vähe, tuleb leppida arranžeringutega. Ka CD-l kõlab T. Leinatamme dirigeerimisel valdavalt seatud muusika, vaid Rautavaara lugu on loodud brassile. Eeskätt rõõmustab ansambli

Tarmo Leinatamm.

suutlikkust esitada muusikat mitmes stiilis — siinpuhul renessansist impressionismini. Plaati raamivad Mendelssohn-Bartholdi oratooriumist “Paulus” M. Glowatski seatud pidulik sissejuhatus-lõpetus. Byrdi “Oxfordi krahvi marsi” (seadn. E. Howarth) kergelt liikuvat ja peent struktuuri annavad ehtsalt edasi mitte ainult trompetid, vaid isegi “kohmakad” tromboonid. Bachi mitme süüdi osadest sama Howarthi poolt koostatud tsükliks äratavad tähelepanu head tempovalikud, polüfooniline selgus ja hääle täpne haakumine. Asjatundlikult on arranžeeritud Bachi koraalide eelmängud (P. Reeve). Veidi problemaatilisemaks jääb nii seadelt kui esituselt Brahmsi “Pidulik tänumuusika” (W. Teuber).

Rautavaara üllatas kummalise vaatenurgaga “Meie päevade reekviemis”: Selles oli kõike muud kui traditsioonilist pühalikkust-leinalikkust. Terav helikeel, tänapäevased rütmid ja lustilised nüansid aga avaldasid üksjagu muljet.

Esitusel piirdus TB väikese osaga plaadimaterjalist ja lisas sellele Koetsieri huvipakkuvat värvika Sümfoonia Brassile ja bravuuraariid Jassi Zahharovi esituses. Valik (Verdi, Mozart, Bizet) oli väga oskuslik: Zahharovi mahlaka tämbri ja kirgliku ütlemissviisiga sobis brassikõla lihtsalt oivaliselt! Siit küsimus — kes teid aariate seaded?

JL: “Meil on hea koostöö Kõrvitsa-pegaga, kes mõistavad meie soovi mängida ka Mozartit, ehkki see võib mõnele näida naljaka tahtmisena, ja oskavad sättida igasse loosse “oa”, mis õigustab selle esitamist brassiga.”

Nii plaadi kui Mussorgski kasseti kuulamisel võlus laitmatu mängutase, mida ei põhjenda üksnes võimalustekohase täiendõppega välismaiste meistrite juures; tegu on ilmselt oma ala entusiastidega, keda ühendab terve loominguiline vaim ja soov teha midagi nõudlikumat ja tähendusrikkamat tavalisest orkestranditööst. Muide, TB juurde kuulub ka Eesti parematest noortest jazzmuusikutest moodustatud Estonian Dream Big Band.

Tallinna Kammerorkester on T. Kaljuste abil saavutanud juba ülemaailmse kuulsuse ja selle kollektiivi seostumise Tallinna Filharmooniaga vabakontreerimise.

T. Leinatamm: “Püüdsime küll nimetada kammerorkestri sümfonietiks täiendatud vormi Tallinna Filharmoonikuteks, kuid Tõnu Kaljuste, kes on teadupoolest TFi kunstiline juht, arvas, et Tallinna Kammerorkestrina tuntaks saanule polle nimemuutus vajalik.”

Nii või teisiti leidis Leinatamm, et TFi missioon on hoida palgal orkestri tuumikut ja teha kõik selleks, et tulevikus, kui

RAUNO VOLMARI (Eesti Päevaleht) foto

majanduslik situatsioon normaliseerub, oleks meil olemas kõrgtasemel Linnaorkester.

TL: “Mul on hea meel, et linnavolikogu eesotsas linnapea nõuniku Tõnu Karuga on sellest eesmärgist aru saanud ja toetab meid igati. Ka TB esimene CD on välja antud linna rahadega.”

Käesolevaks ajaks on meie tegevuseks ette nähtud eelarverida täienenud mitmesuguste ürituste varal. Korraldame regulaarselt Raumuusika kontserte, kus astuvad üles noored kammermuusikud. Kavatsame end edaspidi rohkem afišeerida, eeskujuks Euroopa suuremad linnad, mille kultuurielus on kindel koht Linnaorkestril ja selle väiksematel koosseisudel. Ka meie orkestri neli kvintetti on juba korraldanud ühe “Suure kvintettide kolmapäeva”!

Senised olulisemad n-õ Kaljuste-välised projektid on olnud osalemised Linnahallis lavastatud muusikalides. Ees seisab põneva kavaga kontsert E. Klasi juhatusel, soleeerib Madalmaade Raadio Sümfooniaorkestri kontsertmeister Valentin Žuk, kes ühtlasi valib oma meistrikutustel Balti riikide pillimeeste seast paar osavõtjat Hollandi suvekursustele. Ootame väga E. Klasi 60. sünnipäeva tähistamist kontserdiga 6. juunil Vabaduse väljakul, kuhu seatakse üles Tõrvas kasutusel olnud lava.”

Mõni sõna ka **Kaunite Kunstide Koolist**, mida juhatab Kaari Sillamaa. Välistamiseks vanemlikku otsust panna laps kohe maalima või mõnda pilli harjutama, pakutakse selles isemajandavas õppevormis kaheksajale väikesele inimesele võimalust valida ise meelepärase ala — kas laulmine, tantsimine, teatritegemine, joonistamine või keraamika. Viimasel kahel aastal antakse ka pilliõpet (klaver, kitarr, plokkflööt). Plaanis on maha saada TFi muusikakooliga, mis kammerorkestriga ühes majas töötavana väärtustaks kahtlemata õpilaste silmis muusikategemist üldse ja kammermuusitseerimist eriti.

T. Leinatamm: “Kuna meie lapsed on reeglina pärit n-õ toimetulevatest peredest, kes on pigem majandusliku kui kultuurilise suunitlusega, siis näitame neile uhkustundega, et meie riigis elatavad hästi ka end pillimänguga toitev inimesed. Usun, et me kasvatame siin tulevast publikut ja paneme aluse süvakultuuri hindamisele ka teistele eluvaldkondadele orienteeritud perekondades. Muidugi tuleb muusikakooli astumine väga tõsiselt läbi mõelda ja ette valmistada. Enne 2002. aastat ei tule me sellega toime.”

Pikas rohelises majas käis
INES RANNAP

Eesti elektron- ja arvutimuusikast

MARK RAIS

Selle artikli aluseks on minu tutvustav ettekanne "15 years of Estonian electro-acoustic music", mida ma olen korduvalt lugenud nii Eestis kui ka välismaal rohkete muusikaliste näidete lisamisega. Selleks mitteamajuvilistele tutvustamiseks mõeldud artikli jaoks on ettekande 1994. aasta variant mõnevõrra ümber töötatud.

Eesti elektroakustilise muusika eelajalugu algas 1966. aastal, kui Arno Rohlin püüdis luua arvutiteoseid ja läks sellel eesmärgil tööle Eesti Raadio arvutikeskusesse. Kuid tol ajal oli arvutikeskuse produktsioon salastatud ning Rohlin ei suutnud kasutada arvuteid loominguliste ülesannete jaoks. Lõppude lõpuks tuli temast väljapaistev teadlane muusikastruktuuri alal.

Teine katse oli seotud Arvo Pärdi nimega, kes viimastel aastatel enne emigreerumist tundis suurt huvi arvutimuusika vastu ja oma filmimuusikas (näiteks filmis "Navigaator Prix") andis elektronmuusika suurepäraseid näiteid. Kuid tema teoste nimekirjas arvutikompositsioonid puuduvad, kuna ta jõudis veendumusele, et luua lõpetatud arvutimuusika teost Nõukogude Eestis oli võimatu poliitilistel põhjustel (tol ajal oli see NSV Liidus keelatud).

Esimesed lõpetatud oopused elektron- ja arvutimuusikas Eestis ilmusid peaaegu üheaegselt, 1978. aastal **Sven Grünbergi** (* 1956) ja **Mark Raisi** (* 1951) poolt. See aeg ei olnud juhuslik. Eestis oli tol ajal tugev uuendamise vaim. Heliloomingu üldine tase oli kõrge; süsteemid, mis baseerisid arvutustel, näiteks A. Pärdi "Tintinnabuli", olid juba kasutusel. Edukalt arenesid akustika, psühhoakustika ja matemaatilise muusika teadus - A. Rohlini, M. Remmeli, I. Rütli, J. Sarve, U. Lippuse, J. Rossi ja teiste tööd.

Tol ajal oli arvuti- ja elektronmuusika vahel suur erinevus. Laboratooriumites olid ainult esimese põlvkonna arvutid ja Mark Rais arvas, et oopuseid võib luua arvutil ja esitada traditsioonilisel teel. Tema leidis esialgu kõiki struktuure, arvulisi suhteid ja vormiehituse printsiipe oma arvutimuusika jaoks traditsioonilistes teostes või J. Soonvaldi ja J. Rossi akustilistes teooriates (J. Ross oli ka tema esimese arvutioopuse "Eine kleine Nachtmusik" programmeerijaks). See teos baseerus dodekafoonial, arvuti reguleeris seeriade kasutamist, akordide diapasooni ja

kulminatsioonide paigutust; tulemus kanti ette süntesaatoril. Teos keelati kohe, praegu on selle lindistus kadunud.

Raisi arvutimuusika teosed hakkasid kõlama alates 1989. a., pärast Arvutimuusika ja Muusikainformaatika Assotsiatsiooni loomist. Rais on oma stiilil tüüpiline postmodernist, tema teoste lähtematerjaliks on muusikalised stiilid rahvalaulust nüüdisajani, mis sageli väljendub ka pealkirjades: "Mo-zart' 1991", "Jäljendus Veracinile" (1993) jne. Kuid isegi seal, kus pealkirjas ei ole vihjeid ("Kontsert tšellole ja arvutile" (1993), "Argentiina läbilõikes" (1997), on sageli tsitaate ja teiste stiilide kasutamist sümbolises tähenduses. Raisi kompositsioonitehnika jaoks on iseloomulikud matemaatilised meetodid, juhuslik arvude tehnika, töö ülemhelidega jne. Ta on ka muusikalise videofilmil "....and all People on Earth will be blessed through You..." (1995) autor.

Sven Grünberg läks muusikasse teisel teel. Kui arvutimuusika jaoks oli põhiline uus struktuur, siis elektronmuusikas oli esiplaanil konkreetne kõla, uued tämbriid; valmistamisprotsess süntesaatoril oli kohustuslik; struktuur aga võis tema varastes teostes olla ka improvisatsiooniline. Kõik see oli märgatav juba tema esimeses elektronteoses "Teekond", mida helilooja demonstreeris Heliloojate Liidus 1978. aastal. See oli autori jaoks loominguliseks manifestiks; sellest ajast alates komponeerib ta ainult elektronmuusikat.

Grünbergi loomingulise töö esimese perioodi parimad teosed olid loodud süntesaatoril ANS Moskvast. Hiljem hakkas ta kasutama oma muusikas personaalarvutit. Grünbergi kompositsioonid on arvutavasti kõige rahvuslikumad kogu Eesti elektroakustilises muusikas. Nende originaalsus seisneb mitte ainult alati uutest tämbrites, vaid ka rahvusliku protesti peegeldumises totalitaarse süsteemi vastu. Tema tähtsamad teosed on "Peegeldused" (1981-87), helge pala orientaalsete intonatsioonidega, mille alusel Mai Murdmaa lavastas ka balleti, ning "OM" (1984-87), inimhinge traagiliselt keeruline pilt.

Erkki-Sven Tüür (* 1959) oli esialgu loomingulises opositsioonis Grünbergiga. Tema varastes teostes on märgata suurt tähelepanu täpsete vormide vastu. Selles

võttes on loodud tema "Sümfoonia 7-le esitajale" (1980) ansamblile kahe süntesaatoriga. See Tüüri teos oli veel seotud kerge muusikaga (helilooja oli tol ajal ansambli "In Spe" kunstiline juht), kuid esimestest samudest oli märgatav originaalne lähenemine, kõigepealt allakriipsutatud värvirikkuses. Tüüri jaoks kaotasid nii süntesaator kui ka arvuti oma uuduse efekti, tema traditsioonilistes ja elektroakustilistes oopustes on põhimõtteliselt sama vormiehitus. Võib-olla just sellepärast armastab ta ansambleid, kus on nii traditsioonilised kui ka elektronpillid — "Kaks rituaali" (1984), "Kaljukitse pöörijoon" (1991). E.-S. Tüür täiendas end Karlsruhe Kunsti ja Meediatehnoloogia Keskuses. Seal loodud teostest on kõige rohkem tuntud "Miraaž" helilindile (1991). Selle teose rikkalik materjal on tuletatud tšello ja veiniklaaside kõla samplingutest, areng on lausa sümfoonia. Tüüri loominguline diapsoon on väga lai, tema teosed on alati sügavad ja sisukad. Tema parema elektronteosena nimetagem "Mängu võlu" (1995), mis oli loodud Kalifornia ansamblile Basso Bongo. See ansambel koosneb 2 löökpillimängijast; löökpillide heid muudetakse arvutitehnika abil. Teos kestab 50 minutit, on tõeline sümfoonia kahele inimesele ja väga traagilise sisuga.

Lepo Sumera (* 1950) kasutas süntesaatoreid juba traditsioonilistes partituurides, näiteks balletis "Anselmi lugu" (1977) ja arvutid tulid ka tema loomingulisesse töösesse orgaanilise osana. Tõsi küll, esialgu ta kasutas arvuteid ainult nende teoste loomiseks, mis olid määratud elava ettekande jaoks (näiteks 3. sümfoonia). Nagu Tüür, täiendas Sumera end Karlsruhe Kunsti ja Meediatehnoloogia Keskuses, tema tolle aja teostest nimetagem "From 29 to 49" (1989) süntesaatorile. Teoses "Dracula ja Zombie laps" (1993) kasutab ta keerulisemat tehnikat. Tema muusikas arendatakse tavaliselt ühte-kahte põhikujundit, millest on tuletatud kogu materjal ("Ruumheli", 1998). Sumera armastab väga *live*-elektroonikat ja üldse mängu elemente elektronmuusikas ("Mäng kahele", 1991/98). Ta on elektrooniliste seadmete suur tundja ja hea õpetaja; enamik eesti noori elektronmuusika heliloojaid on tema õpilased.

(Järgneb)

Videofestival "Vision of Light"

6.-8. mail toimub Narvas Viies videofilmide festival "Vision of Light". Sellele Põhja- ja Baltimaade noorte videofestivalile on oodatud videofilmiid kõigis žanrites, sh muusikalised videofilmiid noortelt heliloojatelt. Festivali korraldab Põhjamaade Nõukogu, eelmised neli festivali toimusid Norras, Taanis, Soomes ja Rootsis; möödunud aastast osalevad ka Balti riigid. Igas riigis tegutsevad festivali keskused, kust tuleb võtta *application form* ja kuhu peab ära andma filmi. Need keskused teevad eelvalimised ja valmistavad ette kaks kava igast riigist. Eesti keskuse aadress:

FESTIVAL CENTRE IN ESTONIA
Nordic Council of Ministers Tallinn Office
Pikk 11, 10123 Tallinn, Estonia
Phone (+372) 640 66 24, (+37) 251 88 660
Fax (+372) 640 66 22
e-mail info@nmr.ee

Filmi kestvus ei tohi ületada 15', autori vanus 25 aastat. Võistlus toimub kahes rühmas: 7-17- ja 18-25-aastased osalejad). Film peab olema loodud 1998. või 1999. aastal ja mitte näidatud

mullusel festivalil. See peab olema inglise keeles või omama inglise subtiitrid.

Festivali kavas on ka *workshop*id, seminarid, kontserdid, näitused jpm. Võib tellida majutust ja toitlustust Narvas.

"Ars Electronica" juubel

Festival "Ars Electronica", mis ühendab arvutitehnoloogiaga seotud kunste, viiakse sel aastal läbi 20. korda. See toimub aastatuhande vahetuse märgi all, ideeks arvuti kui kunstniku abivahend, instrument ja meedium. Festivali organisatsioon on Austria Raadio, 1987. aastast alates kaasneb festivaliga ka arvutikunstide konkurs "Prix Ars Electronica".

See temaatika laieneb pidevalt. 1987. aasta kategooriateks olid ainult arvutigrافیka, arvuti- ja arvutimuusika. Nendele lisandus 1990. a. interaktiivne kunst. 1995. aastast võib arvuti- graafikat edasi anda Interneti kaudu, 1998 jagunes arvuti- ja arvutimuusika kategooria arvuti- ja visuaalsed efektid. Peale selle lisandus uus kategooria "cybergeneration - u 19 freestyle computing". Sel aastal jaguneb muusikakategooria, mida üldiselt

tähistatakse "digital music" ja mis sisaldab niisuguseid voole nagu *DJ-Culture, Drum & Bass, Techno*, heliinstallatsioone jne.

Selle aasta konkurssifestival algab Linzis 6. septembril. Kehtivad kategooriad: *World Wide Web*, interaktiivne kunst, digitaalne muusika, arvuti- ja visuaalsed efektid. Preemiade üldsumma on 1,35 mln. Austria šillingit (116 379 USD), muusikapreemiade üldsumma 250 000 šillingit (18 168 USD). Võistlus kategoorias "digitaalne muusika" käib kolmes suure rühmas (elektroonika, heli ja meedia, arvutikompositsioonid), milles on veel suurem jagunemine - kokku 25 rühmaks. Teoste saatmise tähtaeg lõpeb 25. aprillil. Pöörduda:

Kõik küsimused: ORF
Prix Ars Electronica 99
Europaplatz 3, A-4010, Linz, Austria
Tel: ++43(0)732/6900-24267 või 24227
Fax: ++43(0)732/6900-24270
Muusika, üldkoordinaatsioon:
Dr. Christine Schöpf
Tel: ++43(0)732/6900-24218
<<info@prixars.orf.at>>
<<christine.schoepf@orf.at>>
<<christine@acc.at>>

Eluaegne leping Soome Rahvusooperiga

“Viimati mängisin viulit laval paar aastat tagasi “Viuldajaks katuselt”, meenutab praegu Soome Rahvusooperi kooris töötav **Andrus Mitt** oma Malmö Muusikateatri perioodi ja lisab: “Eks ikka tänu Teile, kallid õpetaja! Kui Te poleks nõustunud võtma mind oma õpilaseks, tuhnüksin ehk praegu ajaloolasena Viljandi lossivaremeis.”

Mulgimaa pealinnast pärit tubli laulupoisi hoidmine Tallinna Muusikakoolis lauluõpingute alustamiseks sobiva ajani lõppes aga 1982. a. Andruse astumisega konservatooriumi hoopis viuliklassi! Kui Vene sõjavägi poleks katkestanud tudeerimist kaheks aastaks, oleks tal nüüd taskus viulikonstniku diplom. Paraku leidis J. Gerretz, et pärast pausi on õigem minna üle aldile — millegipärast peetakse seda lihtsamaks pilliks?! Niisiis lõpetas Andrus Mitt TR Konservatooriumi A. Haasma juhendamisel 1988. a., olles siis juba paar aastat kuulunud Filharmonia Kammerkoori koosseisu.

A. Mitt: “Tõnu Kaljuste kutsus mind tööle muidugi aldimängijana, aga kui hakkasin tasapisi hooplema, et võin laulda niisama hästi kui nende bassid, lubati proovida. Poolprofessionaalse lauljana tundsin tungivat vajadust lauluõppe järele, näitasin oma võimeid Tiit Kuusikule ja Ivo Kuusele ning astusin teist korda konservatooriumisse.”

Lauluõpinguid kroonis diplom aastarvuga 1994, kuid paralleelselt muusikaliste ainete omandamisega Tallinnas täiendas A. Mitt end vokaalselt Sibelius Akadeemias 1996. aastani.

AM: “Ma ei olnud oma arengutempoga rahul. Tänu René Eesperale, kes utsitas mind minema Soome oma tuttavale pedagoogile H. Lambergile ette laulma, leidsin ma õige teeotsa üles. Oli 1991. a. august, kui jooksin ummisjalu Raadiomaja, oma teist tollast tööpaika rinnaga kaitsma — tankid pöörasidki ümber!... tegelikult ajasin kiiruga kokku Soome-sõidu pabereid. Sügaval sotsialismi-ajal polnud ju kuigi lihtne välismaale õppima minna. Pealegi vaid 400 margaga, mis jäi Jaapani koorikonkursil saadud summast rahakotti pärast üüride-maksude tasumist. Õnneks sain Kaljuste nimega vehkides kohe mingi väikese tööotsa. Aga banaani kui odavaimat ja küllalt toivotav puuvilja ei taha ma tänapäeval enam nähagi! Eestis oli parasjagu talongiajastu, isa-ema ja abikaasa nägid kurja vaeva, et saaks mulle konserve ja kuivaineid kaasa panna. Aga siis kogunes Helsingisse nii palju eestlasi, et organiseerisime oma kammerkoori — muide minu dirigeerimisel! — ja hakkasime kontserte andma.”

Andruse tõsisem sissetulek pärines siiski Soome Raadio Kammerkoorist ja kui seal

Andrus Mitt vahva sõdurina “Carmenis”.

äkki leiti, et tema solistihääl kostab koorist liialt välja — või põhjustas lepingu lõpetamise mõni intriig? —, seisis Andrus lõhkise küna ääres. Lisaks võeti just siis tema perelt kui õpilasperelt ära ka lastetoetus. Aga õnn ei pöördunud lõplikult. Esialgul aitas koorijuhid-ots, siis pääs Rahvusooperi koori.

AM: “Pean häbelikult mõnema, et varem oper mind ei köitnud. Ega aldimängijale olegi orkestriaugus taktideviisi ühe noodi vedamine mingi meelakkumine. Seetõttu pakus ooperimuusika uudust ja huvi. Pealegi selgus, et saan laval siblimisega üllatavalt hästi hakkama. Mäletan kuidas mind proovile pandi esimese etendusega — “Nahkhiirega”. Õppisin partii kolme päevaga selgeks ja otsustasin “režisseerida” end laval rahuliku poissmeeste boksi. Aga tüdrukutel puudusid partnerid ja üks neist vedas mind rampi, pealegi tantsima tšardašši!! Ma pole elu sees, isegi mitte ujudes, olnud nii märg. See oli katastroofiline seisund, kartsin erutusest keema minna... Aga tulin supist auga välja, laskusin koguni tantsu ajal ühele põlvele ja keerutasin seda tädi kättemaksuks üksjagu ümber iseenda!

Kuna põhitöökoha saamiseks Helsingis polnud tollal lootusi, kandideerisin Malmö Muusikateatrisse. See on tohutult suur kombinateteater, kuhu kuulub ka draama, modernitants jm. Sain eluaegse lepingu, kuna aga Rootsis on tingimused mõneti kehvedad,

kasutasin esimest võimalust konkureerida taas Helsingis. 1998. aastast alates ongi mul tähtajatav leping Soome Rahvusooperiga.

Aga 1,5 aastat Malmös oli huvitav aeg. Näiteks laulsime tantsuteatri “Carmenile” orkestriaugust Bizet’ “hitte”, mina Escamillo. Kui sellega Stockholmis külalis-etendustel käisime, arvas kriitik, et “lauljad päästsid Carmenit ära”! Eks ka katusel viuldamine olnud omaette elamus. Muide, katust seal polnud, seisin sünagoogi suurel riiulil ja sõbrad pabistasid natuke, et äkki kukum musitseerimispalangus sealt alla! Meil oli Malmös ka keelpillikvartett — mina altviulil. Käisime kirikutes ja mujal kontserteerimas. Kena oli ka aeg-ajalt teha mõnda väikest ooperirolli.

Lõuna-Rootsi toredad inimesed ja ilus loodus jäi meie perele südamesse, tahaksin kord sinna suvitama minna. Kuigi mul õnnestus konkursiga ka Stockholmi Ooperiteatri koori pääseda — võistlejad oli saja ringis! —, eelistasin ma siiski naasta Soome.”

Kust tulevad need sajad kooripürgijad? AM: “Eks nende hulgas oli ka n-õ onusid maalt, aga kooride rahvusvaheline koosseis on vist aegade kogu maailmale — Malmös olid 40 kooriliikme hulgas 15 rahvuse esindajad, Soomes aga lepitakse vaid ühe inglise tüdrukuga ja minuga! Soomlased laulavad hästi, nad ei vaja välismaalasi. Aga orkestris mängib kolm eestlast ja üks rekvisiitorgi on mu rahvuskaaslane.”

Barokkfestivali lõppkontserdil soleeris Andrus Mitt Charpentieri “Te Deumis” bassina, tegelikult paikneb tema hääli tšambri ja ulatuse poolest kuskil baritoni ja bassi vahel.

AM: “See on mulle looduse poolt tekitatud probleem, aga mitte ületamatu. Mis puutub üldse laulmisesse, siis on see minu meelest kaunis selge asi: pead ainult tegema ühte ja sama tööd järjekindlalt. Olen õppinud juba 10 aastat, aga kasutan ära iga laulutunni saamise võimaluse. Ooper tasub maailma tippõpetajatele meile antud meistrkursuste eest, aga ma käin ka oma endiste pedagoogide juures. Laulja ju iseennast eriti ei kuule, õpetaja kõrvade kaudu tuleb tõde ilmsiks. Mäletan võimast šokki, kui kuulsin end esmakordselt lindilt — laulsin muustalt, röökisin kui metsiga aia vahel. Ometi olin pidanud end sinnamaani oi kui perfektselt ja kaunilt laulvaks poisiks! Olen tohutult tänulik Teo Maiste, Fried Bernšteini ja paljude teiste meisterlikele kõrvadele!”

Kui Andrus oli reetnud mulle oma palganumbri, ei vaevunudki ma küsima, millal ta tuleb tagasi Eestisse.

AM: “Tallinna suvemuusika festivalil laulan Mederi barokkooperis “Kindlameelne Argenia” ja ehk kuuldakse mind siin edaspidi sagedamini, aga elukohaks jääb Helsingi.”

Andruse vanemad tütreid on oma elukeskkonda suurepäraselt sisse elanud, neil on suus soome, rootsi ja inglise keel. Noorima, Rootsis sündinud tütrekesega on koorijuhiharidusega abikaasa Lenne praegu kodus.

Oma endise õpilasega ajas juttu
INES RANNAP

70 aastat tagasi

MÄRTS 1929

Hans Kann oli mees, keda teadsid kõik laulupeolised. Koos oma kaasaga sammus ta ikka rongikäigus esirca. Märjgid tema rinnal tunnistasid, et ta oli osalenud kõikidel seni toimunud üldlaulu-

pidudel, kaasa arvatud I aastal 1869. 31. märtsil pühitses vana laulik oma 80. sünnipäeva. Laulnud oli ta juba 63 aastat ja tema tenor kõlas endiselt jõuliselt ja värskest.

Tallinnas ja Tartus esines 80-liikmeline **Läti üliõpilasegakoor** Dzicsmuvara. Noorte hääle värskus ja muusikaline intelligents andsid tunnustust kavakindlast tööst.

Dirigent A. Abele “on isik, on iseloom”, kirjutas L. Neumann.

ÜENÜ Tallinna osakonna segakoor A. Kascemetsa juhatusel korraldas 9. märtsil Estonia kontserdisaalil “Eesti rahvalaulude õhtu”. Eriti meeldisid M. Härma seaded. Solistina esines tundmusrikkalt A. Arder.

Rõõmustavalt suure hulga

kuulajaid oli kokku meelitanud **Tallinna Rahvaulikoolide Seltsi segakoori** kontsert. Juhatas T. Vetti. Esitati Rimski-Korsakovi kantaati “Laul targast Olegist” ning soome ja meie heliloojate laule. Kantaadi ettekandele aitasid palju kaasa solistid A. Arder ja A. Vissmann ning orkestrit klaveril asendanud M. Saar.

Integreerigem muusika kaudu muukeelsed lapsed Eesti ühiskonda!

Veebruaris esitleti kirjastuses Koolibri kahte muusikaõpikut venekeelsetele üldhariduskoolidele: "Tõ otkuda — muzõka" (Kust sa tuled, muusika?) ja Muzõka — volšebnaja strana (Muusika — võlumaad). Esimene neist on laulik III–IX klassile, teine õpik I klassile. Esimeses on 354 laulu jagatud temaatiliselt 8 rühma: 1 — laste- ja noortelaulud (65), 2. — kaanonid (umbes 60), 3. — vene rahvalaulud ja romansid (üle 50), 4. — eesti laulud (üle 50), 5. — rahvaste laulud — 40, 6. — klassika (26), 7. — jõululaulud — (27), 8. — populaarsed meloodiad (31).

Laulik annab võimaluse täita tühja niši, mis kujunes vene koolide viimisega uutele programmidele 1998. aasta sügisest alates. Kuna EV Haridusministeeriumi programmid on ühised nii eesti- kui ka muukeelsetele koolidele, on nende täitmiseks vajalikud õpelahtematerjalid.

Kuni 1992. aastani käis muukeelne muusikaõpetus Moskva programmide ja laulikute alusel. Aga need olid seejärel vananenud juba Venemaalgi, kuna olid riiklike geograafia ja poliitika muutumisega vananenud tekstid. Eestis aga oli muusikaõpetus saanud üheks reaalseks vahendiks venekeelse kooli integreerimiseks eesti ühiskonda. Üheaegselt eesti keele omandamisega võib laps juba varasest east peale eesti laulude õppimise, eesti rahva ja heliloojate muusika kuulamise kaudu omandada eesti kultuuri.

Laulude proportsioonidest on näha, et elukohariigi ja -rahva kultuuri omandatakse oma rahva kultuuri omandamise järel ja kaudu. Teisi austada saab õpilane ennast austades. Epaatiaga ei sünnita, seda kasvatatakse ja minu arvates on muusika üks paremaid kasvatajaid.

KURSUSED

1992. aastast peale olen ma süsteemiliselt osalenud venekeelsete koolide

LAULA, LAULA, LAPSUKE
Эстонская народная песня

muusikaõpetajate täiendus- ja kvalifikatsioonitõstmise kursuste korraldamisel. Tänu tagasisidele täiustub ja laieneb kursustest osavõtjate jaoks töödeldavate ja lahendatavate küsimuste ring. Loomulikult on selgunud pärast muusikaõpetajate ettevalmistuse taseme analüüsi, et paljud neist vajavad suuremat abi, kui seda võivad nad saada aastastelt kursustelt — kummaski semestrit 17 tundi loenguid ja praktilisi harjutusi. Paljudel muusikaõpetajatel on vaid kesk-eriharidus, pealegi Venemaal saadud. Eesti keele halb valdamine ei luba neil lülituda eestikeelsetele muusikaõpetajatele korraldatavatesse kursustesse.

Üheks võimalikuks probleemiks lahendamise teeks võiks olla Avatud Ülikool Eesti Muusikaakadeemia juures. Rahuldustundega märgin, et Narva linnavõimud hoolitsevad oma muusikaõpetajate hariduse täiendamise eest. Linn organiseeris oktoobris ja novembris 1998 ning veebruaris 1999 Eesti Muusikaakadeemia lektorite väljasõidukursused, milles osalesid peaaegu kõik Narva muusikaõpetajad.

ÕPIK

Kursused on kena asi, kuid võimatu on viia muusikatunde läbi ilma õpikuta. Eesti koolidel on olemas koguni alternatiivsed õpikud. Venekeelsete koolide I klassi jaoks tuli nüüd välja esimene õpik. Seda on püütud

koostada nii, et õpilane omandaks sealt teadmisi mõnuga. Vastavalt uutele programmidele antakse noodiõpetuse aabitsatarkust esmakordselt relatiivses süsteemis, mis on eesti koolides juba ammu kasutusel. Iga rütm, arenguaste kinnistatakse lauludega, värsinäidetega. See muusikaõpik on tihedalt seotud venekeelsete koolide aabitsa kirjanduslike materjalidega ja annab lapsele laialdased võimalused loominguliseks tööks: luuletuses määrata pulseerimine ja rütm, täiendada laulu mänguga rütmipillidel, joonistada kuulatud muusika põhjal pilte jne. Eestikeelse "tere" järel leiab õpilane juba esimestel lehekülgedel kaks rahvalaulu - eesti- ja venekeelse, mis täiendavad teineteist, rikastades last. Kuna võlumaale satuvad reaalselt eksisteerivad lapsed, on kunstniku Oleg Vössotski fantastiliste muinasjutuliste illustatsioonide kõrval värvifotod minu kooli minu klassi lastest. Nii õpivad lapsed seostama fantaasia- ja reaalselt maailma.

Väga tahaks, et see õpik satuks siiski esimese klassi õpilaste kätte, kuigi praegu muretsevad, viidates rahapuudusele, koolide direktorid ja raamatukoguhoidjad väga passiivselt muusikaõpikuid. Võib ju ainult õpikut kasutades õpetaja koos õpilastega kvalifitseeritult toime tulla riikliku programmi täitmise.

MAIA MURDMA, õpiku kaasautor

Tallinna Rahvaülikoolide Selts korraldas veel komertskooli ruumes **Poola õhtu**, kus prof. Piibu ja B. Linde kõnede järel esines Varssavi konservatooriumi prof. V. Burkarth, esitades klaveril Chopini ja Poola uuemate heliloojate töid.

Märtsi kammerkontsertide seeria avas meic "heroiline tenor" **Tenno Vironi**. Kui ta varem laulis rohkem heroilise iseloomuga aariaid, püüdes mõjuda oma hääle jõuga, siis nüüd oli tema kavas ka lüürilist muusikat, nagu aariad operetist "Manon" ja "Maiõõ". Kui varem oli ta püstitanud rekordeid pikkade fermaatidega kõrgetel nootidel, siis seekord aariate arvuga — neid oli tal kavas 15, pluss lisapalad.

6. märtsil esines Estonia kontserdisaalis 1926. a. Tallinna Konservatooriumi lõpetanud noor lauljatar **M. Pomerants**, kes vahepeal oli end täiendanud Itaalias. Tal osutus olevat hästikoolitatud ilus õrn sopran, millele lisandus intelligentsne ettekandelaad. Tõsise

stiilitundega esitas ta Händeli ja Mozarti loomingut, eriti õnnestus aga suur aaria Rimski-Korsakovi "Tsaari mõrsjast". Väga hea mulje jätsid J. Aaviku lastelaulud.

Suure kuulajaskonna tõmbasid kokku vähetuntud Pariisi elav endine Maria teatri tenor A. Aleksandrovitš ja viiulikonstnik H. Marteau. Viimast saatis klaveril ja orclil V. Padva. "Ta peaks ainult mõnikord vähem pedaali tarvitama," märkis A. Lemba.

Jälle oli meil võõrustendustel **Rootsi operetiprimadonna E. Gistedt**. Vaba ja loomulik oli tema esinemine "Chicago hertsoginna", graatsiline ja täis tuld, mis koos toredade tuuletõttude andsid temast suurepärase pildi. Kuid ega meiegi operetinäitlejad maha jäänud: K. Savi võlus oma meeldiva häälega, A. Lüdigi oma koomikaga, G. Sällik oma sarmiga. Menukaks kujunes ka "Bajadeer", kus mitu tema muusikanumbrit tuli kordamisele. Esimest korda printsi osas

üles astunud K. Savil oli tegemist, et oma ülitemperamentse partneriga tantsudes sammu pidada, sest külalise tantsuoskus küündis balleti tasemele. Kõiki neid etendusi juhatas "innuga ja clavusega" R. Kull.

Vanemuises meenutati omaaegset näitlejat **M. Libenet**, kelle langemisest Vabadussõjas möödus 10 aastat. Lõpuks kanti ette 3 pilti F. Karlson-J. Simmi lavasteostest "Kalevipoeg ja Sarvik".

Vanemuises esietendus ka W. Kollo operett "Pöörane komtest". "Sisu- ja vaimukehvusega on seda operetikest õnnistatud vast rohkem kui see tavaliselt kombeks," kirjutas Postimees. Pöörast komtesti mängis muidugi primadonna E. Pöder-Roht ise, tehes seda oma tavalise liikuvuse ja kergusega. A. Vaino meistertas toreda vanaaati. Tõsiselt jättis soovida opereti tantsukülg.

Ootamatult suure osavõtu leidis **Viljandi Rahvaülikooli Seltsi** Koidus toimunud soome õhtu. A. Pung rääkis soome muusikast ning

juhatas seltsi koori ja Viljandi sümfoniaorkestrit. "Finlandia" tuli isegi kordamisele.

29. märtsil esitati Kaarli kirikus **J. Jürme** uusi vaimulikke koorilaulu. M. Lüdigi ütles, et nad ei paku midagi uut, nad on kirjutatud saksa vaimuliku muusika laadis, kuid kergesti omandatavad.

M. Lüdigi ise esines aga 7. märtsil Bachi, Francki, Regeri, Liszti ja Rheinbergeri orclitöödega sellesamas Kaarli kirikus, tehes seda kõrge kunstiküpsel tasemel. Kaas-tegevad olid M. Lüdigi-Sinkel, B. Hansen ja tšellist E. Bachblum.

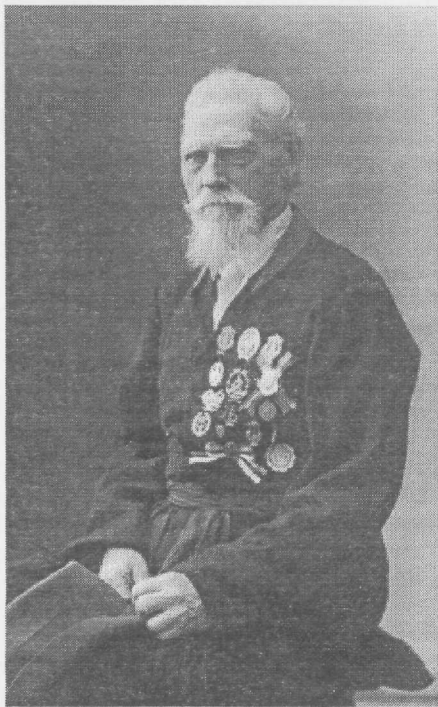
Tartu Ülikooli kiriku noor ja veel väikesearvuline lauluselts **Canitate Domino** tuli avalikkuse ette Händeli oratooriumiga "Simson". Tulenus oli siiski hea, seda küll peaaesjalikult õnnestunult valitud solistide tõttu: Delilat laulis P. Neuman-Puusepp, Simson oli K. Ots, teistes osades A. Kopli-Wiegand ja L. Neuman. Juhatas Joosep Aavik.

MATI MÄRTIN

TEENEKAD MUUSIKUD VÕRUMAALT

Võrumaalt Tartusse

Tänapäeval teame Hans Kannist vähe, ent omal ajal oli ta muusikategelasena, rahvuslikule elule kaasaaitajana ning eelkõige imetusväärse tenorilauljana laialt tuntud.

150

Hans Kann sündis 31. märtsil 1849 Võrumaal Kanepi kihelkonnas Kooraste valla Kaara talus Adam ja Krõõt Kanni kuuest pojast viimasena. Ta elukäik oli sarnane paljude tollaste talupoiste omaga: vallakool Kaagveres (1858–62), seejärel Kanepi kihelkonnakool (1862–66). Viimasest saadud haridus võimaldas tal ise asuda koolmeistri ametisse algul Karstes, siis Kooraste-Kaagveres ja hiljem Krootuses, kus oli samaaegselt ka vallakirjutajaks (1872–83). Krootuses abiellus ta Liisa Pettaiga, kes oli samuti seltsides tegev hea koorilaulja. Aastail 1883–92 oli Hans Kann Võrus Kandle seltsi ökonomiks. Seejärel teenis ta mitmes Tartu raamatukaupluses ja ettevõttes, aastail 1918–26 Tartu maavalitsuses. 75-nda sünnipäeva puhul määrati Hans Kannile pension (nagu tookord nimetati — riiklik paiuk). Ta suri kõrges vanuses 6. oktoobril 1932 ja sängitati Tartus Raadi kalmuaeda.

Hans Kanni anded avaldusid varakult, sest kogu perekond oli muusikaaldis. Nii olla tema samuti koolmeistrina töötanud vanem vend Jüri Kann (1832–1895) loonud tuntud viisi “Mis sa nutad, lillekene”, mida on hakatud pidama eesti rahvalauluks.

Hans Kannil oli imepärane tenorihääl, mis tegi temast hilisema laulukuulsuse. Ta liitus tookordse maineka, peamiselt koolmeistritest koosneva Kanepi meeskooriga ja võttis osa I üldlaulupeost (1869). Järgnevateks laulupeudeks — teiseks (1879) ja kolmandaks (1880) — oli Kanepi meeskoor jõudnud oma võimete tippu, tülles võistlusalustel esi-

kohale. Ühe parema eesti koorina esineti seejärel laialdaselt kodumaal, Lätis, Venemaal ja Soomes. Kõikjal võitis Hans Kann kuulajate poolehoidu jõulise, meeldivatämbrihõlme häälega, hiilates eriti soolosaades oma kõrge do'ga.

Tookordsesse üsna sakslikku kreislinna Võru tõi Hans Kanni tulek kaasa elevusrikka lauluõhkkonna. Ta tegutses Võrus ka koorijuhina, Kandle seltsi juhatuse liikmena, koos abikaasaga pidude-kontsertide korraldajana, võites poolehoidu oma esinemistega.

Intensiivne lauluharrastus jätkus ka Tartus, kuhu ta oma arvuka perekonnaga kolis 1892. Ta laulis innukalt M. Härma kooris ja Vanemuise kooris. Tartus leidsid end uuesti endised Kanepi laulumehed, kes hakkasid üle kodumaa kontserte andma Kalevala kvartetina, milles Hans Kann esimese tenori laulmise järele oma hooleks võttis. Sellest omaaegselt kuulsast kvartetist võttis osa hilisem eesti kirjakeele teenekas korraldaja ning arendaja Johannes Voldemar Veski (1873–1968):

...Hans Kann oli solist. Sageli oligi tema kontserdil peaesineja, saatjaks aga laulis neljahäälne kvartett. /.../ Juhtus tihti, et käisime ühel või teisel koosviibimisel nii maal kui linnas. Laulu alustamisel tekitas mõnikord raskusi see, kui kõrgelt hääli võtta. H. Kann oli niisugune tenorilaulja, kes kõrgeid toone väga hästi laulis, selge häälega ja vabalt. Aga alumistes hääldes, nii paar oktaavi madalamalt, oli ta küllalt ebamäärane. Seepärast ei armastanud ta heameeleaga madalalt laulda. Kui juhataja andis hääled kätte, ütles Kann: “Anna kaks häält kõrgemalt!” Teine bass aga ütles: “Kuule, kas sa hull oled, kus mina jõuan nii kõrgelt laulda!” Tekkis vahel pikk vaidlus, enne kui hääli kätte anti.

Juhan Simm on märkinud, et H. Kann kippus mõnikord enne õiget aega laulu alustama.

Hans Kanni lauljavoimendid on tänapäeval muidugi raske hinnata, kuid huvitav on siiski jälgida tookordseid kirjapanekuid ja meenutusi. Kodumaal räägiti temast ülivõrretes. Ta esinemised leidsid suurt tunnustust ka välismaal — Venemaal ja Soomes. J. V. Veski on märkinud, et kohalike ringkondade poolt olla talle tehtud soodne ettepanek sakslaste kulul konservatooriumis ooperilauljaks õppida. Jakobsoni-meelne Hans Kann ütles sellest ära, pühendudes oma tegevuses hoopis rahvuslikele ettevõtmistele Aleksandrikooli abikomitees, Eesti Kirjameeste Seltsis jm.

Lauluisaks nimetatuna võttis ta koos abikaasa Liisa Kanniga osa üldlaulupeudest, viimati IX peost 1928. aastal. Kannide seitsmest lapsest sidusid mitmed end muusikaga. Edukaks kammerlauljaks sai tütardest Helmi Kann. Salme Kann oli Tartus nimekas laulupedagoog ja naiskoori juht, Kallista Kann tunnustatud Tartu Ülikooli õppejõudkeeleteadlane.

Haruldaset ilusa hääle tõttu oleks Hans Kannist võinud kujuneda edukas professio-

nalne kunstnik, kuid tollastest oludest sõltuvalt tuli leppida vaid lauluharrastusega. Ometi võitis ta oma rahva üldise tähelepanu ja imetluse, saades paljudele eeskujuks.

Tartust Võrumaale

Auväärse juubelinii jõudis eesti vanimaid organiste, koorijuhte ja muusikaõpetajaid Paul Elken. Juubilar sündis 1909. a. Tartus. Pärast H. Treffneri gümnaasiumi lõpetamist ja kaitseväeteenistust astus ta Tallinna konservatooriumis prof. A. Topmani oreli-

90

klassi, õppides mõnda aega ka kompositsiooni prof. A. Kapi juures. Lõpetanud aastal 1933 konservatooriumi, sai temast Järva-Peetris organist. 1937. aastast tegeleb ta Võrus. Ta on töötanud organistina, juhatanud paljusid koore, olnud mitmes koolis muusikaõpetaja, esinenud klaverisaatjana ning iseseisvate orelikontsertidega. Paljude aastate kestel on Paul Elken olnud nii Võru kui kogu Haanjamaa hinnatud muusikaliseks autoriteediks, eestvedajaks ja edendajaks. Juubilarile sulest on ilmunud hulk kauneid koori- ja soololaule ning kammermuusikateoseid.

Õnnitleme teenekat maestrot!

ENN OJA

Paul Elkeni 90. sünnipäeva puhul kirjutasiid temast Võrumaa Teatajas mitmed kolleegid. Muuhulgas märgitakse, et ta on ka mitmekülgne helilooja. Meeskoorile on ta kirjutanud 35, naiskoorile 57, segakooriga 30 laulu, lisaks 35 soololaulu, 27 orkestri-, 25 klaveripala jne. Tema laule on Võru koorid laulnud, kuid nad on jäänud paljuski kirjastamata mitte professionaalsetel, vaid teistel põhjustel. On lootust, et nüüd saadakse raha nende trükkimiseks.

27. veebruari Võrumaa Teataja avaldas ka pika reportaaži Paul Elkeni sünnipäeva tähistamisest eelmisel laupäeval Kandles. Esimest meeskooriga laulu, P. Elkeni kirjutatud “Helise laul üle maa” dirigeeris juubilar ise. Edasi laulsid mees- ja naiskoorid nooremate dirigentide juhatamisel. Soololaulu dega esines Paul Elkeni õpilane Jüri Pärj.

“METSAS EI SOBI LAULDA,” ÜTLEB EMAJÕE ÖÖBIK

“Kuule, kuidas hääli elab”

“Ema ütles, et ma olin kolmene, kui laulsin oma esimest laulu. Soome laulu “Kuule, kuidas hääli elab...”, astub mõtteis pikkade aastate taha Tartus end Emajõe ööbikuna rahva südameisse lalnud **LEHTE MARK** oma 75. sünnipäeva künnisel. Teatrimaja valvelauas saab kauaaegne Vanemuise esisopran oma teise korruse garderoobi võtme omainimesena.

“Olen pärit töölisperest,” ütleb Lehte Mark. Ema Helene ja isa Johannese tütar sündis Tallinnas 17. märtsil 1924. “Meil musitseeriti kodus palju. Kõik laulsid. Mitmel häälel. Eriti toredad olid laulmised, kui meiega oli mu vanem vend, tenorihäälnel laulmist õppinud Arnold. Isa saatis koduseid laulmisi kitarriil.” Tema lapsepõlve mängumaad jäid meretuultehõngulise Kalamaja ja Lilleküla kanti. Põnevust lisasid kelgutamisest Toompealt.

Vahetas saiaraha teatripiletite vastu

“Mu plikapõlve saiarahad kuluvad nii Estonia kui Draamateatri viimase rõdu piletitele. 1 kroon ja 10 senti korrast. Olin võlutud ühtmoodi nii ooperist kui draamast. “Traviata”, kus peaos laulis kaunis koloratuursopran Ida Loo-Talvari, on mu eriti helge lapsepõlvemälestus,” on Lehte Mark mõtteis taas viimasel rõdul.

Kaheksaselt algas tüdruku koolitee Tallinna Õpetajate Seminari algkoolis. “Ma olen saanud tugeva muusikalise kasvatusena. Laulmine algas seminari kooris, muusikaõpetajaks oli Riho Päts. 14-selt laulsin esimest korda solistina algkooli lõpuaktusel Mozarti “Hällilaulu”. Siis ei osanud ma enne esinemist pabistadagi,” seisab hallisilmne mõtteisse jäänud lauljanna justkui klaveri kõrval koolisaalis. R. Päts kutsus andekaid laulma laste kuuldemängudesse. Koolis anti välja heliplaat “Su põhjamaa päikese kullas”. Laulmine jätkus ka siis, kui neiu õppis juba Tallinna Toitlustustehnikumis.

Kohvrise sai pakitud noodid

“Kõik purunes, kui algas sõda. See oli õudne aeg. Traagiline. Põgenesin 17-sena koos emaga Volga äärde Tšeboksarõsse,” on valus mõelda ajale, mis pere laiali pillutas, kudu hävitas.

“Mu väikeses kohvris olid noodid, venna kingitud Schuberti kogu; raamatud. Ja ilukõites “Kalevipoeg”, mille kool kinkis algkooli kiitusega lõpetamise puhul. Tõin 1944. a. oma aarded tagasi. “Lauliku lapsepõlve” noodid olid kaotsi läinud.”

Sõjapäevil leidis toimekas Riho ja Made Pätsi lauluõpilane tee Jaroslavl Eesti Kunstiansambli juurde. Algas laulmine segakooris Jüri Variste käe all.

Taas koduteel, 1944. a. sügisel Võrumaal lauldud “Sind surmani” koos kooriga ei unu ealeski.

Koorilauljana laulmistehnikat lihvinud Lehte Mark tegi eksternina õhtukeskkooli

eksamid ja õppis laulu edasi algul muusikakoolis, 1947.-52. a. tudeeris Made Pätsi ja hiljem Jenny Siimoni käe all konservatooriumis. “Meil olid auväärne õppejõud, suured muusikud — Cyrillus Kreek, Alfred Karindi, Artur Lemba, Heino Eller, Ado Velmet, Villem Kapp, Edgar Arro jt.”

Noor särava häälega laulja sai esimeseks töökohaks Eesti Raadio Segakoori (Lembit Verlin). Solistina seejärel Estonias esimeseks rolliks Saima “Tasuleekides”. Lisaks solistina suurvormides — Mozarti “Reekviem”, Beethoveni “Missa solemnis”, IX sümfoonia.

“Mine, aeg lendab...”

1957. a. suvel jõudis Tallinnas sirgunud, sõjas kodu kaotanud Lehte Mark Elsa Maa-siku innustusel (“Mine, aeg lendab!”) Tartusse, Vanemuisesse. Nädala pärast laulis ta juba Agate osa Weberi “Nõidküti”. Teatri praeguses Väikeses majas. Mõistagi käis noor vanemuislanna suure teatrihoone ehitustöödel. “Orkestrit dirigeeris Aleksander Dolgušin, suurepärase repetiitor. Lavapartneriteks olid algul Evald Tordik, Valentina Hein.”

Aasta enne tartlaseks hakkamist oli Lehte Mark saanud vapustava hingelise elamuse TÜ aulas. “Esitasime Eesti Raadio segakooriga Mozarti “Reekviemi”. Pärast selle lõppu oli publik tardunud vaikusse. Siis puhkesid meeleatud ovatsioonid puupüsti saalis,” on see hetk Tartust südamesse sõbinud.

Meeldejäävate lavarollide kõrval on veel

elamus 1959. aastast. Siis helilindistati TÜ aulas Evald Ava ülipopulaarne ooper “Vikerlased”. Juba osa laulis Lehte Mark. Endel Ani oli Ülo, Viktor Taimre Olav, Valentina Hein Vaike. “Helilindistuse aegu seisati ülikooli lähedal autoliiklus, et võõrad helid aulasse ei pääseks.”

1997. a. valmis toonase lindistuse põhjal CD-plaat. Esimene ooper nüüdisaegsel plaadil. Lehte Mark pühkis ovaalsaalis plaadiesitlusele heldimusisara.

Lisaks rohketele peaosadele “Aidas”, “Medeias”, “Porgy ja Bessis” jt. ooperites olid koloratuursopranil Lehte Markil rohked esinemised kontserdibrigaadidega. Ungari, Moldaavia, Riia, Moskva, Leningrad. “Mulle meeldis väga Leningradi teatrielu. Maria Teater. Seal olid jumalikud etendused, suurepärase näitlejatöö.”

Ka laulis Mark oratooriume Hugo Lepnurme ja Urmas Taniloo orelimängu saatel

Riia Toomkirikus, Vilniuse katedraalis, Tallinnas Jaani kirikus.

75

Tartu on armsaim linn

Veel 1995. a. laulis Lehte Mark teatrilaval. “Ma olen senini teatri hinge kirjas,” naeratab tumedapäisest pearollide lauljast hõbedavärviliseks muutunud Lehte Mark. Teda tunneb teatri iga töötaja — nii noor kui ka staažikas. Kui Lehte Mark oma kauaaegses garderoobis ML-le intervjuud annab, tere-tavad tulejad teenekalt lauljannat. Mõtet pensionipõlves Tallinna minna pole Lehte Margil kunagi olnud. “Tartu on saanud armsaks, siin on möödunud mu peamised loomingulised aastad.”

Maailm oma pilgu läbi

Turismireisid on viinud uudishimuliku solisti nii Tšehhi- kui Saksamaale, Aadria mere äärde. Teatrietendustele Potsdami ja Malmösse. Paarikümne aasta eest lendas ta ka USA-sse. Perekondlikel põhjustel. “Väliseestlased kutsusid mind ka endi juurde esitama spirituaale.”

“Mu suurimateks jumalusteks laulu kõrval on retked loodusesse ja lugemine. Metsas kuulan ainult metsahääli. Laulmine rikuks seal kõik ära,” on laulusolist veendunud. Sügisestel teatrirahva puhkekodus viibimisel uitas Lehte Mark metsas. Taskus seene-

määräja. “Ma tunnen kõik seened ära, kui seenemääräja appi võtan.” Elab praegu Tartu südalinna, supluskohtadena meeldivimateks peab metsajärvesid ja Võsu mereranda.

Kiiretele tempokatele jalutus-käikudele on kriipsu peale tõmmanud lauljanna südamehüda. “Olin mullu suvel mitu kuud haiglas. Operatsioonil.” Kuna liikumine on tervise alustala, võtab naerusuine Lehte Mark ka praegu jalutuskäigu ette iga päev. Hoolimata ilmast. Kuid südame poolt dikteeritud tempos. Igapäevane tee turule läheb mööda teatrist. Südame teeb soojaks, et Tartu ööbikut mäletatakse ja tullakse juttu vestma.

“Mul on palju häid sõpru. Aeg on piiranud külaskäike, telefoniga puhume vanade kolleegidega juttu.” Muusikat kuulab ta klassikaraadiost. Sümfoonilist muusikat. Kodus on rikkalik plaadikogu maailma-muusikaga.

“Ja ma ei tea, mis on igavus. Loen väga palju, mu riulitel on väärt kirjandust. Ka on vaja hoida pilk peal jukerdavatel veetorudel,” lisab ta.

“Olen olnud laval 56 aastat. Mul on suurepäraseid mälestusi. Paraku pole ma ise kirjutaja...” võtab Lehte Mark jutu koomale. Ja astub päikeselisele tänavale. “Mul täna turul käimata. Vaja vahetada männioksad vaasis. Killuke elavat loodust mu toas.” Fotod elustavad meenutusi.

MUUSIKALEHT 75-AASTANE!

1924. aasta algul ilmus Juhan AAVIKU toimetamisel (suuresti ka tema enda kirjutatud) MUUSIKALEHT nr. 1. Tegu oli Eesti Lauljate Liidu kuukirjaga, mille maht esimeses aastakäigus varieerus 12 ja 16 lk vahel (nüüdsel on 24 lk.). Esimese numbril avas Juhan Aaviku programmiline sissejuhatus uuele väljaandele, sellele järgnes pikem artikkel 60-aastaseks saanud Miina Hermannist (samuti Aavikult), ülevaade Tallinna ja Tartu kontsertidest ja kroonika.

teadlasi ja kunstnikke. Lätlastest on nimetatud A. Kalnin ja J. Sahlit (Nüüd kirjutatakse neid nimesid Kalniņš ja Žālītis!), soomlastest E. Mesiäinen (tegelikult Eestis elav ingerlane, relatiivse noodilugemise pioneeri (1895–1969) — toim.). Eestlastest Miina Hermann, Artur Kapp, Mart Saar, Artur Lemba, Märt Pukits, August Topman, Konstantin Türrpu ja paljud teised. Nende sõnapidamise väljaselgitamine oleks omaette uurimisteema.

tegelema “terve ja elujõulise rahvusliku helikunsti kujundamisega”. Juhtkirjas sisaldub ka kriitiline noot — helikunstiise erihariduse osas polevat asja suudetud viia “ratsionaalsuse piirideni”...

Number sisaldab kirjutisi Tartumaa IV laulupeost, Eesti koorilaulu 100-ndast juubelist, ooperi- ja kontserdielust; muusikaõpetajate täienduskursustest, Eesti Lauljate Liidust (kaunis kriitilise, võib-olla sulgemiseeelse tellimustöö?), nekroloogi puhkpillimehele Eduard Knudele ning “Mitmesugust”. Õige paljudel fotodel ja ka kirjutistes vilksatab Gustav Ernesaks, kes selleks ajaks nii dirigendina kui heliloojana oli tõusev täht. Antakse ülevaade konservatooriumi lõpetajatest nng 1939. a. koorilaululoomingu auhindadest. Parimaks oli leitud olevat Mart Saare “Laanehaldjate laul”, aga tunnustati veel 9 laulu (nende autoriteks olid M. Saar, A. Karindi, A. Kapp, V. Nerep, E. Oja ja jälle G. Ernesaks).

Toimetuse vastab Karl Leichterile, kes oli teravalt Muusikalehte arvustanud ja leidnud tema kerge olevat. Põhjuseks, miks ajakiri uurimusi tellida ja avaldada ei saa, olevat 3–4-sendine reahonorar, mille eest keegi uurimust tegema ega loovutama ei hakka. See on ka ainus silmahakanud vihje majanduslikele probleemidele, mis ilmselt olid kogu aeg olemas.

Muusikalehe viimase aastakäigu tellimine maksis 2.50 krooni Lauljate Liidu liikmetele ning 3 krooni teistele. Poolaasta oli vastavalt poole odavam. Ajakiri ilmus 10 (mitte 12!) numbrit aastas. Aavik oli viimase numbril autorite hulgast kadunud, ka toimetaja kohalt lahkunud. (J. Aavik oli Muusikalehe toimetaja aastail 1924 ja 1927–28, enne Ed. Visnapuud olid toimetajateks olnud veel A. Kase-mets, M. Saar, M. Lüdig ja R. Päts. — toim.). Kui Muusikalehe esimese aastakäigu toimetuse asus Mürivahe uulitsas majas nr. 16 (seal oli Lauljate Liidu peakorter!), siis viimase, 17-nda aastakäigu numbrid sündisid Tallinnas Lai t. 11.

Nii sai tollane Lauljate Liidu tiiva all Juhan Aaviku poolt ellu kutsutud Muusikaleht 16 ja pool aastat kaasa rääkida noore Eesti Vabariigi kultuurielus, ühtaegu seda kajastades ning mõjutades. Kuna 1940-ndatest alates oli Eesti põlvilil surutud, pidi vaikima ka Muusikaleht. Suleti organisatsioonid ja väljaanded, mis võisid kuidagi elus hoida rahvuslikku meelsust.

Alles 1991. aastal sai tänu entusiastlikule Mart Väinule algust Muusikalehe taassünd. Praegune ajakiri ilmub 9-ndat aastat. Ta otsib veel iseend ja oma kohta ühiskonnas ning kultuuris. Ta võitleb alles enese kehtestamise eest. Ajakirja 75. juubeliaastal kutsun kõiki lugejaid ja autoreid kaasa aitama, et Muusikaleht mitte üksnes ellu ei jääks, vaid kasvaks mõjukaks väljaandeks. Selleks peab ta autorikond laienema ning tellijate hulk suurenema. Selleks peaks ta avaldama muusikaäride ja muude sobivate asutuste ning organisatsioonide reklaami. Selleks peab ta end nii kuuldavaks, nähtavaks kui ka vajalikuks tegema.

ANNE-MALLE HALLIK

I. AASTAKÄIK

N° 1

1924

EESTI LAULJATE LIIDU

MUUSIKALEHT

Vastutav ja tegev toimetaja: Juhan Aavik, Tartu, Viljandi uul. 11, k. 2. — Väljaandja: Eesti Lauljate Liit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Mürivahe uul. 16. Eesti Lauljate Liit — Ajakiri Muusikaleht.

Tellimishind: ühes saatekuludega aastas: 400 m., poolaastas 200 m. Üksik nummer 30 m., noodilisaga 50 m.

Sisu: Toimetuse poolt. Miina Hermann (kolme pildiga) — Juhan Aavik. Kontsertide ülevaade — P. Ramul ja J. Aavik. Kroonika. Meie kirjastajatelt.

Viimasest rubriigist saame teada, et muusikaajakiri Helikund lõpetab ilmumise, kuna Lauljate Liit hakkab välja andma omalt poolt samalaadset. Muide, sealsamas on teada antud, et haridusministeeriumi nõukogu on määranud Lauljate Liidule 130 tuhat marka toetust Muusikalehe väljaandmiseks. (Kuna selleaegne aastatellimus maksis 400 marka, on tegu 325 aastatellimuse suuruse dotatsiooniga.) Viimane rubriik on “Väljamaa” ja see räägib “Praaga laulupeost” (jutt on Prahast), Eesti õhtust Budapestis, Merikanto surmast, Eesti muusikast Daanis (Taanis) ning Igor Stravinski menust Prantsusmaal...

Esimese kahe numbril kaanekujunduses domineerib harf, number ühe kaanel lihtsam, number kahe omal loorberite ja tähega ehituna. Juba kolmas ajakirja number on saanud kaanele laulva ja kanneldava Vane-muise, mis ilmselt on Eesti Lauljate Liidu logo (vastavad tähed ELL pildiväljal viitavad sellele). Kaanevärv on numbrilist erinev, aga kõik on heledad, kahvatud murtud toonid (hallikas, sinakas, roosakas, lillakas). Välimuselt on kuukiri küllalt tagasihoidlik, aga sisult kaunis tuumakas.

Esimese aastakäigu seitsmenda numbril avaartikkel on pühendatud meditsiinile — “Laulmise mõju inimese tervisele päälle”. Selle autor on dr. D. Brovkin. Samas numbril on juttu koguni neljast laulupeost (Narva, Järva-maa, Soome ja Setu). Muidugi sisaldab iga number kroonikat, juubeliartikleid ja järelehüüdeid (kui nendeks on põhjust). Kolm kaanekülge on põhiliselt reklaami päralt. Lehekülgede paginatsioon on aastakäigu ulatuses läbiv, ajakiri oleks nagu mõeldudki kaitmiseks. Aastakäigu sisukord Akadeemilise Raamatukogu Baltika osakonnas ongi kokkukõidatud vihkude avaleheks. Taga-kaane välisküljel teadustab värske ajakiri, kes kõik talle on lubanud edaspidi kaastööd. Nende hulgas on nii Eesti, Läti kui Soome heliloojaid, interpreete, muusikakriitikeid,

Ajakiri sisaldas aasta ja poolaasta tellijaile kaasandena aasta kohta **kuus vihku koorilaulu**, mille väljavalimine oli usaldatud 8-liikmelisele väga esinduslikule toimkonnale (alates Aavikust endast ja lõpetades Türrpuga).

Juba refereeritust on näha, et ajakiri oli orienteeritud põhiliselt koorilauljatele, aga sisaldas erineval määral ka muud infot. Nii sobis ta koorijuhitidele, kooli muusikaõpetajatele, koorilauljatele, aga ka “laiadele muusikahuviliste hulkadele”, mis kunagi pole olnud liiga laiad. Praegusele lugejale tundub esimeste numbrite keel veidi vananenuna ja kohati ka ülespuhutuna. Aga see oli ju veel tsaariajal hariduse saanud rahvusromantikute põlvkond, kes võttis otsuasmist ette selle asja tegemise. Ja eesti keelt polnud 1924-ndaks aastaks veel piisavalt välja arendatud — sedagi tööd oli alles alustatud.

Muusikaleht ilmus aja jooksul arenedes ja muutudes 1940. aasta juunikuuni. XVII aastakäigu 6. number (see ilmus Tallinnas 5. juulil 1940) jäi pikaks ajaks viimaseks, kuigi tema lõpul on teade, et järgmine number “ilmub septembri algul”. Seda septembrit tuli oodata üle 50 aasta!

Selle numbril lehekülgede arv on kahekordistunud võrreldes esimese aastakäigu ajakirjadega, kaust on vähenenud (olles mõnevõrra väiksem ka praegusest Muusikalehest), Vanemuise logo on kaanelt kadunud, selle asemel on ajakirja nimetus all igal numbril erinev tiitelfoto. Kõige rohkem fotosid kuulub selles numbril firmale Uus-talu. Avaartikkel “Suurte ümberhinnangute ajajärgul” pärineb Ed. Visnapuu suldest (Eduard Visnapuu, luuletaja Hendrik Visnapuu vend oli Muusikalehe toimetaja aastail 1932–40, varem 1922–23 andnud välja muusikaajakirju Sireen ja Helikund. — toim.). Selles püütakse kohaneda uute võimumeeste nõudmistega — paistab, et hr. Visnapuu usub tõemeeli, et nad hakkavad

Euromaania kiuste

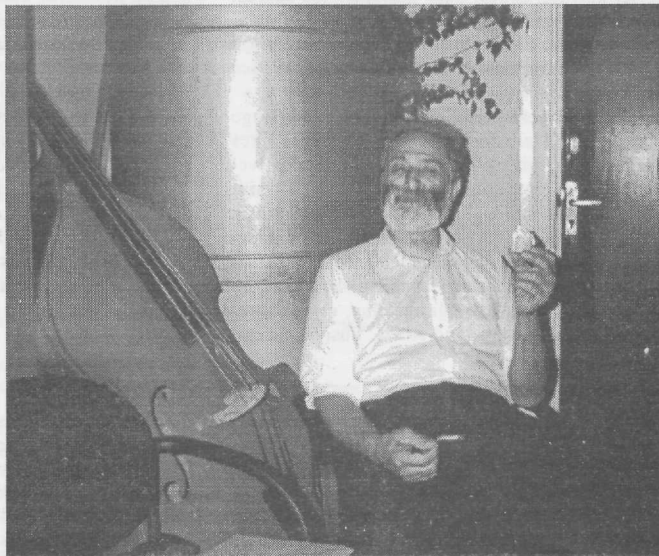
Väljapaistvateks muusikuteks loetakse Lätis praegu vaid neid, kes on saanud mingil määral tunnustuse osaliseks Euroopas ja Ameerikas. Ainult neist räägib ajakirjandus, ainult nemad saavad riiklikke preemiaid. Ainult nemad istuvad mitmesugustes žüriides ja komisjonides, saades nii kogu muusikaelu koordinaatoriteks. Ja konkursid toimuvad välismaale esinemise pääsemise nimel laste nõrkemiseni — muusikakoolides on konkurssidel ära minestatud.

See "europoseerumine" konkursomaania kaudu on mõnel määral tervitatav, kuid ühekülgne, kui selle kõrval unustatakse ära oma maa ja rahvas. Lõi ju omal ajal Juozaps Vitols konservatooriumi esmajoones selleks, et viia kultuur rahva hulka, tõsta läti rahva muusikakultuuri.

Tunnistan, minu sümpaatia kuulub esmajoones neile, kes sellega ka praegu tegelevad, hoolimata sellest et euroopalikkuse ainukeseks kriteeriumiks tegemise ajal ei leia nad ametlikult mingit tunnustust. Pigem peetakse neid eikellekski. Selliste entusiastide, peamiselt muusikakoolide direktorite õul on edasi kestma jäänud vana- ja läti muusika

festival Valmieras. Janis Cimze päevad Valkas ja läti muusika festival Madonas. Neis osalevad ka ilma honorarita professionaalid — tõelised läti muusika patrioodid (on veel selliseid) Riiast.

Madona festival toimus mullu augustis.

Artis Kumsars on ka elustiililt ja välimuselt omapärane.

Varakult sinna sõitnult üllatas mind see, et kool otse pakatas muusikast. Selgus, et saal on õpilaste ja äsja lõpetanute "kommuun". Koolivaheajaga on üksinda veeta igav. Ning nad, moodustades festivalil esinejate põhikollektiivi, tulid kooli programmi koos ette valmistama. Vabal ajal on nende käsutuses kompuuter, video, heliaparatuur, kseroks. Päeval harjutatakse klassides, õhtul laotatakse

saali põrandale madratsid. Ning osavõtjad jäävad magama pärast seda, kui nad on vestelnud omavahel tunnikese aktuaalsetel "gangsteri"-teemadel.

Meeldiv oli pärast järjekordset kontserti istuda koos noorukite ja nende pedagoogidega ühise laua ääres. On kujunenud välja traditsioon vahetada muljeid koos — sõbralikult ja täiesti demokraatlikult.

Festivali lõppkontsert on sümfooniaalne. Sümfooniaorkestri põhiosa moodustavad õpilased, lõpetajad ja õppejõud. Kuid neist ei piisa täismõduliseks sümfooniaorkestriks. Lisajõude kutsutakse Riiast Rahvuslikust Sümfooniaorkestrist. Direktor võib neid tasustada vaid piskuga, kuid ometi tulevad nad kohale, nähtavasti sellest kenast ideest innustatuina. Muusikakooli direktor Artis Kumsars, kes on ühtlasi selle orkestri dirigent, arvab, et tema kasvandikud saavad vilunud meistritega koos mängides unikaalse kogemuse.

Selliseid sümfooniaorkestri kontserte ei korraldata mitte ainult augustis, vaid mitu korda aastas. Viimane neist oli novembris, pühendatud Läti Vabariigi 80. sünniaastapäevale. Orkester koos Madona kooriga esitas Andrejs Jurjansi kantaadi "Isamaale" ja L. van Beethoveni 5. sümfoonia.

Mitte alati ei lähe nende kontsertide korraldamine ladusalt. Mõnikord keelduvad kohalikud võimud lubatud raha andmast väitega, et see voolab Riiga (sealt tulnud orkestrantide tasustamiseks), unustades selle, mis kohalikud inimesed saavad vastu. Madona esteedid esitavad vahetevahel arvamust, et Kumsars pole ju mingi Karajan, lõpetanud ainult muusikapedagoogika osakonna.

Kuid Artis Kumsars suhtub sellesse rahulikult, organiseerib endisel Madonas festivalile, sümfooniakontserte, trükib afišid, kirjutab ajalehtedele eelteateid, lepib kokku kaubandustöötajatega. Ning vara hommikul, enne kaupluse avamist, mähib värskete leivapätside ümber eeloleva kontserdi programme.

IMANTS ZEMZARIS

Hispaania flamenco-muusika läheb maailma

Madrid (dpa). Unustage tumedapäised tüdrukud täpilistes kleitides trampimas kastanjetide saatel, mustlaste kitarride südantlõhestavad helid ja folkloorsed esinemised turistidele! Tänapäeval väljub Hispaania flamenco-muusika vabalt vanadest piiridest, immutab eneses räpi ja bluu si mõjusid ja võidab poolehoidjaid Jaapanist Soomeni.

Flamencot on traditsioonikohaselt samastatud läbilõikava *cante jongoga*, sageli kujutatud elu traagikalt väljendava lauluna, mis on sündinud mustlaste raske ja tõrjutud elu muusikana lõunamaises Andalusias.

Tänapäevalgi esitatakse palju *cante jondat*, kuid flamenco on ka kiiresti ümberkujunev, mida pikaajukselised muusikud kannavad ette täiskiilutud rokistaadionidel ning mille tantsimise kontseptsiooni on revolutsioneerinud sellised tantsijad kui Yoaquin Cortez ja Antonio Canales.

18. sajandil sündinuna arvatud flamenco juured ulatuvad Bütsantsi lauluni, mauri, juudi ja 15. sajandil Indiast Hispaaniasse jõud-

nud mustlaste hõimude muusikani. Selles on nähtud ka harva pooltoonidest teadlike olevate Andalusia inimeste vaimu. "Andaluuslased kas kisendavad tähtede poole või suudlevad oma teede punast tolmu," kirjutas Frederico Garcia Lorca flamencost.

Kuid 30 aastat tagasi asusid sellised muusikud, nagu kitarrist Paco de Lucia ning lauljad Cameron de la Isla ja Enrique Morante flamencot getost välja viima, esitades ta traditsioonilisi vorme. Kui 60-ndail aastail hakkasid ka sellised USA muusikud, nagu Miles Davis, John Coltrone ja Chick Corea huvituma flamencost, asusid nad teda jazziga ühte sulatama. 1970. aastal eksperimenteerisid Andalusia muusikud flamenco ja roki segamisega. Kuid alles 80-ndail aastail ilmus uus flamenco vorm, mis on saanud nimeks *flamenco fusion*.

Tänapäeval on mitmed kitarristi Raimondo Amadari poolt asutatud bändid viinud flamenco hoopis laiematele aladele, kombineerides selle igasuguse muusikaga — rumbaga, *heavy*

metaliga, klassikalise ja Aafrika muusikaga. Kitarrile lisaks on tulnud mitmeid pille — Peruu kastrumm, viiulid, flöödid, puhkpillid ja isegi klaver. Tid Lebriano ja Lole Montoya on otsinud flamenco muhameedlikke juuri Marokost ja Egiptusest, laulja Carmen Linares on seda seondanud traditsioonilise juudi muusikaga.

Suurim staar on nähtavasti tantsija Yoaquin Cortez, seksüümbol, kelle šoule "Mustlaspasioon" tormab rahvas kogu maailmas. Paljas, higest leemendav rind Armani-disainitud mustade pükste kohal, läheb Cortez sujuvatelt balletihüpetelt üle traditsioonilistele flamenco staccato-kannapööretele ja ta enda sõnade kohaselt kulutab igaletendusel ära paari jalatseid.

Flamencost on saanud ülemaailmne moeasi. Välismaalased voolavad flamenco-koolidesse Hispaanias, jaapanlased õpivad flamencot oma maa koolides ja on uhked oma flamenco-tantsijate suure arvu üle.

Kuid paljud küsivas, kas tõrjutud rahva, mustlaste poolt

alles hoitud kunsti võib säilitada oma originaalsuse sulandatult "maailmamuusikasse". Kas mures ja viletsuses sündinud muusika võib õilmitseda suure raha, megakontsertide ja hiterekordide sülluses?

Samal ajal kui mõned on vaimustuses flamenco "kuldsest ajast", muretsevad teised ta languse pärast. Ortodokssete muusikute arvates on flamenco olemus nüüd lahjendatud ja nad kutsuvad üles säilitama flamenco "puhtust".

"Uue flamenco" kaitsjad peavad omakorda flamencot niivõrd võimsaks kunstiks, et välismõjud võivad seda vaid rikastada, mitte hävitada.

"Tänapäeva flamenco ei või olla niisamasugune nagu sajand tagasi," ütleb selle muusika ekspert Juan Verden. "Kunst on vabadus, evolutsioon, intelligent-sus. Ja nii ka flamenco."

SINIKKA TERVAIENEN

Flamenco on jõudnud ka Eestimaale. Millisel kujul, sellest hiljem.

Põgusaid noorpõlvemeenutusi Hugo Lepnurmest

Kui püüda elustada enam kui poole sajandi tagusid sündmusi ja olukordi, tekib paratamatult probleeme kronoloogiaga. Nii ei pretendeeri ka alljärgnevad põgusad meenutused mingile järjestikulele täpsusele.

Vist kuulsin ma esimest korda Hugo orelimängu ühel Riiklikul Meeskoori kontserdil Oleviste kirikus, arvatavasti hilissügisel 1946. Praegu võib tunduda pisut imelik — kirikus ajal, mil kirik kui hoone, organisatsioonist rääkimata, ei olnud just soosinguks, kui olla tagasihoidlik väljenduses.

Siiski tasub meenutada, et meie tänane tähtsaim kontserdipaik, Estonia teatri- ja kontserdimaja oli veel varemetes ning kooridele sobilikke esinemispaiku pole ka praegu küllagi. Muidugi ei suuda ma kontserdi kuuldust midagi meenutada, on ainult udune mälestus

millestki ülevast ja ilusast. Ning võib arvata, et see suuresti süendas mu soovi muusikaga tõsisemalt tegelema hakata.

Oletatavasti järgmine ja juba pisut konkreetsem kokkupuude Hugo Lepnurmega oli Kopli kirikus. Praegu arvatavasti veel mõni üksik inimene mäletab, et oli kunagi selline paik Tallinnas. Ei oska minagi enam selle kahekordse pruunika puumaja asukohta leida, mille (vist!) teisel korrusel asuvat kahe keskmise toa suurust ruumi kunagi Kopli kogudus kasutas jumalateenistusteks. Ei oskagi ütelda, kas see ruum oli kiriku või palvemaja staatuses, rahvasuus oli see Kopli kirik.

Jutlustas seal "vend" Klaas ning kuna Hugo Lepnurm oli elu lõpuni kodus ka pictistlikes ringkodades, siis oli ta ühel pealelõunasel palvetunnil seal harmooniumil mängimas — orelit selles ruumis muidugi polnud. Mispuhul sattusin sinna mina ja kas ma ka varem seal olin olnud, ei suuda ma enam tõeselt meenutada. Midagi hämarat mälusopis ütleb, et vist mängisin mõnikord palvetunnis. Kindlasti aga mäletan, et meid tutvustas seal jutustajavend Klaas. Püsivat tutvust

sellest küll veel ei sündinud, aga ma olin kui omal käel veidi orelit mänginud nähtus Hugo jaoks "paika pandud" — kuulnud oli ta minust juba varem.

Veel meenub mulle üks pühapäeva pärastlõuna Pelgulinna, Peeteli kirikus, umbes 1948. a. — igal juhul enne 1949. a. märtsiküüditamist. Kirik oli rahvast tulvil, esinejaid oli mitu, nende hulgas ka Hugo Lepnurm, kes tuli kohale kontserdi ajal, mängis Mendelssohni Sonata op. 65 nr. 6 d-moll ja siis kibekiiresti jälle edasi tõttas, arvatavasti järgmisele esinemisele.

Meelde on jäänud nendest aastatest ka veel Hugo Lepnurme raadiosinemised Pühavaimu kirikus — veel ei olnud valmis Estonia kontserdisaal, orelgi sinna oli alles soovidevallas. Nii täitsid kirikuorelid, nii palju kui see tol ajal oli veel võimalik, ka kontserdiinstrumendi rolli.

Agahihedam side Hugo Lepnurmega tekkis siiski alles 50. aasta esimesel poolel ja see võiks olla ühe pikema meenutusteseria teemaks.

ROLF UUSVÄLI

Hüpassaare hea haldjas lahkunud

HILDA TOOMASALU (21.XII 1912 – 28.I 1999)

Koos vanema poja Lembituga Hüpassaares 1949. a.

Ta oleks justkui igavesti ja muutumatu Hüpassaarel olnud.

Ent ometi on sealt äraigi käinud, õppinud onu Mart Saare juures clades Tallinna Prantsuse Lütseumis ja seejärel Viljandi Hariduseltsi Tütarlastegümnaasiumis. Kuigi mõlemad koolid jäid perekondlikel põhjustel pooleli, olid

Kes on Hüpassaares käinud pärast 1963. aastat, sel ei ole õnnestunud seal metsade ja rabade vahel peitunud metsavahitalus kohata "Põhjaviim" legendaarset autorit Mart Saart ennast, vaid ainult tema õetütart HILDA-HILJA TOOMASALU (kuni 1936. a-ni TOMSON). Hilda oli oma suurest muusikust onule truu abiline tema eluajal ja ka pärast surma.

prantsuse ja saksa keel käes ning hea kirjanduse lugemise vajadus ka — halb õpilane pole Hilda kunagi olnud. Meditsiiniõde kursused õnnestus tal ometi lõpetada ja enne suurt sõda alustas tööd Suure-Jaani kuulsa arsti dr. Hendre õpilasena.

Sõja ja sõjajärgne aeg tegi Suure-Jaani kandis meeste hulgas eriti suurt hävitustööd — oli see ju ka üks metsavendade keskus. Võib arvata, et nägus, tark ja hea südamega Hilda, kes pealgi oli, nagu rahvasuu räägib, Eesti Vabariigi ajal Mulgimaa missiks valitud ja onu Mardi käest selle eest võtta saanud (ta ise vaikus selle koha pealt nagu haud), oli truu ühele, keda vaevalt keegi nähagi tohtis. Oma kaks poega kasvas Hilda üksi üles (suviti olid tema hoole all ka õe ja venna lapsed) ega kurtunud iialgi.

Ei nähtud teda pahase näoga ka kunagi 35 viimast aastat Mart Saare maja-museumi perenaine olles. Kui Hilda külalisi teadisi oodata, oli köögis kookki soojalt valmis. Harva istus ta ise ka orelit taha — tal oli ülitugev enesekriitiline meel. Aga jutumeistril Hilda meenutus oma onust kuulati ikka hiirvaikselt, hinge kinni pida-

des. Kui kohale sattus tõeliste huviliste grupp, läks Hilda õitsema, pani mängima onu laulude plaadi või lindi. Sellistel hetkedel oli Hilda just nagu catu, iial ei oleks võinud arvata, et tegemist on daamiga üheksandas kümnendis. Küllap see on perekonnas geenides — noorem õde Helmi on töötanud Draamateatris rõivastuse alal 60 aastat ja töötab praegugi 82-aastasena. Hilda elutahte murdis aga gangreen ja pärast jala kaotust soovis ta ise lahkuda. Krematsioon oli 6. veebruaril. Matused toimuvad suvel, kui kõik Hilda Hüpassaarde külvatud lilled ja istutatud puud on õites ja haljad.

Hüpassaare ilma Hildata pole enam see, mis ta oli Hilda eluajal. Ta oli sild aegade ja ajastute vahel, Mart Saare ja muu maailma vahel. Tema juttude vaimukus ja üksikasjalikkus, tema headus ja tarkus — need on nüüd mälestus. Ja varsti mälestuste mälestus. Hüpassaare muuseum peaks saama juurde vähemalt ühe stendi, mis jäädvustaks Hilda Toomasalu — Hüpassaare Hea Haldja — mälestuse. Sinna peaks mahtuma fotosid, dokumente, esemeid, raamatuid... Ja kui kellelgi on säilingu helilinte Hilda häälega, siis oleksid need väga tänuväärne annetused muuseumile.

ANNE-MALLE HALLIK

Armsat sõpra ja kolleegi mälestades

KERSTI SUTT (snd. PELL) (7. XI 1946 – 17. II 1999)

olid nii endastmõistetavad kohusetunne, kolleegiaalsus ja ausus. Sa pidasid lugu teise inimese arvamuselt ja oskasid hinnata igaühe isikupära. Need loomumomadused tegid Sind kolleegina armastatuks ja lugupidetuks.

SINU ELUTÖÖ JÄI EESTI RAADIOSSSE.

Sa tulid Eesti Raadiosse muusikasaadete foonikasse operaatoriks päris noorukesena, lausa keskkooliõpingist (1965). Üsna peagi sai Sinust otsitumaid operaatoreid muusika ning

muusikasaadete monteerimiseks ja kunstiliste saadete kokkumänguks. Sul oli suurepärane vormitaju, Sa mõistsid muusikat ning oskasid seda teiste kunstidega siduda, aga Sa tajusid ka täpse ja õige SÕNA jõudu ning ilu meie igapäevatoos. Sul olid kuldsed käed ja kiire reaktsioon, käitsedes tollast, üha täiustuvat helitehnikat.

SA OLID VÄGA PROFESSIONAALNE OPERAATOR.

On loomulik, et läksid õppima just kunstiajalugu ja lõpetasid Tartu Riikliku Ülikooli ajaloolasena (1974). Lühikest aega töötasid Sa seejärel Teatri- ja Muusikamuuseumis. Aga ilmselt oli raadiotöö Sulle saanud armsaks ja siin töötavad inimesedki lähedasteks. 1976. aastal tulid Sa tagasi Eesti Raadio muusikasaadete toimetusse ja Sinu teadmisi ning kogemusi arvestades olid Sa vastutava sekretärina täpselt "omal kohal". Seda eelkõige TÖÖ aspektist vaadatuna. Aga ehk me ei eksi, kui julgeme oletada, et Sulle ka MEELDIS see töö, SIIN, MEIEGA... Kui mõni aasta tagasi

sai muusikasaadete tõsisemast osast Klassikaraadio, said SINA üheks vajalikumaks osaks Klassikaraadiost. Sa olid endastmõistetav ja lahutamatu osa meie igapäeva-toimingutes. Sind vajasid noored, keda aitasid sisse elada meie maja töökorraldustesse. Aga Sinu loovust, tarkust ja kogemusi vajas Klassikaraadio ka uue, oma struktuuri kujundamisel ning elluviimisel.

Sul oli palju sõpru niihästi töö juures, muusikute hulgas, kunstnike ringis ja perekonnasõprade seas, sest Sa olid see, sõbralik, tark, tugev, julgustav ja rõõmsameelne kaaslane. Sa oskasid olla toeks nõrgemale. Sinu viimajõudu imetlesime me, suure valu ja kaastundega meie südames Su parandamatu haiguse ajal...

ME ARMASTASIME SIND ja tunneme veel kaua-kaua Sinust puudust...

PRAEGU aga vaatavad SINU SILMAD maailma Su tütre Maria silmadena...

ELU ON NII LÕPMATU OMA JÄTKUMISTES...

Sulle nukralt ja tänutundes mõeldes kaaslased Klassikaraadiost.

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

KIRJANDUS

Kiisk, Harri. Eduard Tubin / Harri Kiisk. - Stockholm: 1956. - 15 lk.
Siitan, Toomas. Öhtumaade muusikalugu. I. - Tallinn: Avita, 1998. - 381 lk.: ill., portr., noot. Taggo, Marvi. Endel Pärn: operetiprofessor. I. - [Tallinn]: Faatum, 1998. - 199, [1] lk.: ill., portr. Guida alla musica popolare in Italia. 1., Forme e strutture / a cura di Roberto Leydi. - Lucca, 1996. - 273 lk.: ill., nooid. - (Alia musica; 4).
Kowal, Roman. Polski jazz: Wczesna historia i trzy biografie zamknięte: Komeda, Kosz, Seifert. - Krakow, 1995. - 204 lk.: ill.
Rees, Dafydd. Q encyclopedia of rock stars / Dafydd Rees, Luke Crampton. - London [etc], 1996. - 951 lk.: ill.

Smolander-Hauvonen, Annikki. Paul Salminen - suomalainen konserttikanteleen ja soittotekniikan kehittäjä. - Sibelius-Akatemia, 1998. - 273 lk.: ill., nooid. - (Studia musica; 9).

NOODID

Antoni, Uno. Völuhel: laulud lastele. - Tallinn, 1998. - 27 [4] lk.: ill.
Hindpere, Hans. Lauluredel: 4. - [Tallinn]: Muusika, 1998. - 32 lk.: ill.
Kagel, Mauricio. Zwei Akte: Grand duo for Saxophon und Harfe, Sonant (1960/...): für Gitarre, Harfe, Kontrabass und Fellinstrumente. - Frankfurt, 1991, 1964, 73 + 188 S.

3. Eesti laulupäevad Kanadas: 30. juunil 1962. - 32 lk.
Kapp, Artur. Toccata: für Orgel; Orgelsonate: No 1; An die Sonne: Kantate für Tenor, gemischten und Männerchor, Orgel und Orchester; Präludium: für Orgel. - Eres, 1998. 16 + 46 + 39 + 16 S.

Kõrgemägi, Raivo. Oi heldeke!; Pilla-palla: lastelaule. Muusika, 1998. - 31 + 26 lk.
Piano Books for the Young Musician. - St. Petersburg, 1994. - 159, [1] lk.: ill., foto.
Pullerits, Monika. Kõik võib olla muusika: käsiraamat õpetajatele. - Tallinn: [Koolibri], 1998. - 54, [2] lk.: ill.

Purcell, Henry. Ausgewählte Werke: für Sopranblockflöte und Cembalo (Klavier). - Kassel, 1988.

Serenaden und Amusements: heitere Stücke aus dem 19. Jahrhundert für Flöte und Gitarre. - Leipzig, 1996.

Sermat, Ain. Lastelaulik. - Tallinn, 1998. -33, [2] lk.: foto.
Tüür, Erkki-Sven. Lighthouse: für Streicher; Symbiosis: für Violine und Kontrabass. - Frankfurt/M, 1997. - 56 + 18 lk.

Uibo, Andres. Prelude: für Klavier. - Eres, 1998. - 3, [1] lk.
Vahter, Galina. Seitse jõululaulu lastele. - Tallinn, 1998. - 29, [1] lk.: ill.

Wieniawski, Henryk. Concerto No 2: in d Minor Opus 22 for Violin and Piano. - New York, 1957. - 31 lk.
Volkslieder: 32 ausgewählte Lieder (mit Akkord-Bezeichnung). - Kassel, 1997. - 32 lk.

KOMPAKTLAADID

Bartók, Béla. Divertimento / perf. by Virtuosi di Kuhmo, cond. by Peter Csaba. - Helsinki, 1998.

Calefax Reed Quintet / Arvo Pärt, William Byrd, Detmold. - 1997.
Hindemith, Paul. Complete sonatas: vol 1, 6, 7 / perf. by Ensemble Villa Musica, Kalle Randalu (piano). - Detmold, 1996.

Kaartin Soittokunta, joht. Elias Seppälä, Raine Ampuja. Marsseja Maailmalta. - Helsinki, 1998.

Kallstenius, Edvin. Dalarapsodi, op. 18 / perf. by Helsingborg Symphony Orchestra, cond. by B. Tommy Andersson. - Stockholm, 1998.

Karkoff, Maurice. Sinfonia della vita / perf. by Helsingborg Symphony Orchestra, cond. by B. Tommy Andersson. - Stockholm, 1998.

Quaranta / esit. Hyvinkään musiikkiopiston opiskelijat. - 1998.
Rosenberg, Hilding. Förspelet till Yttersta domen op. 48 / perf. by Swedisch Radio Symphony Orchestra, cond. by Petter Sundkvist. - Stockholm, 1998.

Schulhoff, Erwin. Chamber music / perf. by Ensemble Villa Musica, Kalle Randalu (piano). - Detmold, 1995.

Spohr, Louis. Quintett for Klavier und Bläser c-Moll, op. 52 / vorgetr. von Ensemble Villa Musica, Kalle Randalu (Klavier). - Detmold, 1992.

Swing Gentleman (ansambel). Swing it / arr. Antti Sarpila, Pentti Lasanene. - 1998.
Vega, Susanne (autor, esitaja). Tried and true. - 1998.

Berio, Luciano. Choro for voices and instruments / perf. by Cologne Radio Chorus, Cologne Radio Symphony Orchestra, cond. Luciano Berio. - Deutsche Grammophon, 1980.

Donizetti, Gaetano. Lucia di Lammermoor / perf. by Plácido Domingo and other soloists, Ambrosian Opera Chorus, London Symphony Orchestra, cond. by Ion Marin. - Deutsche Grammophon, 1993.

Gustav Ernesaks ja tema aeg / esit. RAM, üldlaulupeo ühendkoor, dirigent Gustav Ernesaks. - Tallinn: Forte, 1998.

Orff, Carl. Carmina Burana / perf. by soloists, Chicago Symphony Chorus, Glen Ellyn Children's Chorus, Chicago Symphony Orchestra, cond. by James Levine. - Deutsche Grammophon, 1985.

Puccini, Giacomo. Tosca / perf. by soloists, London Opera Chorus, Wandsworth Boy's Choir, National Philharmonic Orchestra, cond. by Nicola Rescigno. - Decca, 1998.

Purcell, Henry. Dido and Aeneas / perf. by soloists, Choir of the English Concert, the English Concert, dir. from the Harpsichord by Trevor Pinnock. - Deutsche Grammophon, 1989.

Rahmaninov, Sergei. Piano Concertos / perf. by Vladimir Ashkenazy (Piano), London Symphony Orchestra / cond. by Andre Previn. - Decca, 1995.

Trika-trei / esit. laululapsed, TV ansambel Kustas Kikerpuu juhatusel. - Tallinn: Forte, 1998.
Wagner, Richard. Lohengrin / perf. by Hans Sotin, Plácido Domingo, Dietrich Fischer-Dieskau and other soloists, Konzertvereinigung Wiener Staatsopernchor, Wiener Philharmoniker, cond. Georg Solti. - Decca, 1987. - 4 CD-d.

White concert / perf. by Tiit Peterson, guitar, Pärt Tarvas, cello, Estonian National Symphony Orchestra, cond. by Vello Pähn. - Tallinn, 1998.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID APRILLIS

N 1.IV kell 19, R 2.IV kell 16 Estonia kontserdisaal - **ERSO**, Estonia sümfooniaorkester ja koor, **RAM**, **Leedu solistid**. Orelil **Piret Aidulo**. Dirigent **Paul Mägi**. Oratoorium "Kristus".

R 2.IV kell 18 Niguliste - **KANNATUSAJA MUUSIKA**. **HEINA VANKER Margo Kõlari** juhatusel. Gregooriuse laulud, Tallis, Ockeghem, La Rue, Lassus.

L 3.IV kell 19 Niguliste - **ÜLESTÕUSMISPÜHA MUUSIKA**. **TALLINNA POASTEKOOR**. Dirigent **Lydia Rahula**. **Andres Uibo** (orel).

P 4.IV kell 15 Niguliste - **ÜLESTÕUSMISPÜHA MUUSIKA**. **VOX CLAANTIS Jaan.Eik Tulve** juhatusel. Gregooriuse laulud.

T 6.IV kell 18 Jõhvi muusikakool - **RALF TAAL** (klaver), Mozart, Chopin, Skrjabin.

K 7.IV kell 18 Kuressaare muusikakool - **MONIKA SUTT** (metsosopran), **VELLO JÜRNA** (tenor), **HEILI VAUS** (klaver). Don José ja Carmen karakterite avanemine läbi teiste heliloojate teoste.

II KLAVESSIIINIPÄEVAD 8.II. APRILL

Kunstiline juht **Imbi Tarum**.

Programm kuulub Joop Klinkhameri (Amsterdam) klavessiinide näitus.

N 8.IV kell 18 Estonia kontserdisaal (kammerlava) - **Saksa ja prantsuse klavessiinimuusikat**. N 8.IV kell 20 samas - **BOB VAN ASPERSEN** (Amsterdam), R 9.IV kell 10 - **tema meistrikklass**.

R 9.IV kell 18 samas - **IMBI TARUM**. Hispaania klavessiinimuusikat 16.-18. Sajandist.

R 9.IV kell 20 samas - **JUKKA TIENSUU** (Helsinki). Ligeti, Scarlatti, Tiensuu jt., **HELENA TULVE** teose "Sans titre" esietekanne.

L 10.IV kell 10 tema meistrikklass.

L 10.IV kell 18 samas - **MARJU RIISSIKAMP** (klavikord, klavessiin, positiivorel). Itaalia ja inglise muusikat 16. sajandist.

L 10.IV kell 20 samas - **PIERRE HANTAI** (Pariis). J. S. Bach, P 11.IV kell 10 tema meistrikklass.

L 10.IV kell 19 Tartu Ajaloomuuseum - **BOB VAN ASPEREN**. J. S. Bach.

P 11.IV kell 19 - Estonia Kontserdisaal (kammerlava) - **LÖPPKONTSERT**.

R 9.IV kell 19 Lihula kultuurimaja, P 18.IV kell 14 Mäetaguse mõis - **ALLIKATUND**. **Tatjana Lepnurm** (harf), **Virgo Veldi** (saksofon).

R 9.IV kell 20 Kalevi Spordihall - **BEEHTOVENI IX SÜMFOONIA**. **ERSO**, **EMA Sümfooniaorkester**, 1500-liikeline koor Põhjamaadest ja Eestist. Solistid **Pille Lill** (sopran), **Marianne Eklöf** (mezzosopran), **Jyrki Niskanen** (tenor), **Matii Palm** (bass). Dirigent **Eri Klas**.

L 10.IV kell 17 Võru kultuurimaja Kannel - **TALLINNA POISTEKOOR**. Dirigent **Lydia Rahula**.

P 11.IV kell 16 Vanemuise kontserdimaja - **Katre Kõiva** (sopran), **Urmas Taniloo** (orel). Händel, Dupare, Bach, Karindi.

P 11.IV kell 16 Purtsu linnus, T 13.IV kell 19 Estonia kontserdisaal - **Lauri Väinmaa** (klaver). Beethoven, Debussy, Schönberg, Sisask, Liszt.

N 15.IV kell 19 Estonia kontserdisaal, R 16.IV kell 19 Vanemuise Kontserdimaja - **ERSO**, **Henri-David Varem** (tšello). Dirigent **Olari Elts**. Hindemith, Strauss, Weber.

R 16.IV Värska sanatoorium - **Tiit Peterson** (kitarr). Bach jt.

R 16.IV kell 18.30 Pärnu Agape keskus, P 18.IV kell 19 Estonia kontserdisaal - **RAM**. Hispaania klassika.

L 17.IV kell 17 Väravatorn - **VARANE RENESSANSSMUUSIKA**. **Hortus Musicus**. P 18.IV kell 16 Rakvere Kauri kool - **TALLINNA SAKSOFONIKVARTETT**. Bach, Debussy jt., uudisteosed eesti heliloojatel.

E 19.IV kell 18 Narva linnus, T 20.IV kell 19 Estonia kontserdisaal, K 21.IV kell 19 Tõrva Kammersaal, N 22.IV kell 19 Haapsalu Perekonnaseisumeti saal, R 23.IV kell 18 Viljandi kultuurimaja, L 24.IV kell 19 Otepää raekoda, P 25.IV kell 19 Valga kultuuri- ja huvikeskus - **Rémi Boucher** (kitarr). Polak, Händel, Rodrigo jt.

K 21.IV kell 19 Vanemuise kontserdimaja - **VANEMUISE MUUSIKUD**. Solist **Pekka Kuusisto**. Dirigent **Endel Nõgene**. Debussy, Tüür, Sibelius.

N 22.IV kell 19 Estonia kontserdisaal - **ERSO**. Dirigent **Nikolai Aleksejev** (Inglismaa). Solist **Peep Lassmann** (klaver). Prokofjev, Stravinski.

P 25.IV kell 19 Vanemuise kontserdimaja - **UUS JA VANA**. 1000 JA 2000. **Hortus Musicus**. T 27.IV kell 19 Mustpeade maja Valge saal, K 28.IV kell 18 Valga muusikakool - **Muza Rubackite** (klaver, Leedu). Bach-Buso, Beethoven, Schumann.

K 28.IV kell 19 Jõhvi kultuurikeskus, N 29.IV kell 19 Estonia kontserdisaal - **ERSO**. Dirigent **Andrei Tšistjakov** (Venemaa). Tšaikovski.

N 29.IV kell 19 Jõgeva kultuurimaja - **RAM**. Dirigent **Ants Soots**.

R 30.IV kell 19 Vanemuise kontserdimaja - **SUUR VOLBRIÕO KONTSERT**. Rein Rannap & **Urmas Sisask**. Kaastegevad Siiri Sisask ja Peeter Vähi.

R 30.IV kell 20 Estonia kontserdisaal - **VOLBRIÕO SHOW**. **RAM**. Dirigent **Ants Soots**. R 30.IV kell 20 Emmaste põhikool, 1.V kell 12 Kärkla kultuurikeskus - **TALLINNA KEELPILLIKVARTETT**.

Teatri- ja Muusikamuuseum tähistab oma 75. aastapäeva

Eelolev aprillikuu on TMM-ile juubeli-hõnguline: 29. märtsil 1924 registreeriti Tallinn-Rahumäe Rahukohtus Peeter Süda Mälestuse Jäädvustamise Ühing, millest kujunes hilisem Muusikamuuseumi Ühing – tänase TMM-i eelkäija.

Seekordsed juubeliüritused toimuvad 5.–9. aprillini ning on mälestus- ja salongi-õhtute keskred.

E 5. aprillil kell 15 – Peeter Süda taastatud hauamonumendi (skulptor E. Kolk) avamine Siselonna kalmistul.

E 5. aprillil kell 17 TMM-is – **Tooni Krooni mälestusõhtu**. Õhtut juhhib **Õie Orav**.

T 6. aprillil kell 17 TMM-i Assaawe tornis – **Miliza Korjuse mälestusõhtu**. Osa võtab ka M. Korjuse tütar, USA suursaadik Eestis **Melissa Wells**.

K 7. aprillil kell 17 TMM-is – **“Rudolf Tobias**

päev” – lühikonverents, muusikatund, näitus avatud 2 päeva.

N 8. aprillil kell 17 Assaawe tornis – **Naan Põllu mälestusõhtu**. Osa võtab N. Põllu lesk **Lydia Pöld**.

N 8. aprillil kell 17 Andres Särevi korter-muuseumis – salongiõhtu **Silvia Laidlaga**.

R 9. aprillil kell 17 TMM-is – salongiõhtu **Inna Taarnaga “Mehed minu elu- ja teatriteel”**.

Võru sündroom

11. veebruari Võrumaa Teataja andmeil algatatakse Tamula järve muusikat korraldanud rahalistesse raskustesse sattunud Võru Kultuurkapitali vastu selle sihtasutuse nõukogu otsusel pankrotimenetlus, kuna 1,5 miljoni krooni suurust puudujääki pole võimalik katta. Tänavu kontserdi korraldab firma BDG teeb seda uut moodi (vt. ML nr. 1, lk. 7). Kokkulepe on saavutatud Eri Klasiga, kes tuleb sinna oma Tampere orkestriga, ning 17. veebruaril kirjutati alla leping ka maailmakuulsale romantilise laulja Chris de Burghiga. Piletite müük sellele kontserdile algas loiuult.

22. veebruari Võrumaa Teatajas kirjutatakse aga, et konkursil kaotajaks jäänud Jüri Luige firma Ilutulestiku keskus teeb samas nädal aega hiljem oma kontserdi, mille võimas ilutulestik läheb maksma 2 miljonit krooni. Seal esitamiseks kirjutab Peeter Vähi neljaosalise 1,5 tundi kestva helitöö "Tamula kollaaž"; kaasa löövad Siiri Sisask, Kirile Loo, ERSO solistid ja teised tuntud muusikud, heliülekanne tagab OÜ Makarov Muusik. Jüri Luige sõnul on pooled piletid juba broneeritud-müüdud. Aeg näitab, kas selline kemplemine ja jõudude killustamine Võrus tasub end ära.

Igal pool Eestis püütakse nüüd suurlüüride korraldamise osas Võrust šnitti võtta (vt. ka ML nr. 2, lk. 6). Kuldsed noorus ei tea enam, kuhu kihutada, kuhu kihutamata jätta, eriti siis, kui üritused langevad ajalisel ühte, kohalikul rahval on raha vähe ning Kultuurkapitali ja teiste toetajate varud pole ka ammendamatud. Kui ka mujal peaks lahti minema Võru-taoline kaklemine, võib eelolev suvi kujuneda õige omapäraseks.

M. VÖMMAS

VÕISTLUS UUSI TEID OTSIVATELE MUUSIKAANSAMBLITELE

Düsseldorfi Vanalinna Päevade raames toimub 20.-25. septembrini 5. rahvusvaheline noorsookultuuri muusikavõistlus. Eesmärk on pakkuda professionaalset esinemisvõimalust noortele loomingulistele muusikutele, kes otsivad interpretatsiooni, repertuaari ja ansamblikoosseisude osas uusi võimalusi ja keda (seetõttu) pole arvestatud klassikalistel konkurssidel.

Tahetakse a) vana ja uut kokkusulatamist, b) erakorralisi seoseid, c) uute teede leidmist vana esitamiseks, d) nüüdisaegse muusika eluga täitmist.

Võistlus on mõeldud ainult 2-9-liikmelistele ansamblitele. Eelvalimistel kuulatakse läbi ansambli clava kontserdi lüüdid ja võistlustele kutsutakse kuni 10 parimat.

Esimene auhind 6000, teine 4000 ja kolmas 2000 eurot ning õigus anda kontsert Düsseldorfi Vanalinna Päevadel. Žüriil on õigus preemiad ümber jaotada ja jätta vajaliku kvaliteedi puudumisel need välja andmata.

Registreerimise ja lüüdi saatmise viimane tähtaeg on 15. juuni.

Muusikalehe toimetusel on olemas aadress ning andmed telefoni, faksi ja e-maili kohta lähema informatsiooni hankimiseks.

Diivale 2 meetrit laiu lillesülemeid

"Signaalid muusika maailmast" pabatas 1888. a. oma 20. numbris maailmakuulsast lauljannast järgmist:

"Adelina Patti andis 27. veebruaril Madridi kuninglikus teatris lahkumiskontserdi. Maja oli ülitäis ja tendus tõi sisse 50 000 franki. Lauljannale ulatati 6 hiigelsuurt lillebuketti, igaüks 2 meetrit lai. Enne ärasõitu võttis teda oma palees vastu regent-kuninganna."

Nii võiks diivasid austada ka tänapäeval. Senini aga pole näha olnud nii suuri tsellofaantuutusid lillesülemeile ümberpanemiseks.

Õiendus

Muusikalehe nr. 2 1999. a. artiklis rahvusvahelisest F. Chopinile pühendatud konkursist (lk. 16) on diplomi saanuna märgitud Anastassia Aleksejeva erialaõpetaja T. Gontšarova õpilane Narva Muusikakoolis. Autor vabandab.

Muusikalehe üksiknumbreid võib osta Tallinnas EMA valvurilt Vabaduse ja Kaarli pst., Eesti Kontserdi valvelauast, Estonia Teatri kioskist, Eesti Kooriühingust, Otsa-kooli noodikogust ja samuti suurematest Eesti postkontoritest.

Ilmus raamat Leelo Kõlar Klaverijutud Scripta Musicalia 1999

Autor on tuntud pianist ja klaveripedagoog. Koostanud klaverimängu algõpikuid ja seni ainsa eestikeelse klaverimetoodika õpiku (kaasautor L. Tamberg). "Klaverijuttude" eessõnas ütleb autor lugejale: "See raamat on Sulle, kui oled huvitatud klaverimänguga seonduvast. Aegade jooksul on sellest kirjutatud palju tarka ja väärtuslikku — see siin ei ole aga metoodikaõpik ega mälestusteraamat. See on mõtiskluste ja probleemide raamat. Tahan oma arvamust ja kahtlusi Sinuga jagada." Raamatus on juttu klaveriõpetusest, kontserdielust Eestis, rahvusvahelistest pianistide konkurssidest ja autori jutuaJamisi klaverimängust eesti pianistidega. Ilmumist on toetanud Eesti Kultuurkapital ja Paap Kõlar. Trükiarv 400, 109 lk., kaane kujundas Krista Einama.

Scripta Musicalia raamatud on müügil Tallinna ja Tartu raamatukauplustes Pika Jala Muusikaäri, Lugemisvara, Akadeemiline Raamat, Rahva Raamat, Mattieseni Raamatukauplus, Tartu Ülikooli Raamatupood ning Eesti Muusikaakadeemia raamatukogus, Tartu H. Elleri nim. Muusikakoolis raamatukogus ja Pärnu Linna Raamatukogu muusikaosakonna lugemissaalis.